

Briefwisseling tussen vrienden

door

Bertus Dekker

en

G. J. van Es – Van Leeuwen

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003

Vriezenveen, 16-02-1942

Gel. Vrienden,

Een ogenblikje nemen wij de pen op, om mocht het wezen een enkel lettertje te schrijven. Wij mogen door 's Heeren goedheid ons nog in redelijke welstand bevinden, en zijn nog van rampen en onheilen verschoond gebleven tot hiertoe, hetwelk wij ook van ulieden hopen. En dat is toch wel een wonder, vooral in deze tijd, dat de Heere zo kennelijk met Zijn oordelen en gericht op de aarde is, de verwoestingen rond gaan, waarin de Heere Zich komt te openbaren zoals Hij is, heilig en rechtvaardig. Die op Zijn tijd de zonde komt te bezoeken; hoewel Hij vele inmengselen van Zijn goedertierenheid ons nog schenkt. Och dat wij tezamen verwaardigd mogen worden voor die Heilige Majesteit te mogen bukken vanwege onze zonden, want wat worden veelal de oordelen Gods maar niet opgemerkt en wat is de verharding algemeen zichtbaar in deze vreselijke tijd. Hoe heeft de Heere ons niet lang tevoren laten waarschuwen, door de mond van Zijn knechten. Hoe menigmaal ook door de mond van uw onvergetelijke vader, hoe menigmaal heeft hij het niet gezegd en de Heere is gekomen, hoewel Zijn lankmoedigheid groot is geweest in het uitstellen.

Dika heeft het mij helpen onthouden een lettertje te schrijven aan ulieden. Wij hadden het ook zelf wel in gedachten bij leven en welzijn een lettertje te schrijven, hoewel wij niet weten te schrijven zoals het behoort. Maar gisteren werden we er nog een ogenblikje bij bepaald, het was gisteren ook 22 jaar geleden, 15 februari, dat wij onder het gehoor van uw vader mochten nederzitten en hem mochten horen, zoals we hem nog nooit hadden gehoord, wat dan toch het wonder voor de ziel komt uit te maken, de Heere kwam er in mee. Hij sprak tot onze ziel Ps. 145:6, en toen vol van de vertroosting, vol van de liefde Gods, nog nooit zo in de kerk gezeten. En hoewel onze dwaasheid van achteren meer en meer voor onszelf openbaar komt en wij van onszelf daar geen recht gebruik van weten te maken, nog mede kunnen werken, want dat is en blijft toch het werk van die lieve Geest, opdat die mocht geëerd worden in Zijn dierbare leiding, bediening en werking.

Nochtans gaat het nooit geheel weg, dat is het wonderlijke van het Godswerk, daar kan zoveel donkerheid, zoveel bestrijding en aanvechting overheen komen en de kracht des ongeloofs zo sterk zijn, dat het schijnt een verloren zaak te zijn, ja meer dan eens, denkende in de wanhoop te zullen eindigen. Maar als de Heere er bij komt te brengen, er het licht doet over opgaan, dan is het nog net zo klaar als voorheen. Van achteren heb ik wel eens gedacht, wat wij van uw vader meer dan eens gelezen en gehoord hebben, het onderscheid, te leven bij de vertroosting van het Woord, of bij de kracht van het Woord, was dat laatste niet, ... waar zou de ziel blijven.

Met jaloersheid kan hij wel eens aan die eerste tijd terug denken, met jaloersheid, dat werkzame leven, daar sta je mee op, daar ga je mee naar bed. O dat ene nodige, als de ziel maar vrede met God mocht hebben, al scheen het nog zo onmogelijk, dat niet kunnen aflaten, al valt het voor het vlees soms niet mee, want dat wil in geen banden. Wat moet ik nu niet dikwijls zeggen, had ik wat meer van dat werkzame aangebonden leven, al begeert hij het in alles niet terug, wat is het nu menigmaal anders, dat de

dingen van beneden, de krachten, die verdorvenheden, zo'n ruime plaats in het hart innemen. Was de Heere bij vernieuwing niet weer de Eerste, waar zou het nog terecht komen, zodat hij weer een droefheid naar de Heere heeft en een zuchtend leven over dat harde en onbuigzame, ongelovige hart. Maar als het dan gebeuren mag, dat de liefde Gods in Christus mag ontsloten worden, dat afdalende werk van boven, die alvermogene liefde komt het hart te openen als ze iets van die liefde van Christus mag zien, proeven en smaken. Hoe waardig wordt Hij dan voor de ziel, in Zijn Persoon, Zijn bloedgerechtigheid en eeuwige bediening, op welke grond, Hij Zijn eeuwige bediening uitoefent. Hoe straalt Zijn eer en heerlijkheid in alles door, hoe dierbaar en uitnemend en onmisbaar wordt Hij voor de ziel, om maar in Hem gevonden te worden. Om eens niet meer zichzelf, maar uit Hem, Gode te mogen leven.

Maar om even terug te komen, hoevelen die er toen nog waren zijn nu niet meer onder hen. Gedenken wij uw vader en moeder, zij zijn samen de strijd te boven en wij zijn nog hier. Dat wij het samen uit genade mochten ervaren, dat de Heere nog een Toevlucht en Leidsman mocht zijn, om die gangen te leren in de beoefening van onze ziel. En de vreze Gods, waarin God in Christus Zelf voor Zijn eer zorgt, in Hem opgelost te worden en daarin te mogen ontvangen de Zaligheid der ziel.

Wij zullen maar eindigen, Dika zal nog wel een woordje schrijven. U moet de groeten nog hebben van Aaltje, doe ook de groeten aan uw broer en zuster. Tot onze spijt hebben we deze maand het blaadje niet ontvangen met de nagelaten geschriften.

En nu Sientje wat zal ik er nu bij schrijven, we denken deze dagen nog veel aan vroeger terug. Wat zou ik u graag nog eens persoonlijk ontmoeten, maar dat zal wel niet meevallen in deze tijd. Schrijf nog eens spoedig terug en nu van ons allen hartelijk gegroet ook aan uw man en kinderen van uw lieve vrienden.

A. Dekker en Dika.

Vriezenveen, 26 januari 1948.

Gel. Vrienden,

Het is een droevige boodschap die wij ulieden toezenden, nl. het overlijden van onze broer Jan Dekker, hij was ongehuwd en nog in het ouderlijk huis bij mijn vader. Het is ook voor hem een zware slag. Hij was geruime tijd lijdende aan een hartkwaal. In oktober is zijn toestand verergerd en de laatste tijd achteruit gaande en is zondag 18 januari op 51 jarige leeftijd overleden. Wij hadden ulieden al eerder willen berichten, maar daar wij overdag op de fabriek werken en 's avonds veel bezet zijn, zijn er enige dagen verlopen aler wij ulieden konden schrijven. En zo gaat gedurig de boodschap rond, dan van deze dan van die, tot ook éénmaal voor ons de tijd aan zal breken en dat kan zo spoedig zijn.

We mochten in onze gezonde dagen leren wat het is te sterven en dat gedurig, opdat wij een band leerden kennen aan een Ander om in Hem gevonden te mogen worden nl. Christus. Opdat Hij voor ons het Leven bevonden werd en door het geloof te ervaren dat Hij zonde en dood voor Zijn volk heeft teniet gedaan. Bij stipjes leren zij er wel eens iets van, dan kan het, als Hij in het hart heerschappij voert en oefent, maar buiten Hem niet.

Hiermede eindigende hopen wij dat u deze regeltjes in welstand mag ontvangen. Van ons allen hartelijk gegroet.

A. Dekker, echtgenote en kinderen.

Vriezenveen, 9 februari 1948.

Gel. Vrienden,

Uw brief mochten wij in goede welstand door 's Heeren goedheid ontvangen. Wij waren verblijd dat wij nog bericht van u mochten ontvangen en ik heb ook in het ouderlijk huis van uw schrijven laten weten en ook van hen, inzonderheid van mijn oude vader, de hartelijke groeten. Hij heeft 26 november de leeftijd van 80 jaar bereikt, u weet misschien wel dat hij een paar maanden ouder was dan uw overleden vader.

Het is waar zoals u schreef dat het een zware slag is voor degene die het treft. Ja van nature dan is het zo, dan leeft de mens voort alsof hij hier altijd zal blijven, tenzij dat de Heere er Zelf aan te pas komt en hij met God te doen krijgt en het eeuwigheid voor hem wordt. Ja dat wordt een toestand voor zulk een mens, hij moet God ontmoeten, en hij kan voor Hem niet bestaan. O roept hij dan wel eens uit, die eeuwigheid, die eeuwigheid, maar ook anderzijds dat hij buiten God ligt, God kwijt en die God niet te kunnen missen; wat een droefheid verwekt naar God. Hij kan buiten God niet meer leven, hij kan in de zonde niet meer leven, de zonde wordt hem de dood en hij vreest zo voor zichzelf, dat hij de wereld nog weer in zal gaan want hij vreest zo voor zichzelf, dat het bij hem niet recht ligt.

O Sientje wat komt zulk een ziel toch in de engten; maar dat hij in en met zijn ongeluk niet van God af kan, o dat worstelen, dat tobben, dat lamenteren, de Heere naschreeuwen; en dat er wel een ogenblikje kan komen, - dat is een levende zaak die nog lang gemist kan worden om God Drie-enig voor zijn ziel deelachtig te mogen worden. Dat zulk een ziel blij is dat de Heere alles weet en dat Hij weet waar het de ziet om gaat; ja ogenblikken dat het niet gaat om hemel of hel, en er een onvoorwaardelijke keuze in de ziel valt, als ik omkom, dan liever omkomen aan de voeten des Heeren, dan weer terug en de wereld weer in, dat kan niet. Maar dat de Heere een Waarmaker van Zijn Woord is. Hij laat niet omkomen, Hij ondersteunt ze met verborgen ondersteuning. Hij laat ze niet los, wat betoont de Heere dat als Hij Zijn beloften komt te openen in Zijn lieve Woord. O, als het een beginseltje mag zijn uit de Heere, die hoe ook af- en omzwervende, hoe zichzelf tegenvallend, het zonder God niet doen kunnen. Maar och, wat zijn die wegen, die de Heere met dat volk komt te houden, onnaspeurlijke wegen die zij niet geweten en paden die zij niet gekend hebben. Dat hij dat alles, zoals u schrijft, als grond komt te verliezen, als God Zijn recht komt verklaren in de ziel, komt om Zijn eer, en dan zijn bederf komt in te leven. Een grondeloos bederf, waar geen verbeteren aan is en geen stelpen aan is, een goddeloze, een schender van Gods deugden; en de zondaar eens op een plekje komt dat hij waardig wordt nl. het vonnis.

Wat wordt het een wonder, als die eeuwige Zone Gods in Zijn eeuwige gerechtigheid geopenbaard wordt. In dat offer de toorn Gods gestild, de zonde tenietgedaan, de deugden Gods verheerlijkt. Nu kan hij zalig worden, met behoud in en door verheerlijking van die deugden. O dat wegzinken in aanbidding, dan beleeft hij in die tijd, dat er een eeuwigheid nodig zal zijn om God eeuwig groot te maken.

En o Sientje om nu eens in die afbrekende gangen geleid te mogen worden, armmakende genade, opdat hij in die gezegende Christus meer en meer waarde voor de ziel mag bekomen, ja het werk van een Drie-enig God in de Middelaar, in de ontsluitingen van dat dierbaar verbond, door de eeuwige Geest aan de ziel mag

worden verklaard. Daar bij stipjes een weinig oefening in een weg van strijd en zielenood; ja veel die nood in Hem hun sterkte. Hij het leven voor hun ziel om met medeweten voor zichzelf in die grondslag, zo-even genoemd, overgenomen en bevestigd te worden om vrede met God voor zijn ziel deelachtig te mogen worden. Ziedaar een weinig gestameld Sientje, al schrijvende kan men in tere punten komen waar wij niet aan gedacht hadden om van te schrijven. Och Sientje als de Heere er Zelf niet voor instond, voor Zijn eigen werk, waar moest het heen, maar omdat Hij nu in Christus de eeuwig Getrouwe is voor al de Zijnen, voor al dat ellendige volk dat buiten Hem geen helper heeft, de kleinen met de groten, buiten Hem geen verwachting heeft.

U ziet het papier raakt vol dan ga ik maar eindigen.

Van ons de hartelijke groeten en van Dika en de kinderen. Och Sientje we zouden u nog wel gaarne eens willen ontmoeten om met elkander te mogen spreken. O, wat is de tijd donker die wij beleven. Terecht schreef u, die arme kinderen, waar u soms met medelijden op neer kan zien. De Heere mocht ons en u, met ons arme zaad gedenken. Wees van ons nogmaals gegroet met man en kinderen en ook uw broeder, doe hem ook de hartelijke groeten.

Dekker

Vriezenveen, 17 mei 1948

Gel. Vrienden,

Onze Bertus is met de Pinksterdagen met verlof thuis, en heeft ons verteld dat hij ulieden had opgezocht. Nu wordt u van ons samen van harte bedankt voor de hartelijke en vriendelijke ontvangst, die hij bij u mocht ondervinden. En nu zaterdag, toen hij ons het een en ander verteld had, van zijn wedervaren, mochten wij uw brief ontvangen, en waren verblijd ook van u zelf het een en ander te mogen vernemen.

Nu Dika en ik tweede pinksterdag alleen thuis en de kinderen weg zijn en op andere dagen soms ook al veel aftrek hebben, dachten we te proberen een enkel regeltje terug te schrijven.

Wij mogen samen door 's Heeren goedheid nog in redelijke welstand verkeren, wat wij ook van ulieden mochten vernemen. U schrijft zo Sientje, dat wij wel zouden merken uit uw brief, wat een tobber dat u bent. Ik dacht bij mijzelf, toen ik het las, u moest het maar eens weten, hoe arm wij in onszelf zijn. Als het maar een weinig op de proef komt en hij wordt voor het een of het ander geplaatst, als de Heere hem dan overgaf, wat moest hij dan toch beginnen. En hoewel wij over de Heere niet mogen en durven klagen, want als Hij handelde naar onze zonden met ons, waar zouden wij terecht komen. En mag het nog eens zijn, dat hij nog eens op zijn plekje mag komen, dan wordt het zo'n wonder, dat de Heere hem nog niet weggedaan heeft. Maar uit Zijn vrije gunst, om Christus nog betoond, aan hem te gedenken. Wat wordt hij toch soms gewaar, dat de macht van het vlees soms groot is. Als dat schier de overhand heeft, hoe benauwend, hoe beklemmend voor de ziel. Hoe sterk soms de bestrijders met hevige bekampingen en in zichzelf geen kracht en tegenweer; en daar de laatste tijd nogal veel onder verkeer.

Het was laatst op een zondagmiddag, dat ik uit de nood mijner ziel tot God mocht roepen, en dat met kracht in mijn ziel viel, het 6^e zangvers van Ps. 115. Wat een kracht en sterkte mocht ik daaruit (versta wel kracht meer dan troost) ontvangen, want toen ik 's middags op het bankje stond om een preek te lezen in de kerk, probeerden ze nog

van binnen, om dat versje niet te laten zingen, maar dat ging niet meer. Wat een weerklank had dat versje in mijn ziel, vooral ook die laatste regel: *God is getrouw en machtig*. O die trouwe Gods in Christus, gelovende dat Hij Zijn Woord aan de ziel geschonken op grond van de offerande van Christus op Zijn tijd en wijze getrouw zal volbrengen. O als de Heere de Getrouwe niet was en bleef en als er geen Christus was en de Heere niet waakte over Zijn werk als die grote en getrouwe Wachter Israëls, waar moest het met dat volk wel heen. Wat is het een voorrecht voor al dat volk, dat de Heere voor Zijn werk instaat, dat geldt voor de zwakste als voor de sterken en omgekeerd. Al dat volk dat buiten God niet kan leven, dat bij tijden toch dat heimwee in de ziel kent, naar die zalige gemeenschap, dat buiten Christus niet zalig kunnen worden en niet met God verzoend kunnen worden en zonder die lieve Geest, geen de minste kennis van die verborgenheden.

Ik werd er gistermorgen in de kerk een ogenblik onder het lezen van een predikatie van ds. van den Oever bij bepaald, dat zonder die lieve dierbare Heilige Geest, niets verstaan wordt van die verborgenheden. Van ons zelf zulke vleselijke bevattingen, maar alleen die dierbare Geest, die verborgenheden van dat geestelijk en onbewegelijk Koninkrijk voor de ziel komt te openen. Die dierbare Geest, die Christus in Zijn oneindige voortreffelijkheid van Zijn Persoon maar ook van Zijn Werk als Borg in Zijn Middelaars bediening komt te ontsluiten. Wat heeft het Hem toch gekost, welk een onuitsprekelijke liefde wordt daar verklaard. En als die Geest Hem in het hart verhoogt, gunnen zij Hem van harte de eer. Wat verwekt dat dan wel eens een blijdschap in de ziel en aanbidding voor zulk een, in zichzelf vijandig. Maar dan ook die blijdschap in de ziel, dat zij niet in aanmerking komt en daarom, Sientje, behoeft u geen opzien te hebben als het u gegeven mag worden een lettertje te schrijven, na te laten.

En verder mocht de Heere het ons samen vergunnen elkaar in de gebeden te gedenken, ook met ons opkomend geslacht. Wat zijn de tijden donker, de Heere mocht ons samen met Zijn lieve volk en knechten gedenken. Wat sprak uw onvergetelijke vader, toen hij nog op Vriezenveen was daar veel over. Ik zal maar eindigen en ontvang samen van ons de hartelijke groeten en doe ook aan uw broer de hartelijke groeten. Ik bedoel Maarten, u had gezegd tegen Bertus als hij eens terug kwam, moest hij ook naar Maarten toe, nu dat is best. Ontvang nogmaals de hartelijke groeten van ons beiden en de kinderen aan u met uw man en kinderen.

Uw vriend Bertus.

Ook de groeten van Aaltje en de haren en Bets Folbert en Grada.

Vriezenveen, 31 augustus 1948.

Gel. Vrienden,

Het was onze begeerte een enkel lettertje te schrijven. In de eerste plaats omdat Dika zeide, nu hebben wij Sientje nog niet eens bedankt, dat onze Bertus altijd zo liefderijk ontvangen werd. Nu Sientje alsnog van harte samen onze dank voor al het goede hem bewezen. Ten tweede, toen u weg was kreeg ik er beschuldiging over dat ik gezegd had geen tijd te hebben om te schrijven, ik moest mij als liefdeloos schepel veroordelen; de Heere mocht verzoening over ons liefdeloos bestaan komen te doen.

Het was ons tot blijdschap Sientje, dat u kwam en we met elkaar mochten spreken. Ik had u in jaren niet ontmoet en was recht verlijd met datgene wat wij van u mochten horen. Het zijn wegen die zo tegen vlees en bloed in lopen. De Heere werkt toch maar steeds dat de mens zal vernederd worden en zonder de Heere niets vermag; en ze

moeten toch maar in een telkens afbrekende weg leren van stap tot stap, dat de zaligheid in geen Ander is. Want daar is ook geen andere Naam onder de hemel gegeven tot zaligheid. Hoe zal Hij nu de kostelijkste, waardigste en voortreffelijkste worden voor onze ziel; wat is er een weg van voortdurend sterven nodig, zullen wij een weinigje van het heilige inleven verstaan.

Zondagmorgen werd er gelezen van Erskine, het kind der belofte, hoe getrouw en ontdekkend was die leraar. Hoe de mens door een waangeloof groeiende op de verdorven akker des harten, veel kon vertonen en veel hebben in zichzelf waarin hij zich verblijdde, op steunde; wat van Christus ontvangen, gelijk het klimop zich om der stam slingert, maar de inlijving in Christus mist. Maar nu daar tegenover verklaarde de waarlijk wedergeborene tot een levende hoop, door de opstanding van Christus uit de doden. Dat volk had niet alles van Christus, maar dat volk had alles in Christus, buiten Hem had niets geen waarde.

Mijn ziel mocht nog onderwezen en verkwikt worden, ik kreeg zo te zien die gedurige ontdekkingen zo nodig te hebben, dat dit nu alles ook in mijn hart huisvestte, die geneigdheid te rusten op valse gronden, maar door die dierbare Geest ontdekt, hem op het einde komt te brengen. En dan is mijn ziel er toch wel eens zo innig mee verblijd bij ogenblikken, alles in Hem, volkomen gerechtigheid; heiligheid en een eeuwig vermogen als Middelaar in Wien alleen die Eeuwige liefde Gods ontsloten en ontmoet wordt; Gode betamelijk. En dan bij ogenblikken te mogen geloven niet in de eerste plaats, dat ik Hem liefheb, maar - en dan gaat hij naar beneden Sientje - dat Hij mij liefheeft en dat zo een; en door Zijn eeuwig vermogen, ja de wil en vermogen beide in die Grondslag over te brengen tot Zijn eer. En dan heeft die van boven afdalende liefde ook maar een Voorwerp: *Wien heb ik nevens U in den hemel, nevens U lust mij ook niets op de aarde.* Kon hij Hem dan prijzen, zoals Hij het waardig is en in zijn ziel verklaard ligt, dan zijn er toch wel eens ogenblikjes, dat de ziel haakt naar de volle ontplooiing; maar ik moet wel zeggen, *och dat mijn ziel daar meer verkeert.*

Wees met uw man en kinderen hartelijk gegroet, want ik zal maar eindigen.

De Heere mocht onze kinderen gedenken en ons vorstenhuis en volk. Mijn ziel was jaloers op dat leven van uw vader, daar heb ik eerbied voor en voor hun beider sterven Sientje.

Nogmaals gegroet en Gode bevolen.

Bertus en Dika.

Vriezenveen, 16 oktober 1948.

Gel. Vrienden.

Het was de laatste tijd gedurig in ons hart om ulieden een lettertje te schrijven, maar daar wij gedurig bezet zijn is dat nog niet gebeurd. Mochten wij dan verwaardigd worden om tot eer van 's Heeren Naam er iets van mee te delen. In het kort, Bertus is bij u geweest afscheid nemen, heeft hij in zijn laatste brief geschreven, en zal u ook wel iets hebben meegedeeld. Hoewel ik niet gewoon ben er wat over uit te laten, lag het vertrek van onze jongen zwaar op het hart. Daar bij kwam Sientje, de ontzettende donkere tijd die wij beleven, de naderende oordelen Gods, zware aanvallen soms, als het er op aan zou komen en Woord en Naam en zake Gods, niet staande te kunnen blijven. De dag van vertrek, 's morgens op mijn werk, daalde de hemel af en werd mij in een ogenblik voorgesteld het vertrek naar Indië van onze jongens als een oordeel om der zonde wil. En gevraagd of dat geen rechtvaardige en billijke weg was en of ik er nog iets tegen had in te brengen, en o wat zonk mijn ziele weg onder de hoogheid

Gods! Wat grote goedertieren gedachten kreeg mijn ziel van dat Wezen, ja de liefde Gods daalde zo af, dat ik niets had in te brengen, mijn wil werd verslonden in Gods wil, ik wilde niet anders dan God wilde. Al wat God deed was goed, het was *amen, amen*, op al wat God deed. Hij kon mij geen kwaad meer doen, en daar werd mijn ziel geleid in die dierbare Borg, die altijd de wil des Vaders deed, het was Zijn spijze; gebeden in Gethsémané, *Vader niet Mijn wil, maar Uw Wil geschiede*. En nu in de geloofsvereniging waar ik mij gans en al in Hem kwijt mocht worden, zonk mijn ziel in aanbidding weg. De dood in en door Hem verslonden tot eeuwige overwinning voor al de verkoornen uit het soeverein welbehagen des Vaders, der verkiezende liefde, de gekochten van de aarde met het bloed des Zoons, de afgezonderden, getekenden en verzegelden des Heiligen Geestes. En kreeg nu in Hem, nauwe gemeenschap met die kerk, dat volk, o nauwe, tere, zoete liefdesbanden in Christus, in aanbidding; was haast onbekwaam voor mijn werk; mijn ziel werd opgetrokken, ik riep uit: *o lieve volk houd maar moed, het is maar een verdrukking van tien dagen en dan zullen wij Hem in volmaaktheid prijzen*. En dat lag in Hem zo eeuwig vast. Toen ik een weinig tot mijzelf kwam, begon ik te spreken want kon ik niet zwijgen. 's Middags thuis, kon ik van aandoening eerst bijna niet spreken, maar heb het verteld en zei: mijn lieve jongen nu kan vader u met vrede laten gaan, nu moge die God u geleiden, waar ik u in kwijt geworden ben; Vader, Zoon en Heilige Geest. Die God van Abraham, Izak en Jakob geleide u. En zo is hij kalm heen gegaan en afscheid genomen, de Heere was ons een God van wonderen.

Dinsdagavond werd het minder en 's nachts, maar woensdagmorgen daalde de Heere opnieuw af met deze woorden, *en zonder Mij kunt gij niets doen*. Toen liet de Heere mij zien uit Ps. 30 dat David zegt, Heere Gij had door Uw goedgunstigheid mijn berg zo vastgezet; alsof dat gevaren en rampen nu verdwenen waren. Maar toen Gij Uw aangezicht een ogenblik verborg, werd ik verschrikt; waarop de Heere mij leidde in Ps. 131 en licht en versterking over Zijn werk; en veel geleid in Ps. 23, ook met deze woorden: al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zoude geen kwaad vrezen. Waarom? Want Gij zijt met mij, Uw stok en Uw staf die vertrooste mij. Zeer werd mijn ziel in die gangen van het Woord gesterkt in geloofsgemeenschap met Die Dierbare Borg. Ik was zo vol en had zulk een vrede, dat ik 's middags nog een briefje uit de volheid van mijn hart aan Bertus heb geschreven hoe het lag en o.a. gezegd, mijn lieve jongen met vrede kon ik u uit het huis laten gaan, ik kon u ook met volle vrede op de boot laten gaan.

Zo is dan de tijd van vertrek uit het vaderland aangebroken, nadat hij woensdagavond, zoals hij schreef nog een preek had beluisterd in Amersfoort onder Ds. Honkoop over Hosea 2: 13. De laatste preek, zo schreef hij, vooreerst op vaderlandse bodem. Dat had hem nog ontroerd. Mensen die op Vriezenveen gewoond hebben uit Zeeland, nu woonachtig in Vlaardingen, hebben nog afscheid van hem genomen met een handdruk en een paar woorden spreken. En zo verkeert hij nu op de wateren in de Middellandse Zee. De Heere geleide hem, beware hem voor de zonde en behoede hem gedurig en doe het nog stellen tot Zijn eeuwig heil en bovenal tot eer Zijns Naams.

En met dat doel Sientje is het dat wij ulieden in het kort er iets van meedelen, wat de Heere aan ons gedaan heeft in deze weg. Nog moet ik wel eens uitroepen, als ik dat gedurig bepeins, wat heeft de Heere bewogen om naar zulk een om te zien. En hoewel dat leven niet meer zo aanwezig is, is er nog een kalmte en stilte in mijn ziel; sterkte in Hem, en een goed toevorsticht op Hem bij ogenblikken, Die het tot hiertoe zo boven bidden en denken wel gemaakt heeft. Want voor de tijd gaf de Heere ons soms

wel liefelijke ondersteuning en verkwikkingen, maar werd mij niet kwijt. Maar wat is het zuiver een werk Gods, als hij alles in Hem kwijt en van alles los, aan God verbonden in Christus mag zijn, om dan in Hem te horen en te zien onuitsprekelijke dingen. Die verheerlijking Gods in Zijn wil en deugden in het volmaakte werk van den Borg, hun zaligheid, blijdschap, vrede en verlustiging.

En nu vrienden zal ik maar eindigen, hopen de ook ter zijner tijd van u nog een lettertje te mogen ontvangen, ook hoe het nog met Bertus was en nogmaals geliefde vrienden onze hartelijke dank van ons samen aan hem bewezen en hartelijk gegroet van uw vrienden.

A. Dekker en echtgenote en kinderen, doe ook Maarten de hartelijke groeten en u zult hoop ik Bertus nog wel eens schrijven.

Vriezenveen, 28 oktober 1948.

Gel. Vrienden,

In welstand mochten wij ook uw brief door 's Heeren goede hand over ons ontvangen. En mag eerlijk zeggen dat wij van harte verblijd waren met uw brief; het is wel een droevig teken van deze tijd, dat er zoals u schreef, er zoveel verdeeldheid heerst, maar het is toch wel een teken dat het leven veel gemist wordt. Het leven openbaart zich anders, dat bindt samen, als het de ziel vergund wordt dat zij door het geloof gemeenschap met de Heere mag hebben in die dierbare Borg, dan heeft hij toch ook zulke banden aan dat lieve volk. En wat zou het dan een lief werk zijn er toe verwaardigd te mogen worden elkaars lasten te mogen dragen, dat zuchten voor elkaar en elkaar te mogen gedenken; maar ach zal dat waarlijk zijn, dan vloeit het alles uit de bediening van die dierbare Borg. Want och, als dat leven weer wijkt en die gemeenschap met Hem weer wordt gemist, dan houden wij onszelf, over, en waarlijk dan valt hij zichzelf maar telkens en telkens hoe langer hoe meer tegen. Want alleen als de Heere overkomt tot de ziel, daarin kan de ziel maar alleen de eer des Heeren bedoelen, om daar hun leven en vermaak in te mogen vinden.

En wordt het hier ervaren, dat wij hier weer spoedig in de strijd worden ingewikkeld, ons hele bestaan zo tegen; alles wat er behoorde te zijn is er niet, en alles wat er niet behoorde te zijn dat is er.

O, ik kon u best verstaan Sientje, als u zo over uzelf klaagt, wat gaat die ontdekkende weg tegen onszelf in, wat komt het gedurig openbaar dat onze natuur niet bekeerd wordt en een vijand van God en Christus blijft; en als zulk een schepsel nu ooit zalig zal worden, het alleen zal zijn uit die eeuwige vrije en soevereine ontfermingen Gods in Christus; want wij willen niet zalig worden zoals God dat wil. Maar Sientje, als de ziel dan die dierbare onderwijzingen van boven mag ontvangen en het hart geraakt mag worden, dan strekken die reine zielsbegeerten zich uit om in Hem gevonden te mogen worden met medeweten van onszelf.

En wat onze staat betreft in Hem gevonden en geborgen te mogen worden, met dat lieve Wezen verzoend, wat kunnen wij dat toch maar missen. Dat het ons samen vergund mocht worden een aanklevend, behoeftig leven met onze noden maar ook met dat gemis aan de troon te mogen komen, om die vervulling in Hem deelachtig te worden.

Wij zijn wel verblijd dat u Bertus denkt te schrijven, veel praten deed hij thuis ook niet, veel bezig in het onderzoek van de waarheid en als er gelegenheid was, hetzij

met de leraars of met het volk naar de gesprekken zitten luisteren. Wij hebben vanuit Port Said enige brieven van hem ontvangen. Daar schreef hij nog in dat hij dat zo miste en ook het opgaan onder de waarheid, hij verlangde wel om brieven te ontvangen En daarom zal hij het wel waarderen als, u hem ook nog eens schrijft, we moeten gedurig aan hem denken, hij schreef nog wel dat het afscheid was meegevallen. De Heere moge hem bewaren en in ontferming gadeslaan en hem in dat verre land nog eens leren, dat de Heere waar wij ook zijn, nabij is de ziel die tot Hem zucht.

Alles is hier overigens wel. Ook bij Aaltje en Folbert, alleen Folbert lijdt aan hoge bloeddruk en kan niet werken, gaat nu langzaam iets vooruit. Mijn oude vader is nog goed gezond, heeft een sterk lichaam, hij wordt de volgende maand bij leven en welzijn 81 jaar, maar doet nog veel werk.

Nu gaan wij maar eindigen, ontvang van mij en van Dika en de kinderen de hartelijke groeten en Gode bevolen.

Groet ook uw man en kinderen en Maarten van ons en ook de groeten van de vrienden en vader; schrijft u als het kan nog eens terug.

A. Dekker.

Vriezenveen, 29 november 1948.

Gel. Vrienden,

Door 's Heeren goedheid mogen wij nog in goede welstand verkeren, hetwelk wij ook van u hopen. Wij hadden er de laatste tijd al soms over gedacht een paar regeltjes te schrijven. De ondervinding leert ons gel. vriendin dat het hier het land der ruste niet is, als de Heere Zich openbaart, dan wordt de vrede in Hem in de gemeenschap en vereniging met die dierbare Christus gevonden. Dat zich verliezen in Hem, om de grond in Hem te vinden, die wateren van vrije genade, die ondoorgrondelijke en eeuwige liefde uit het welbehagen des Vaders in Hem. Als onze ziel daar bij tijden nog weer vat aan mag krijgen; dat mocht ook gisteren nog gebeuren.

Maar om kort te gaan Sientje, als uit de waardigheid van die dierbare Borg, Zijn eer op het hart mag worden gebonden, worden wij gewaar dat wij zulke eerrovers zijn. Enerzijds vanwege de zware bestrijdingen, zijn we niet te goed om te ontkennen wat de Heere gedaan heeft. Als alles weggesloten is, dan vrezen wij soms nog als de grootste huichelaar openbaar te komen, maar wat kan dat ons dan soms smarten maar anderzijds dan dragen wij zulk een eerrovend bestaan om. O dat eigen ik, dat altijd zichzelf zoekt, wat zijn die ontdekkingen pijnlijk, smartelijk voor ons eigenlievend vlees. O dat sterven daar ligt ons bestaan zo tegen, een bittere weg voor vlees en bloed.

Maar als het dan de ziel gebeuren mag, dan mag zij geleid worden, tot Zijn zwaar en bitter en smartelijk lijden en dood. Hij heeft die Gode vijandige en eigenlievende natuur en bestaan gedragen aan het kruis. En als het hem nu vergund mag worden, met die dierbare Borg gemeenschap in dat lijden te krijgen, dan ontmoeten zij daar een liefde die ondoorgrondelijk is. Dan wordt zij door die liefde ingewonnen, om geen andere weg te willen, dan die kruisweg. Daaruit mag de ziel bij ogenblikken Hem ontmoeten, Hem in de ziel als een volkomen Zaligmaker aanbidden en dat is dan hun blijdschap, leven, vrede, sterkte en zaligheid. Dan wordt het uit de eeuwigheid ontsloten en dan krijgt de ziel betrekking op de eeuwigheid, dan reikhalst de ziel daar toch naar, wat het eenmaal zijn zal, verlost van een lichaam der zonde.

Maar och Sientje wat is het weinig aanwezig. Van Bertus krijgen we geregeld bericht ook vandaag twee brieven. Hij is nu verplaatst van Garoet zijn eerste plaats naar Tasik

Malaja. Uitwendig is alles met hem nog goed; dan kunnen wij den Heere niet genoeg erkennen. De Heere mocht hem in dat verre land in alle gevaren bedekken, naar lichaam en ziel, hem leren en bekeren tot Zijn eer.

De Heere mocht ook u gedenken, met de uwen; wij mochten samen maar verwaardigd worden om maar veel leringen en onderwijzingen door die dierbaren Geest te ontvangen.

En nu gel. vrienden wees van harte gegroet en Gode bevolen van uw liefhebbende vrienden Bertus en Dika.

Doe ook de groeten aan uw man en kinderen en uw broer.

U zult denkkelijk ook nog wel eens aan Bertus schrijven.

Vriezenveen 9 maart 1949.

Gel. Vrienden,

Door 's Heeren goedheid mogen wij samen ons nog in redelijke welstand bevinden, hetwelk wij ook van ulieden hopen. Het overlijdensbericht van Aaltje hebt u vernomen; het is een ledige plaats, maar voor haar een eeuwige winst. Alles te boven naar de ziel, nu haar wens verkregen. God Drie-enig en het Lam groot maken zonder zonde, verbeidende de jongste dag, de volkomen zaligheid naar ziel en lichaam beide. Het is wel een oordeel dat God Zijn volk komt in te zamelen en dat geen nieuwelingen in de plaats komen.

Van Bertus in Indië krijgen wij vrij geregeld bericht. Door veel gevaren heen heeft de Heere hem genadiglijk bewaard, er zijn van de jongens bij hem gevallen in en na de actie. Hij schrijft er nog gedurig over in zijn brieven, dat hij nog is gebleven daar anderen hun leven moesten laten. Na het uitbreken van de actie werd onze ziel zeer versterkt door het geloof; het was alsof de Heere er ons bij vernieuwing kwam in te leiden ons met Zijn wil en deugden in de Borg kwam te verenigen en zo ons met alles in Hem mochten kwijt worden. En nu is het niet meer uw zaak, maar nu is het Gods zaak en nu hangt er Zijn eer aan. Dan zich dat op Hem verlaten, en de uitkomst aan Hem overgeven. Dan dat begeren achter Hem, die dierbare Borg aan te komen, dat geeft dan wel eens een lief gebonden leven aan de hemel.

Maar ach geliefden wij hebben maar gedurig versterking en bediening nodig, het is gegeven goed, en och dat Hij maar de eer mag ontvangen. Daar vindt het leven zijn vermaak dan in, dat Hij maar verheerlijkt mag worden.

Zaterdag voor een week hebben wij **Ds. Fraanje** bezocht in het ziekenhuis te Ermelo. Misschien hebt u het wel gehoord dat hij lijdt aan suikerziekte, inmiddels is zijn toestand verergerd.

Met diaken Jonker hebben we hem bezocht, zijn toestand was daar omstandigheden redelijk. Toen hij bij hem kwamen was hij in het onderzoeken van Gods Woord bezig. Dierbare lessen vloeiden van de lippen van die gezalfde knecht des Heeren. De Heere was hem veel nabij, hoewel zijn weg soms door zware strijd loopt, niet over zijn staat, maar rakende zijn stand, die scherpe pijlen en die spotters van binnen. Hij vroeg nog naar Aaltje, waar hij zoveel mee om gegaan heeft en naar onze Bertus en of het ons vergund was om het met God eens te worden. Wij mochten ervaren Sientje, hem in de gunste Gods te mogen ontmoeten; wij mochten de zoete afdrukken van die gunst in Christus tot verootmoediging en sterkte in onze ziele ervaren. Wij kunnen niets van elkaar meenemen en elkaar niets meegeven; we waren wederzijds verblijd elkaar ontmoet te hebben. Ik werd op de terugreis nog bepaald bij de kamerling na zijn ontmoeting met Filippus, dat hij zijn weg reisde met blijdschap.

Onder het gesprek bracht hij dit nog ter sprake in betrekking tot een zeker kind van God: God lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf. Ik kreeg er dierbare uitbreiding voor mij zelf, hoe dat de ziel in de vereniging met die dierbare Borg als die grote Wetsvervuller, ik heb een vermaak in de Wet Gods naar de inwendige mens. Maar dan ook licht ontvangt, wie zij is en blijft als nooit tevoren in haar totale verdorvenheid, haar inklevende smet, hetwelk zulk een innerlijke smart verwekt, dat de ziel zich vanwege dezelve tot water zou willen wenen. En maar dat kostelijke bloed nodig heeft, om aan die Fontein gelegen en in dezelfde gereinigd te worden. En die Koning alles ten onder brengt, waar Hij door de vlakke velden rijdt en zij het mag ervaren dat Zijn naam is *Heere der Heeren*.

Enige tijd geleden ontvingen wij een brief van een vrouw uit Goes, die een brief van ons gelezen had, die wij aan kennissen in Vlaardingen geschreven hadden. De Heere had haar ziel door middel daarvan getroost, daar zij dezelfde zaken had doorgemaakt. Onder veel strijd heeft ze ons daarvan geschreven, daar zij alleen onze naam, maar niet ons adres wist. Zij had gezegd: *Heere als het niet in Uwe gunst is, laat hem niet aankomen*. Zo kunnen wij soms door wonderlijke wegen met het volk in kennis komen en banden aan elkaar krijgen die wij tevoren nooit gekend hebben. Zij heet vrouw **Knulst** en heeft veel met en onder Ds. Fraanje verkeert.

Heeft Bertus u de laatste tijd nog geschreven? Folbert blijft nogal sukkelende, hij mocht laatst nog een bezoekje van den hemel ontvangen.

Nu gel. vrienden, de Heere zij u nabij en gedenke u met uw gezin en dat wij verwaardigd mogen worden elkaar gedurig in onze verzuchtingen te gedenken, uw liefhebbende vriend

A. Dekker, echtgenote en kinderen.

Vriezenveen, 25 maart 1949.

Gel. Vrienden,

Door 's Heeren onverdiende goedheid mochten wij uw brief in goede welstand ontvangen. Met blijdschap mochten wij uw letteren ontvangen en een taal lezen wat betrekking werkt. O ja Sientje wat u schreef konden wij zo verstaan, o als alles zo bedekt ligt, wat zullen wij dan onderscheiden? En dan ons bestaan, hoe diep het bederf onzes harten, als dat eens weer waarheid wordt. Maar wat is het groot als de Heere weer licht over Zijn eigen werk schenkt, dan is het toch waar wat Gods Woord ons leert dat de bevinding werkt hoop. Als de Heere voor dat arme volk weer licht over Zijn werk schenkt wat kan de alwetendheid des Heeren dan tot sterkte en troost voor de bestreden ziel zijn en zo onderwijs uit het Woord ontvangt. Dan is de Heere voor Zijn arme volk zo getrouw als sterk. Hij zal Zijn werk voor een ieder van hen volenden. Het komt toch in de eerste plaats op de echtheid van het werk aan.

En dan is er een verscheidenheid in de leidingen des Heeren met Zijn volk (hoewel wat het wezen betreft een eenheid in het werk Gods), ook in een Lydia en een stokbewaarder. Gods weg met Zijn volk is een weg van sterven, sterven van onszelf en wat van ons is. Hoe onderscheiden ook Gods weg met Zijn volk is. De een wordt gedood met het zwaard, de ander sterft van de honger. De Heere Jezus heeft gesproken, *die zijn leven zal willen behouden zal hetzelfde verliezen, maar die het verliezen zal om Mijnentwil en om des Evangelies wil zal hetzelfde behouden*. Maar Sientje dat is nu Zijn eigen werk om de ziel aan het einde te brengen, en wat is dat een profijtelijke Godverheerlijkende weg, als de Heere ons daar wat van mag leren,

sterven aan onszelf en alles om Christus te gewinnen. Hij komt Zijn eer niet met het schepsel te delen.

Ik moet nog wel gedurig aan die bewuste maandag denken, toen onze lieve jongen is vertrokken, ontzaglijk veel strijd is daarop afgekomen. Maar als de Heere bij vernieuwing licht over Zijn werk en daden komt geven, als dat Wezen in Zijn volmaakte deugden Zich openbaart, op het onverwachts en hem daar alles ontvalt, al zijn bevinding en al wat hij ontvangen heeft, een naakte zondaar blijft erover, een vijand. Hij zinkt als een doemwaardig niet voor God, die zijn vonnis krijgt over te nemen en niets meer heeft in te brengen. God kan met hem doen wat Hij wil, en wordt verenigd met Zijn wil en deugden. Met geen woorden uit te spreken, want dat duurt niet lang, waar Christus uit het eeuwig welbehagen des Vaders in de ziel wordt verklaard (in onderscheiding van vóór die tijd, Christus geopenbaard aan de ziel). Eeuwig en aanbiddelijk wonder; geleid in Zijn dierbaar Middelaarswerk dat met kracht die waarheid in mijn ziel viel: *de consciëntie gereinigd van dode werken, om den levende God te dienen, in Hem, Die de wil des Vaders heeft betracht en Zijn deugden verheerlijkt*. Ik stip er maar iets van aan wat Hem dat heeft gekost, dat de Vader als Richter in Hem niet te kort komt.

Want er is geen tekort in dat werk en dat nu toegepast door die dierbare Geest, die Christus gaat verheerlijken in de ziel, om nu met verlies van haar eigen leven, het leven te mogen ontvangen door het geloof in Hem, Die hel, dood en graf heeft overwonnen en nu gemeenschap heeft in Hem met de kerk.

Wij zijn hier nog in Mesech in de woestijn van het leven, in de strijd, maar nu verwaardigd te mogen worden Gods Raad uit te dienen. Ik had er gisteren nog kracht in, *onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat*; en wat er verder volgt. Ik denk wel eens aan Aaltje, Sientje, wat is dat volk eeuwig gelukkig, voorgoed verlost, een lichaam der zonde en des doods afegelegd, eeuwig God groot maken. Als wij er hier bij tijden en ogenblikken er iets van leren kennen, van zichzelf verlost wat dat is, die Koning Zijn zoete heerschappij doet ervaren, dan kan er wel soms een heimwee in de ziel zijn.

En om nu maar Zijn voetstappen te mogen drukken door dat dierbaar zielverenigend geloof in Hem, als die overste Leidsman en Voleinder des geloofs. Wat heeft hij dan een strijd met zijn eigen bestaan en o die vijanden en dat eerrovend bestaan, verdorvenheden, kracht des ongeloofs wat soms de ziel zo kan smarten, omdat die lieve Koning zo onteerd wordt. En nu bij vernieuwing nog weer onder Hem en achter Hem gebracht te worden. Dan wil die ziel geen andere weg, dan dat Hij haar komt te leiden, al gaat het dan door gedurige strijd, aanvechting en een stervend leven.

Maar ach Sientje, het zijn maar stipjes, maar het was ons toch groot, toen wij die eerste brief van vrouw Knulst kregen, een lief kind Gods. Waar zij haar hart verklaarde, wat zij met die brief van ons had doorgemaakt. Door hoeveel strijd heen, die vrouw die brief had verzonden, juist toen wij in zware strijd verkeerden en van binnen gedurig afvroegen, waar is nu die eenheid en vereniging met Gods volk, waar gij van gesproken hebt, wat bemerkt gij daarvan, het is maar een enkele waar gij dat van merkt. Het was mij menigmaal een nood der ziel het de Heere bekend te maken, of het Hem nog behagen mocht dat te willen schenken en werken tot Zijn eer en verheerlijking. En ziedaar komt die brief zo onverwacht, van iemand die wij niet kenden en nooit van gehoord hadden. Wat komt de Heere dan lieve banden te leggen. Zij schreef in haar laatste brief nog, dat het haar soms een wonder was, dat de Heere zulke banden tussen ons had komen te leggen. En nu Sientje hebben wij van het een

en ander een weinig gestameld. De Heere mocht het met Zijn zegen genadig vergezellen, het onze verzoenen en het Zijne zegenen. Opdat de vijand geen voordeel daardoor over u behaald, maar dat het ons vergunt mag worden in teerheid over Zijn werk te schrijven en te spreken. Kon het zijn bovenal tot eer van Zijn Naam en tot elkaars nut en dan zal het alleen zijn door Hem.

Wij krijgen wel weer geregeld bericht uit Indië, het schijnt wel weer wat rustiger te worden.

Folbert gaat wat vooruit, de Heere heeft ook hem bezocht met Zijn dierbare gemeenschap.

En dat wij samen met onze gezinnen verwaardigd mogen worden elkaar te gedenken, uw onwaardige vriend

A. Dekker en Dika met de kinderen en van mijn oude Vader.

Vriezenveen, 29-6-1949

Gel. Vrienden,

Het is al geruime tijd geleden dat wij een briefje van u gekregen en een paar regeltjes aan ulieden verzonden hebben, en heb er al eens over gedacht enige regeltjes te schrijven. Hoewel ik mij bewust ben van mijzelf niets Gode welbehaaglijk te kunnen schrijven of voortbrengen, dan door die reine bediening van de Heilige Geest, die in de handen van de Middelaar is. En als wij daar nu uit bediend worden, zou het nog tot Gods eer en elkaars stichting kunnen strekken, want daar zijn wij uit onszelf onbekwaam toe.

Van onze Bertus krijgen wij geregeld bericht, dat hij telkens nog gespaard wordt in het midden van menigmaal grote gevaren. O gel. vrienden, soms mag ik het zo duidelijk zien, dat de Heere die jongen bewaart. Het mocht de Heere behagen die weg, in Zijn alwijs maar ook aanbiddelijk bestel en aan zijn ziel als ook aan ons te heiligen. De Heere mocht ons veel verbinding aan de hemel schenken en geven te ervaren, de weg naar boven open te mogen vinden, in en door die dierbare Middelaar des verbonds in de bediening van de Heilige Geest. Opdat Hij de eer mocht ontvangen want dan ontvangt de ziel toch de ware blijdschap.

Verder zijn wij samen nog door 's Heeren goedheid in goede welstand, hetwelk wij ook van u hopen.

Vanavond is het 4 weken geleden dat onze schoondochter bevallen is, dat is nogal moeilijk gegaan. Van zaterdag op zondag was zij niet goed en zo enige dagen en nachten, dan in meerdere, dan in mindere mate. Maar op woensdagmorgen vroeg was het mij alsof ik gewekt werd, en daar kwam de Heere mij te bepalen, bij de nood onzer kinderen, wat werd mij de nood op de ziel gebonden, ik kon niet meer in het bed blijven. Ik zeg tegen Dika, ik moet er direct naar toe, en wat werd ik beschaamd, ellendig en schuldig. Nu kreeg ik te zien, dat het wel nood was, maar bij mij geen nood, hoewel ik wel de plichten waarnam. O dan denk ik wel, mensen wat ben ik toch van mijzelf diep ellendig. En zo ben ik in de vroegte naar hen toegegaan en hebben het aangezicht des Heeren gezocht. En o wat mocht het mij daar gebeuren, dat ik het gewaar mocht worden, dat de Heere naar het ellendige zuchten van een ellendige wilde horen. En door het geloof buiten mijzelf, in die Grondslag een doorgang naar boven mocht verkrijgen en mijn noden kwijt raken. En van de Heere kreeg te begeren, dat het zo mocht beschikt worden, dat de Heere de eer mocht ontvangen. En 's avonds moest zij naar het ziekenhuis. En vooraf dat zij in het ziekenhuis gereed stonden haar te helpen had de dokter tegen haar gezegd, menselijkerwijs gesproken, *zal het met u*

wel gaan, maar het kind moet ge niet op rekenen. Een dokter met 7 verpleegsters hebben haar toen geholpen en even later van een zoontje bevallen, hoewel het kind zwaar beschadigd was. Die hadden geholpen, hadden tegen onze zoon gezegd, ze hadden hun hart vastgehouden, ze hadden niet anders dan een dood kindje verwacht en het leefde toch, hoewel zij nog enige dagen voor het kindje gevreesd hebben.

Ik mocht al die tijd en onder alles wat er voorviel, veel sterkte in de Heere hebben en veel kalmte des gemoeds. En nu heeft de Heere het zo beschikt dat en moeder en kind zachtjesaan vooruit gaan en 10 dagen later naar de woning zijn vervoerd en maken het nu samen goed. En zo Sientje mogen wij het bij ogenblikken ervaren, dat dát volk een machtige Helper in de hemel heeft en dan blijft er niet anders over, dat Hij nu maar de eer mag ontvangen. En als dat nu een ogenblik mag gebeuren dan leren zij dat zij hun Weldoener zo menigmaal vergeten en naar gebroken bakken omzien die geen water kunnen houden en Hij zo weinig de eer van Zijn werk ontvangt. Maar Hem nu als een arme en ellendige door het geloof in Hem te verliezen, vinden zij alles in Hem. En dan de blijdschap des geloofs in Hem, die bij ogenblikken alles en in alles is voor zulke arme en in zichzelf diep ellendigen. Maar och wat worden wij toch telkens en bij vernieuwing gewaar dat het 's Heeren eigen werk is, dat de Heere bij ogenblikken nog wil betonen, de Getrouwe te zijn en te blijven over zulke ontrouwen. Want als de Heere er nog weer aan te pas mag komen, worden wij weer de schuldige en dan gaat het er maar om dat de Heere verheerlijkt mag worden.

Ik dacht vandaag nog wat zijn 's Heeren wegen toch wonderlijk, ik heb ze soms wel eens mogen zien, als zo wijs en liefdevol. Dan denk ik nog zo menigmaal aan die dag terug van het vertrek van onze lieve jongen. O dat eeuwige en voor mij onbevattelijke wonder, dat de Heere nochtans geeft te beleven, dat hij in de eerste plaats zichzelf met alles volkomen voor God over krijgt. O dat God liever te krijgen dan zichzelf in Zijn heilige deugden, maar dat nu, in die eeuwige Middelaar. O Sientje ik heb maar gedurig nodig van Hem te leren met lijdzaamheid te lopen, de loopbaan ons voorgesteld en door het geloof te mogen zien op de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs. O die lieve Koning, dat mijn ziel meer met Zijn liefde vervuld was om Hem te lieven. Hij geve ons veel voor elkaar te zuchten, een ieder in zijn weg en noden.

Ik heb in de vorige brief nog iets gezegd van dat onderscheid, met het zwaard gedood, zoals ik dat wel eens van enkelen van Gods volk gehoord heb, als bijvoorbeeld van onze gel. leraar Ds. Fraanje; maar anderen sterven van de honger. En als ik nu op mijzelf zie Sientje, dan ben ik zo'n sukkelaar, maar dat de Heere Zich daar nu mee in wil laten. Wat is er veel af te leren en als hij dan een weinigje mag aanleren op Jezus school, dat in het verlies de winst ligt, opdat Hij de eer mag ontvangen, om daar het leven en vermaak in te vinden. En nu zal de Heere voor al die arme zuchters zorgen Sientje, die buiten Hem niet kunnen leven. Hij leidt ze Zelf en de tijden en gelegenheden zijn in Zijn eigen hand, opdat de ziel zal leren dat het alles alleen Zijn eigen werk is en dat verheerlijkt Hem en verblijdt en vertroost het hart. En nu zal ik maar eindigen.

Ds. Mallan van Bruinisse is hier laatst nog bij ons geweest een halve dag en tweemaal gepreekt. Die jonge man is kostelijk van de Heere geleerd, zoals wij het bijna niet meer horen in onze dagen, onze ziel is nog verkwikt geworden en gesterkt.

Bij de vrienden en de familie is alles nog goed, ook mijn oude vader. Wees samen met uw man en kinderen hartelijk gegroet van uw liefhebbende vrienden.

A. Dekker en echtgenote.

Het mocht ons vergund worden elkaar onze noden te gedenken.

Vriezenveen, 2 augustus 1949.

Gel. Vrienden,

Tot onze blijdschap mochten wij bij onze thuiskomst van ons werk vanmiddag horen, dat wij een brief van u hadden ontvangen. Ik was er zeer verblijd mee en had al eens gedacht; wat zou de oorzaak toch zijn dat wij van Sientje niet meer horen. Ja ik moet eerlijk zeggen, dat het mij vooral de laatste 14 dagen soms bedroefde, zodat wij het de Heere vragen mochten of het Hem behagen mocht, uw hart te neigen om nog een lettertje van u te mogen ontvangen. (Want och Sientje hebben wij noden, is er iets dat ons drukt, of iets dat wij begeren) och dat het ons samen maar vergund mocht worden de Heere alles bekend te mogen maken, Hem veel te mogen nodig hebben. Ik was blij iets van u te horen.

Och Sientje wat zijn wij toch diep gevallen en wat loopt het laag met ons af. Wat komt het openbaar, hoe arm wij in onszelf zijn, hoe geheel bedorven, al wat er behoorde te zijn wordt er niet gevonden en al wat er niet behoorde te zijn dat is er. En daar nu onder te zuchten, en dat bij tijden en ogenblikken, want och, wat is het ook menigmaal een dode klacht. Maar ook die ontdekking van dat Wezen leert ons dat God met ons niet te doen kan hebben vanwege Zijn heiligheid en wraakvorderende gerechtigheid, daar wij eerrovers zijn van die Majesteit, schenders van Zijn deugden. Maar o Sientje wat is het groot als zulk een ellendige uit vrije goedheid verwaardigd mag worden, ontdekking te ontvangen van die dierbare Borg. En door het geloof een blik op Hem mag slaan en van die vrucht uit Hem mag ontvangen, O Sientje hoe schoon, beminnelijk en gepast is Hij toch voor zulke waarlijk ellendigen, zij leren waar zij Hem in en voor nodig hebben. Hoe meer ontdekking zij van Hem bekomen, hoe armer en ellendiger dat ze zich in zichzelf leren kennen, omdat meer en meer alles zijn waarde verliest buiten Hem, en Hij alle waarde voor zulke zielen bekomt.

O Sientje mijn ziel kon het zo verstaan als ge schreef van die levende hope op Hem, en dat heimwee naar Hem, o dat hongeren en dorsten naar Hem, de Heere mocht u er maar veel mee begiftigen. O ja Sientje het gaat die ziel om in Hem gevonden te worden. En och Sientje, dat sterven is nu ook alleen een vrucht van Zijn bediening, naar die mate dat zij met dat stervende leven begiftigd worden, worden er worstelingen in de ziel geboren. Maar och het is alles Zijn werk en ook weer zo vrij en soeverein in de mate en in de tijd. En dat mocht leren zuchten met David, *mijn tijden zijn in Uwe hand*. O Sientje die hand die een wond geslagen heeft, mocht dezelve openhouden en ter Zijner tijd als die grote Genees- en Heelmeester helen, want voor zulken is er balsem in Gilead. Hij mocht maar meer en meer ontdekken en ontbloten en lere u meer en meer dat in die weg met eerbied gezegd, God, God kan blijven en de zondaar nog gezaligd kan worden. En dat er dan een tijd mag aanbreken Sientje, dat de Heere uwe ziel komt te redden in Christus en te verheerlijken in uwe ziel, in Wien die geschonden deugden haar volle luister hebben bekomen. Wat zou het meevallen Sientje. Wat is het een voorrecht dat de Heere voor Zijn eigen werk instaat, anders was het voor eeuwig kwijt, want wij zijn in ons bestaan niet anders dan vijanden van hetzelfde.

Zondag voor een week kwam de Heere ons in de kerk in het lezen nog zoete vertroosting te schenken uit de eerste bede van de Catechismus van Vermeer, waar die Godzalige man de uitdrukking gebruikt: *Vader, ik heb nooit geen feil in U*

gevonden. Wat gevoelde ik mij 's middags arm op de wereld en arm buiten God. Maar werd er zo ingeleid: mijn hart, een wereld in het klein. Ik mocht er smart over dragen; het is zo menigmaal anders. Om kort te gaan, mijn hart brak er geheel onder weg en mocht het door het geloof hem nastamelen. Wat ligt er dan een sterkte en troost in en wat gaat dat weer opnieuw met een toevertrouwen gepaard.

Wij konden uw zorgen verstaan met uw geliefd kind, de Heere mocht het voorzien, De Heere mocht die wegen heiligen en er nog iets uit geboren doen worden.

Vandaag nog bericht van Bertus, de Heere heeft hem nog bewaard, maar van binnen, Sientje is het soms zo verschillend, ook al op en neer.

En nu lieve vrienden, de Heere gedenke u te samen in alle wegen, noden en behoeften.

Dat wij verwaardigd mogen worden, om elkaar te gedenken. Ontvang allen de hartelijke groeten van ons, doe ook de groeten aan uw broer

Maarten van ons.

Uw vriend A. Dekker en echtgenote.

Vriezenveen, 20 februari 1950.

Gel. Vrienden,

Door Gods goedheid mochten wij in welstand uw brief ontvangen, waar wij werkelijk verblijd mee waren om nog weer van u te horen. Lieve vrienden, wat is het leven toch ernstig, de weldaden nog groot, dat wij samen nog in redelijke welstand mogen verkeren en dat ook met ulieden.

Ook van Bertus mogen wij telkens het goede vernemen. God heeft hem bewaard en geleid tot hiertoe. Laatst is hij een paar dagen bij Johannes Smelt geweest, van Smelt ge kent hem wel, die hem dan ook zo vriendelijk ontvangen had, daar was hij heel blij mee. Hij heeft weinig bekende jongens ontmoet in Indië. Nu enige zondagen hebben ze met enkele jongens samenkomst, anders was hij altijd zondags geheel alleen in het lezen van een preek. Hij schreef gedurig: wat is dat toch wat waard met enigen samen te kunnen komen onder de waarheid.

Och Sientje, de Heere mocht hem leren en bekeren.

Overigens kan ik u zeggen dat Hanna Folbert 7 januari is overleden en nu is Ju, de vrouw van Hendrik Folbert zaterdag naar het ziekenhuis gegaan en dat schijnt ook een zeer ernstige kwaal te zijn. Wat zien we gedurig lieve vrienden, wat toch de zonde heeft teweeggebracht. Wat hebben we nodig de zonde te leren kennen in haar aard, karakter en gevolgen en de gedurige ervaring is dat het hier het land der ruste niet is. Het is hier de strijdende kerk en als we nu in de strijd worden gewikkeld en de Heere geeft ons aan onszelf over, waar zou het toch aankomen. Maar iets van die onbezweken trouw over een diep ellendige is toch soms ook niet onder woorden te brengen.

We hebben daar nog iets van mogen doormaken de vorige week en gisteren. Wat kunnen de bestrijdingen soms hoog gaan. Wij werden om kort te gaan, bepaald bij het lezen in Markus 11 van de vijgenboom die vervloekt was. Waar Jezus met Zijn discipelen 's morgens daar voorbijging en Petrus zei: *Rabbi zie de vijgenboom dien Gij vervloekt hebt is verdord. En Jezus antwoordende, zeide tot hem: Hebt geloof op God!* En dat daalde met kracht in mijn ziel, met toepassing als een vervloekte en verdorde, maar vooral de kracht van de woorden: *hebt geloof op God*. En als Hij nu komt en dat geloof in zijn oefening geeft, worden wij de kracht er van gewaar. Juist dan in de nood

en in de strijd en dan door het geloof die sterkte te ervaren in Hem die boven al die machten staat en doet zwijgen; ja als opvoer uit dat gewoel. Die bestrijders die roepen van binnen: *hij heeft geen heil bij God, jaagt na en grijpt hem, want er is geen verlosser*. En hij mag dan ingeleid worden in Zijn strijd en dood, zegepraal en overwinning. O gel. vrienden, dan breken de banden en dat zij dan de lasterpijl der tong niet meer voelen. Hij staat en heeft macht over al die vijanden, ja wordt, meegevoerd en opgenomen in dat Heiligdom waar de grote Voorloper is ingegaan. En kwam ons daar te tonen hoe dat het anker des geloofs vast lag, niet in onze zoete ondervindingen, maar in dat welbehagen des Vaders. Het bloed en de gerechtigheid des Zoons kwam ons daar nu wat van te leren, door het getuigenis van de Heilige Geest: *gij zijt niet meer uzelf, maar gij zijt de Mijne*. O Sientje die onuitsprekelijke sterkte en blijdschap in Hem door het geloof, vol van de liefde als in dezelve verslonden. Hoe kreeg mijn ziel nu die wegen en gangen anders te zien dan met mijn natuurlijk oog. Nu wilde mijn ziel geen andere weg gaan, dan die lieve Koning mij beliefte te leiden, gelijk een Lodensteijn zingt: *of die weg nu zuurheid is of zoetheid*. Ja in de verte mag hij gel. Vrienden, den apostel wel eens nastamelen in zulke tijden. *Daarom heb ik een welbehagen in noden, zwakheden, smaadheden en benauwdheden om Christus' wil, want als ik zwak ben dan ben ik machtig*. Want och gel. daar ben ik in mijn natuur zulk een vijand van, maar dan leren ze er iets van verstaan, dat ze hier bij aanvang van die wegen zullen zingen, maar zij kunnen er niet mee aan het einde komen, zij zijn te arm. Maar een eeuwigheid zal er nodig zijn om met de kerk, Hem de Drie-enige God en het Lam eeuwig de lof en dankzegging toe te brengen.

Gel. vrienden we zouden er wel graag over willen doorpraten, maar het is al laat.

Ontvang de hartelijke groeten met uw man en kinderen. Hoe is het met uw zoon, is hij nog in dienst? We mochten verwaardigd worden elkaar te gedenken in onze verzuchtingen en de Heere mocht ons samen gedenken met ons arme zaad, nogmaals de hartelijke groeten.

Bertus en Dika en kinderen.

Vriezenveen, 6 augustus 1950.

Gel. Vrienden,

Door Gods goedheid mogen wij samen nog in welstand naar het lichaam verkeren, hetzelfde mochten wij ook van ulieden vernemen door middel van onze Bertus die met Jo Folbert bij ulieden geweest is. Sientje, u zult ook wel van Bertus vernomen hebben, dat hij niet meer zo onder druk gaat dan toen hij naar Indië moest vertrekken. Wij kunnen zo zien dat druk en uitredding op zichzelf niets uitwerken en nalaten. Wat wordt Gods Woord toch bevestigd dat wij doodliggen in misdaden en zonden met onze kinderen, in de tweede plaats zo verstaanbaar, was God er niet aan te pas gekomen, wij waren doorgehold op het pad der zonde en hadden nooit naar God gevraagd. En hoewel de Heere ons niets verplicht is Sientje, mocht het Heere nog eens behagen naar ons arme zaad om te zien, dat er nog eens een tijd mocht aanbreken om Zijn genade in hen te verheerlijken.

Bertus vertelde mij dat u meende het laatst geschreven te hebben, maar het is zo Sientje dat wij uw laatste brief beantwoord hebben, toch is dat geen reden om niet een lettertje te schrijven. Och dat het zijn mocht tot eer Zijns Naams, want wij dragen zulk een eerrovend bestaan om.

Laatst preekte hier student Honkoop, zoon van ds. Honkoop en dat ging goed, ja het was te merken, dat de Heere die jongen hielp, onze ziel werd er onder verblijd, hij sprak over Ps. 65:5. Dan werkt dat altijd verootmoediging, en dat de ziel de Heere de

eer gunt, dat was bij die jonge man te merken. Maar ach dat duurt meestal niet zo lang en wij moeten er telkens maar weer gebracht worden. En ach dat is nog niet zo dikwijls onder alle afwisselingen en veranderingen en onder menigvuldige strijd en donkerheid en soms zware bestrijdingen en aanvechtingen. O was die Koning niet de Eeuwig getrouwe, waar moest het heen? Wat is het geloof menigmaal zwak en komt de kracht van het ongeloof en van de verdorvenheden openbaar.

Het is denk ik een paar maanden geleden, dat in zware strijd en aanvallen de Heere onze ziel lieflijk kwam te versterken met deze woorden: *blijft gij in hetgeen gij geleerd hebt, waarvan u verzekering gedaan is, wetende van Wien gij het geleerd hebt.* Zeer werd mijn ziel gesterkt door Hem Die tot onze ziele sprak, maar kreeg ook onderwijzing dat wij bij voortdurendheid, medewerkende en achtervolgende genade nodig hadden om daarin te blijven. O geen ogenblik buiten die bediening te kunnen Sientje, van die Middelaar. Daar mocht mijn ziel gisteren veel sterkte in hebben, dat die eeuwige Middelaar daar nu telkens voor het Aangezicht des Vaders werkzaam is, om dat volk telkens weer in die genadestaat te bevestigen, Zij komen het telkens weer te verzondigen, bederven en geduriglijk te vallen, maar dat Hij hen nu niet komt te verstoten, maar telkens voor hen tussen treedt met de wierook Zijner voorbede op Zijn verdienste gegrond. Dat kwam mijn ziel zeer te versterken en verblijden door het geloof, daar ligt het vast en is dat volk veilig in Zijn handen, die doorboorde Middelaarshanden.

O nu niet blij te zijn met ons zelf, maar blij met en in Hem, Die Zijn volk van de Vader heeft verkregen, bij name kent met al hun noden, met Zijn bloed heeft gekocht en door Zijn lieve Geest geëigend en geheiligd.

Ik hoop maar Sientje, dat u het kan lezen en nu zal ik maar eindigen. De Heere gedenke u en ons samen, de tijden zijn donker zeer zorgwekkend ook in Gods kerk, toch Sientje zal de Heere Zijn ellendigen niet begeven. Ontvang samen de hartelijke groeten van uw onwaardige vriend Bertus en ook van Dika en de kinderen en ook vooral de hartelijke groeten aan uw broer Maarten.

Vriezenveen, 28 november 1950.

Gel. Vrienden,

Wij waren verblijd met uw schrijven, dat wij door Gods goedheid in welstand mochten ontvangen. Och Sientje wat beleven wij een droevige tijd wat de samenleving ook onder het volk Gods betreft. Weinig vereniging, omgang en betrekking onder elkaar, wat wordt veel de bediening van die lieve Geest gemist, hoewel de Heere nooit geheel van Zijn volk zal wijken. En dat de Heere dan hier en daar nog werkt gelijk een zeker dichter zingt: *de scepter van die grote Koning is nog hier en daar aan het werk*, dat bleek toch ook zo duidelijk bij die vrouw waar u van schreef. Och Sientje mijn ziel werd er nog onder verbroken, dat de Heere die arme ziel kwam te bezoeken. O Sientje wat is de Heere toch goed voor Zijn volk. Wat baart het toch een wonder, als die lieve Koning komt Zijn ellendigen te bezoeken en hun banden te verbreken, o en dat nu aan zulken. En u kreeg er ook wat van mee Sientje en u hebt het ook mogen ervaren, waar de Heere is daar is het goed; ja dat u geloven mocht dat de Heere het ook voor u zou voleinden.

Nu Sientje, dat zal blij zeker doen maar op Zijn tijd. O Sientje als die tijd des welbehagens komt aan te breken dan gaat de ziel ervaren, wat zijn des Heeren wegen

wonderlijk, wat zijn ze ondoorgroendelijk. Als de Heere de ziel alles gaat ontnemen en niets overhoudt dan de vloek en Gods recht en het dan met God eens te worden, om hun in Christus alles te geven. Dan blijft er niets anders over, dat heeft God gedaan, dat is enkel Zijn werk, Zijn daden en dat aan zo'n goddeloze, een doemwaardig schepseltje, wat valt het dan toch mee.

Ds. Fraanje die drukt zich wel eens uit, dan krijgt dat volk twee dingen, een nieuw hart en een nieuw doel. En wat dat is om God te prijzen, als ze daar iets van gaan verstaan en beleven, Dat Heilig oogmerk Gods en doeleinde van eeuwigheid, God prijzen. Dan leren zij ervaren dat er geen liever werk op aarde is om God te prijzen, en te verheerlijken en dat nu door 't geloof in Hem in Wien de Vader aan Zijn eer komt door de Heilige Geest.

Ach Sientje verkeerde ik daar maar meer; wat blijft het een doorgaande les: *Zonder Mij kunt gij niets doen*, maar als dat arme ellendige volk door genade dat in afhankelijkheid mag inleven hoe kostelijk is dan die bediening van die gezegende Verbondsmiddelaar. Als ze dat bij ogenblikken niet mochten ervaren, waar zou dat volk blijven.

't Is al een maand of drie geleden, dat de Heere mij nog eens op dat plekje kwam te brengen waar Hij mij wilde hebben, namelijk een goddeloze met die waarheid uit Jesaja 63, *gelijk een beest dat afgaat in de valleien, alzo heeft de Geest des Heeren hem rust geschonken*. Dan wordt hij nog weer een vreemdeling hier op aarde.

En daar kwam die Dierbare Heere Jezus op een zondagmorgen zo liefelijk voor: *en nu ben Ik hier op aarde de grootste Vreemdeling geweest*. O geliefden wat is daar mijn ziel onder weggezonden! Maar om kort te gaan er wordt hier geleerd dat het is een komende en een gaande Jezus, en dan wordt die verwachting op dat eeuwig heil weer verlevendigd. Ach geliefden dat de Heere er ons een rijke mate van beliefde te schenken van Zijn lieve bediening en bestraald te worden door die Zonne der Gerechtigheid.

Ik zal maar eindigen gel. vrienden. De Heere mocht u tezamen gedenken en uwe kinderen en de onze. De Heere mocht nog eens werken ook onder dat opkomend geslacht.

Om te komen Sientje, valt voor mij of voor ons samen niet mee, dagelijks aan mijn werk verbonden en heb gedurig een dag nodig voor kerkelijke vergaderingen. Overigens moeten wij zien hoe de weg loopt, als u nog eens een keertje kan komen Sientje, en nu lieve vrienden, hartelijk gegroet van ons allen.

Bertus en van Dika.

Ook vooral de hartelijke groeten aan uw broer Maarten.

Ook de groeten van de familie Smelt en mijn oude vader, hij is zondag 83 jaar geworden en is nog redelijk wel.

Vriezenveen, 28 september 1951.

Gel. Vrienden,

Het was ons tot blijdschap dat wij uw brief mochten ontvangen Sientje, wij hadden al eens gedacht, zouden wij nog en briefje van u mogen ontvangen, want och wat zijn de tijden donker Sientje. Wat is er veel verbreking, liefdeloosheid en verwoesting, als wij zo menigmaal horen, wat mocht ons dat wel bedroeven, weinig samenbinding en daarom was ik er blij mee, nog een briefje te mogen ontvangen. Vooral, als zij van binnen zeggen, ge hebt op uw schrijven geen antwoord te wachten, naar om het nu eerlijk te zeggen Sientje, het werd mij de laatste dagen een behoefte des harten, de

Heere te vragen of Hij uw hart mocht neigen nog een briefje te schrijven. En daarom Sientje was ik er toch zo recht verblijd om. Och dat de Heere door Zijn lieve Heilige Geest ons maar veel dat behoeftige arme zondaarsleven, dat aankleven des harten mocht schenken in elke weg om Zijns ;Lieven Zoons Jezus Christus wil. Om de vervulling van onze noden, ook alleen in Hem te mogen vinden, alleen uit dat vrije soevereine welbehagen des Vaders door de Heilige Geest. En daaruit mocht de Heere ons nog schenken een zucht voor onze kinderen, ons arm zaad. O zeker het is nog groot als ze nog niet in alles mee kunnen doen en nog handelbaar zijn, als we zien de bandeloze tijden over het algemeen en een bandeloze jeugd waarvan ds. Lamain wel eens zei: *de consciënties zijn niet meer te benaderen*. Als wij op alles zien, wat zou het een wonder zijn als er nog een onder mocht zijn, die het te beurt mocht vallen.

Zondag voor een week kwam de Heere onze ziel in alle strijd en druk, nog te verblijden. O wat kunnen wij soms smartelijke en pijnlijke ontdekkingen met onszelf opdoen, ongeloof en verdorvenheden, o die onzalige fontein. Maar als dan de Heere door het geschonken geloof, als een plante des Hemels, in de oefening van hetzelfde komt te verlevendigen, om uit de diepte van ellende op te mogen komen en dat eeuwige Voorwerp des geloofs in het oog mag krijgen en met Hem in contact mag komen, om in Hem als op te mogen varen, als met Arendsvleugelen naar Boven en het van binnen nog eens weer waar mag worden, wie dat Hij voor zulk een is. Terugkomend op Zijn Eigen Werk, dat Hij nu alles voor Zijn volk is. Soms zit ik als aan de aarde gebonden, maar dan de ziel in haar genegenheden getrokken naar boven en hemelsgezind, werd ik toch weer gewaar, beneden ligt toch mijn vaderland en mijn grondslag niet. Maar mijn grondslag en vaderland ligt boven in dat lieve Wezen, Vader, Zoon en Heilige Geest, in die gemeenschap, hetwelk toch die vreemdeling gestalte meebrengt voor de ziel. Maar ook hoe die lieve Borg hier op aarde de grootste Vreemdeling was; en als ze nu door dat Licht bestraald mag worden en mag zien, dat zij geen vreemde weg bewandelen, wanneer die voetstappen mogen ontdekt worden. En dan, o die wijsheid in die liefde, die wijze bedoelingen, al wordt de bitterheid van dat sterven ervaren, toch een zalige, profijtelijke weg, naar dat nieuwe deel. Als zij ziet dat Hij verheerlijkt wordt, dat dierbare Hoofd en dat heilig Oogmerk en Doeleinde, om nu het Beeld des Zoons gelijkvormig te worden. En kreeg zo te zien hoe dat Jehova Zich nu in Christus in dat volk verlustigt. Zijn Beeld aanvankelijk in hen opgericht, weer in hen ziet, maar ook dat het volk zich in en door die Verbondsmiddelaar in God mag verlustigen, ziende die Goddelijke deugden ten volle en ten hoogste opgeluisterd in Hem. Om maar afgebracht te worden van onszelf en de vrede en rust door het geschonken geloof in Christus te ervaren.

En het mag ons gegeven worden elkaar te gedenken, elkaars lasten te mogen dragen. En nu hartelijk gegroet van uw medezuchter in de verdrukking Bertus, ook de groeten aan uw man en kinderen ook van Dika en de kinderen.

Vriezenveen, 31 oktober 1952.

Gel. Vrienden,

Door Gods goedheid mogen wij tezamen nog in redelijke welstand voor het uitwendige ons bevinden, hetwelk wij ook van ulieden hopen. En och vrienden, dat zijn grote weldaden voor het stoffelijke en de Heere leert Zijn volk dezelve niet minachten, och in het tijdelijke, die lieve gunst Gods te mogen ontmoeten. Wij beleven een tijd dat schier alles met de geest des tijds wordt meegevoerd, hetwelk in

verplichte werkloosheidsverzekering en zovele andere zaken zich openbaart, maar het leven wordt er door benauwd. Toen we er voor geplaatst werden, het voorgaande jaar, konden wij er niet in meegaan. O als wij erbij bepaald worden, wat heeft het die lieve Borg gekost, dat Hij Zijn arm volk naar lichaam en ziel gekocht heeft, tot zulk een duren prijs van Zijn dierbaar hartebloed en ook voedsel en deksel voor hen verworven en ook om hun nooddrift te vervullen uit Zijn verbond. Dat kreeg toch zulk een overwicht in onze ziel, dat het wel eens in onze ziel lag. Want ach het gaat niet zonder strijd, want als het een weg ingaat om zich op de Heere te mogen verlaten, dan komt van binnen alles op de been. Maar in die zoete alleenspraken mijner ziel lag het toch wel eens, hetzij veel hetzij weinig, want als het ons om die lieve gunste Gods gaat, gaat het niet over veel of weinig. Maar dan lag het wel eens van binnen zo: *Dat heb ik nu van mijn Koning*. Als ik dan dacht wie die Koning voor mij, zulk een was geweest en heeft willen zijn en nog wil zijn, o daarop terugziende, daar aan denkende verwekte het een liefdesmart in mijn ziel daarin mee te gaan. Hoewel ik gewaar word Sientje, dat ik in alle weg en waar de ere Gods op het spel staat, mijzelf en mijn ganse bestaan zo tegen heb. O als Hij Zelf niet als die eeuwige Getrouwe om Zijns Zelfs wil mij vasthield en ook wat er bij tijden en ogenblikken in mijn hart leeft niet ten onder kwam te brengen, als de eeuwige Getrouwe, o waar moest het toch heen. En komt gedurig weer in te winnen, om hen volgzzaam en lijdzaam te maken in het moeitevolle strijdperk van dit leven, om hierbij ogenblikken door het geloof gesterkt te worden in Hem, om moed en kracht te ontvangen, hun reis hier in Mesech voort te zetten.

Zoals het u wel bekend is heeft Maarten een spreekbeurt hier vervuld, en waren er verblijd mee hem te horen getuigen van dat eenzijdige souvereine werk van een Drie-enig God, tot verlossing Zijner uitverkorenen. Dezulken die de Heere aan alles buiten Christus leren sterven en met Hem door het geloof verenigd, zich in die deugden Gods verliezende, vinden door een weg van veel strijd en druk, toch bij ogenblikken in hetzelfde een onuitsprekelijke troost en zaligheid, omdat God Drie-enig daarin ten hoogste, luister en eer ontvangt.

Ik had graag gehad Sientje, om nog een poosje met hem te kunnen praten over die gangen en daden Gods, waar er zo weinig samenbinding is onder het lieve volk van God en dat niet om mensen te behagen of anderzijds mensen te stoten. Opdat er ook in deze donkere tijd nog iets van openbaar mag komen, *ik geloof de gemeenschap der heiligen*, want weinigen zijn er die uit die Grondslag opkomen.

En nu zal ik gaan eindigen, hopende nog eens iets van u te mogen horen. Komt de Heere het werk nog in stand te houden, mag uw ziel bij tijden nog hopende zijn op de Heere en Zijn vrije onverdiende goedheid?

Nu geliefden ontvang van mij de hartelijke groeten en van Dika en de kinderen en dan ook de hartelijke groeten aan uw broer en de zijnen.

Bertus.

Vriezenveen, 18 november 1952.

Gel. Vrienden,

Het verblijdde ons een lettertje van u te mogen ontvangen Sientje en mochten nog het een en ander van u vernemen en gemerkt dat de Heere het werk nog in stand houdt en onderhoudt. Gij hebt wel over uzelf te klagen, maar het léven leert ook alleen klagen over de dood en heeft er alleen last van, zucht er onder, hoewel dat van onze zijde gedurig wisselt. De ene tijd hartelijker en levendiger dan anders, soms doen zij zulke

ontdekkingen op, dat zij vrezen aan zichzelf overgegeven te zullen worden. De Heere geeft het hun door schuldbesef getroffen en verslagen op Hem te mogen zien in Wie alles wordt gevonden wat de ziel nodig heeft en die door Zijn Eigen toezeggingen Zich aan de ziel verbonden heeft en Zijn vrucht mag proeven en smaken, waar de ziel bij leeft.

Maar ge zegt Sientje, na *elke weldaad zo leeg*, dat is toch geen vreemde zaak, het kan soms zo houdbaar zijn dat gemis, maar het kan ook wel zijn dat de ziel het ziet liggen; wat toch eigenlijk de zaak is en dan dat smartelijke van het te moeten missen en soms niet te kunnen missen. Ach Sientje als die tijd des welbehagens over uwe ziel zal aanbreken, en dat gebeurt op 's Heeren tijd, wat zal dan uwe ziel over dat wonder uitroepen. Hij kent Zijn Eigen tijd om de banden en boeien Zijner ellendigen in de volvoering van het welbehagen Zijns Vaders uit te voeren en in die Zalige Vrijheid te stellen in de opluistering van Zijn deugden en dat alles door die zoete Heilige Geest.

U schreef, *dat is bij u anders*, ach Sientje zonder te ontkennen wat de Heere gedaan heeft, doet de ziel soms smartelijke ontdekkingen van zichzelf op. Het loopt zo laag af, als zij hun diepen val krijgen in te leven, die inklevende smet der zonde, en de Heere Zich als met een wolk bedekt. O Sientje, wat kan de strijd soms zwaar zijn, want het zijn die doodsvijanden die niet ophouden ons aan te vechten. Nu is mijn eigen bestaan het ergste en dan komt hij er altijd met schuld uit.

Het gebeurde twee weken geleden nog weer eens Sientje, dat ik de schuld te zien kreeg. Ik dacht dat ik er niet onder kon komen, maar de Heere kwam er aan te pas toen Hij een machtwoord sprak: *gij zijt die man*. Toen kreeg ik te zien, ik kon niet en ik wilde niet, maar toen de Heere er mij bracht wilde ik er zo graag zijn. Hij die door de vlammen van de heilige en rechtvaardige toorn is heengegaan, kwam nu de vlam der liefde in mijn hart weer aan te blazen, om er met alles weer buiten te vallen. Maar nu, o dierbare zoete verborgenheid alles in Hem te hebben, onze Koning,. Dat zoete vertrouwen weer te mogen oefenen, wat zo menigmaal in bezwijming ligt door het geloof in 's Hoogsten lof zijn lust te vinden.

Ik werd er zo bij bepaald: *zij hebben overwonnen door het bloed des Lams*. O dat zal eenmaal zijn in volmaaktheid, maar hier zal het toch telkens zijn, dat zij mogen zegepralen in Hem, door de kracht van dat bloed over al de vijanden. Daar Hij die dierbare Koning het veld met eer behoudt in hun ziel, Hem in Wie zij geloven, dat Hij van de Vader is uitgegaan. Die openbaringen Gods in Christus, in Zijn Majesteit en Hoogheid, leert ons onze nietigheid en maakt ons een niet voor Hem. Maar dat de Heere voor zulken Zijn zorg betoont Sientje, is toch telkens weer een wonder.

En nu Sientje zal ik gaan eindigen, groet uw man en kinderen en ook vooral uw broer Maarten. Ik had hem laatst nog graag willen spreken. Wat ik van hem had mogen horen, verbond mijn ziel temeer aan hem. O dat zoete Gode verheerlijkende soevereine werk van een Drie-enig God in het hart van Zijn arme volk; waar ik dat mag horen trekt mijn ziel.

Wees verder van harte gegroet Sientje. Mijn oude vader is tamelijk goed, de volgende week bij leven en welzijn 85 jaar. De Heere mocht ons gezin tezamen met onze kinderen gedenken in deze verschrikkelijke tijden en bekere wat onbekeerd is.

Van harte nogmaals gegroet.

Bertus en Dika en kinderen.

Vriezenveen, 26 augustus 1954.

Gel. Vrienden,

Het was de begeerte om met de hulp des Heeren een regeltje te schrijven. Onze Jo met haar vriendin en Bertus met zijn meisje hebben u nog bezocht en ook uw broer Maarten waar zij altijd vriendelijk en gastvrij ontvangen worden. Nu vragen zij mij gedurig om een briefje aan u te schrijven. Maar och ik zou dat uit de betrekking nog wel willen, maar ik zie er toch gedurig tegen op. Hoewel ik over de Heere niet heb te klagen en veel minder over mijzelf te roemen, toch moet ik wel zeggen, was mijn hart meer met den Heere vervuld, dan zou daar ook meer een drang toe zijn. Och ik dacht vandaag nog zo onder mijn werk, wat is mijn leven weinig tot eer des Heeren, ja was mij dat meer een innige droefheid. Maar zullen wij nu dienstbaar zijn tot Zijn eer, wat is het dan nodig dat dat lieve Wezen Zichzelf verheerlijkt in Christus in hun hart om nog eens in dat vrije werk en welbehagen geleid te mogen worden door die lieve Geest. Dan zullen zij het toch maar leren hoe dodelijk onvruchtbaar de akker huns harten is en van zichzelf geen vruchten dragen. De ware troost voor dat arme en in zichzelf ellendige volk ligt toch daar, waar die dierbare Borg de Vader nu altijd eert en verheerlijkt in Zijn volkomen werk. Daar hebben zij nu die lieve Geest zo nodig, dat Die hun leide en lere en door die Goddelijke liefde het onze en onze offers vertere. En Hij ons hart komt in te nemen, door uit Zijn offerande bediend en uit de kracht Zijner voorbede, opdat die dierbare Middelaar de hoogste plaats in het hart moge innemen en de enige grond van ons betrouwen wordt bevonden. O Sientje, wat staan wij onszelf met al het onze maar in de weg, maar ook aan de andere zijde alleen Zijn werk hetwelk Hij vrijmachtig werkt naar Zijn welbehagen.

Vorige zondag in de kerk onder het lezen van Ralph Erskine over deze Waarheid: *Dan zal Ik rein water op u sprengen en Ik zal u reinigen van al uw drekgoden*, mocht mijn ziel er nog uit gesterkt worden. Hoe de Vader weer sprak: *Ik zal rein water op u sprengen uit die reine Bron en Fontein, namelijk Christus' komst naar Zijn eeuwige Godheid en naar Zijn reine mensheid als Persoon*, lijdende, stervende en betalende als die Rotssteen die geslagen is. En uit die Rotssteen vloeit nu dat reine water tot reiniging, maar ook tot verkwikking en tot laving der ziel, zo is Hij de grond hunner ziel, maar ook de vrucht die zij uit Hem ontvangen.

Och Sientje hoe komt het daar toch zo op aan in ons leven, ook in deze donkere en bange tijden, geesteloze tijden maar ook van de oordelen Gods, zoals Ds. Fraanje het wel eens uitdrukte: *onder het oordeel bediend te mogen worden*. Wat is de Heere kennelijk met Zijn oordelen gaande, inzonderheid hier in deze streek, het grootste gedeelte van de oogst staat te vrezan dat het verrot is en verrotten zal. Ik las vandaag, zo als het nu staat, wordt alleen in Vroomshoop al de schade op een miljoen gulden geschat. Ook hier is het erg, nooit zoiets aanschouwd, bunders aardappels zijn geheel verrot, Oranjefeesten zijn afgelast; maar waar is het bukken? Dan mogen wij wel bij onszelf beginnen, verwaardigd te mogen worden in Zijn handen te mogen vallen.

Dika is de laatste tijd niet goed, zij lijdt aan gordelroos, zeer pijnlijk, 4 à 5 weken veel geleden; maar begint nu iets te verminderen. Wij dragen de kiem des doods bij ons om, dat wij leerden sterven voordat de dood onze vensteren zal inklimmen.

Wij zullen eindigen, ontvang onze hartelijke groeten van Bertus en Dika aan uw man en kinderen, ook van onze kinderen, ook vooral uw broer Maarten.

Vriezenveen, 2 september 1955.

Gel. Vrienden,

Daar ik hoorde van Dika dat u bij ons geweest was, Sientje en ik u ook graag had willen spreken, wilden wij met de hulp des Heeren een lettertje schrijven. Gehoord hebbende dat het bij u nog goed was en ook bij ons en het met onze schoondochter redelijk goed gaat en met de kindertjes in het ziekenhuis.

Och Sientje, zo zijn er gedurig zorgen, hoewel wij mogen getuigen, dat de Heere niet handelt neet ons naar onze zonden, en zien wij dan op anderen, die plotseling door de dood zijn weggerukt zoals Dies Folbert (Maarten zal hem toch wel kennen denk ik): Het zal wat zijn hier voor de tijd geleefd te hebben, om dan sterven en God ontmoeten. En nu leert de Heere Zijn volk: die weg had ik ook gewild, ook leven naar het goeddenken van zijn hart. God komt eraan te pas, Hij arresteert hen en zij krijgen met God te doen, dan wordt het eeuwigheid in de tijd en dan gaat de Heere hen in andere wegen en op andere plaatsen brengen, dan dat zij wilden. Dat zien zij meer van achteren, het gaat met hen achteruit, zij worden onbekeerd, ja de Heere geeft hen kennis van hun onbekeerlijk hart. Hoe bitter wordt de zonde, vooral als zij kennis krijgen aan de deugden Gods, hoe meer kennis daarvan, hoe onmogelijker het zalig worden. Zulke zielen zeggen niet, dat het echt niet nodig is, namelijk Christus als onze schuldovernemende Borg te leren kennen en met een Drie-enig God verzoend te worden. O die zielen die wat van de werkelijkheid leren kennen, en die door Gods Geest recht ontdek en eerlijk gemaakt worden, die kunnen met niet minder toe. Al is het dat zij niets durven ontkennen, dat zij wel eens wat van de hemel hebben mogen ontvangen. Al werden die zielen wel eens bemoedigd door de Heere, door middel van Zijn dierbare beloften en ontdekkingen van de Middelaar en de mogelijkheid van het zalig worden, als zij eens een ogenblik buiten zichzelf mogen blikken, en als het ook voor hen nog kan. O en dat met behoud van Gods eer!

Hoevelen zijn er die wel eens wat gehad hebben en hoevelen in onze tijd spreken zulke zielen wel eens aan en zeggen, o dat behoeft niet, dat leert iedereen niet kennen. En nu werkt de Heere wel als een soeverein en vrijwerkend Wezen, sommigen die de Heere in korte tijd door de zaken heen leidt, anderen die jaren tobben, maar ook waar het niet eerder plaatsvindt dan in het uur van sterven, het stondeetje voor dat volk aangaande hun verlossing is bij God bepaald. O Sientje, de Heere slaat met Zijn volk zulke wegen in, dat het hoe langer hoe meer vastloopt, dat zij het niet kunnen bezien. Ik ben er wel eens benauwd van, die het zo kunnen bekijken, redeneren en conclusies trekken; zo werkt de Heere door Zijn lieve Geest niet. Het moet met zulke zielen op een wonder van de Hemel aan, Sientje. En och van achteren als de Heere de gangen en wegen opklaart waar Hij hen doorgeleid heeft, dan leren zij het klaarder zien, dat zij in die weg nooit meewerken. O die verborgen vijandschap des harten, als de Heere op Zijn eer aanwerkt, dan gaat het op de dood aan. O ik kon mijzelf nooit voor God overkrijgen, maar o Sientje nu is het Zijn werk. God doet een afgesneden zaak op aarde en snijdt ze af in rechtvaardigheid, anders was het met mij nooit gebeurd. Hij brengt ze aan het einde der wet onder de deugden Gods. Daar houdt alles op, daar is geen roepen. om genade en zuchten om behoud, maar voor de deugden Gods ingewonnen, mag hij zuiver door God Zijn eer bedoelen; o onuitsprekelijk werk, hij komt zelf niet in aanmerking.

Hanna zingt in hare lofzang; Hij doet ter helle nederdalen, Hij doet ook weer opkomen en dat in die eeuwige Verbondsmiddelaar! Hoe komt Hij hun banden verbreken, hun raadselen ontknopen, hun zwaarigheden oplossen en doet hen onder de roede doorgaan

en brengt hen onder de band des Verbonds. Hij die de deugden des Vaders volkomen heeft opgeluisterd, als zij zich daarin verliezen, zijn ze zichzelf niet meer. O dan worden zij meer onderscheidenlijk geleid in de liefde des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes.

O Sientje het is al een hele tijd weer geleden, maar op oudejaarsdag kwam de Heere mijn ziel in veel en zware strijd gewikkeld, bij vernieuwing over en werden de zaken vernieuwd. Het was 's morgens onder mijn werk in de fabriek, de eeuwige liefde daalde af en de Heere sprak: *o ziel de hel is haar prooi voor eeuwig ontroofd*. Ik ben in het eenzame weggevlucht om mijn tranen de vrije loop te laten en smolt weg onder die eeuwige liefde. Het was of mijn ziel een ogenblik boven alles werd uitgezet en stemde in met het lied: *Gij Lam Gods hebt ons Gode gekocht met Uw bloed*. O Sientje, dat Gode gekocht; waartoe? Om Gode te leven en geleid te worden in die eeuwige Oorsprong: de Vader, in Zijn eeuwige verkiezende liefde. Om uit kracht van Zijn eeuwige wijsheid door zulk een aanbiddelijke weg in Zijn gemeenschap te brengen, die zoete Heilige Geest, Die hen komt leiden, leren, heiligen en getuigen. Hij bevestigt dat in hun ziel en doet met vrijmoedigheid roepen: *Abba Vader, lieve Vader*.

Ik heb een weinig ervan gestameld maar zou ook met Ledeboer wel willen getuigen, ik moest de berg weer af en moest de strijd weer in en dan is de ervaring, wat loopt het laag met hem af. De Heere bewaarheid Zijn Woord: *Ik zal Mij doen overblijven een arm en ellendig volk en die zullen op Mijn Naam en goedertierenheid hopen*. Dat komt dat lieve Wezen waar te maken, opdat Hij de eer zou ontvangen en geen vlees zou roemen voor Hem.

En nu zal ik gaan eindigen Sientje, ontvang onze hartelijke groeten en wees de Heere bevolen.

Groet uw echtgenoot en kinderen vooral Maarten en schrijf nog eens terug, ook van Dika hartelijk gegroet en de kinderen.

Bertus.

Vriezenveen, 21 september 1955.

Gel. Vrienden,

Wij mochten nog in welstand uw brief ontvangen, Sientje en hopen dat het bij ulieden ook zo mag zijn. Het ene van de twee kleintjes van onze Hendrik is met zijn vrouw weer uit het ziekenhuis terug terwijl het andere nog in het ziekenhuis is, toch gaat het ook met dat kindje naar omstandigheden goed. En het is waar wat u schreef nog zoveel innemingselen van Zijn goedheid, de Heere handelt nog niet naar onze zonden.

Wij waren verblijd Sientje dat u nog een briefje geschreven hebt. Och als de Heere zo andere wegen met een ziel inslaat, het vorige werk zo bedekt ligt en de hand des Heeren zich zo stil houdt en zich gaat verbergen, wij zouden meer de opgaande weg begeren. Maar de afbrekende wegen zijn zo noodzakelijk om alles te verliezen en kwijt te worden en met onszelf de dood in. O als de Heere niet de Getrouwe was om Zijn Zelfs wil, het was voor eeuwig kwijt. Maar van achteren Sientje, wordt het verstaan, o de Heere heeft zulke wijze bedoelingen!

Ik herinner mij dat uw vader, het is al jaren geleden, schreef: *het werk der zaligheid ligt in onpeilbare diepten*. God bedoelt in alles Zijn Eigen eer. O Sientje wat heeft het die dierbare Borg gekost, dat de Vader Zijn enige en geliefde Zoon vrijwillig gegeven en daartoe niet gespaard heeft. En nu komt de Heere Zijn volk in zulke wegen te

leiden, dat zij er de schaduw van ondervinden, onder dat eisend recht, die blinkende deugden, dat Hij het geheel en volkomen alleen voldaan en dezelve verheerlijkt heeft. Daar wordt iets geleerd als het onze gaat verbranden en verteerd wordt. O die smarten, angsten en benauwdheden; namelijk dat één plant met Hem te worden, o dat betamelijke om door zulk een weg Zijn volk een oorzaak der eeuwige zaligheid te worden. Hoe dierbaar zegt Hellenbroek dat dacht ik deze dagen nog: *Hij is de bewegende, verdienende, toepassende en voorbeeldige Oorzaak van hun geestelijk leven*. O, dat geheel en schoon er buiten vallen, om er o eeuwig wonder, er net in te vallen. Als Hij in het stuk van de rechtvaardigmaking de ellendige ziel gaat leren dat Hij uit de diepte ophaalt, de prijs voor haar betaald en reinigende haar van de Vader gegeven heeft. Hij haar gereinigt de Vader voorstelt in Zichzelf en dat in dat toepassende maar ook verzegelend van de zoete Heilige Geest die op Christus en Zijn volkomen werk rust; waar de ziel het getuigenis ontvangt. Maar ook in de weg der heiligmaking om Hem te leren kennen als de voorbeeldige Oorzaak van hun geestelijk leven. Dat heilige Voorbeeld om nu hun ledigheid, ellende en armoede in te leven. Hier openbaart zich de strijd van dat arme volk; was er die Koning niet, hoe zouden ze het maken. O Sientje ik herinner mij dat ik er zo mee verenigd was: *daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, noden enz. opdat de kracht van Christus in mij wone*. Wat wordt het nu een tegenvallen van zichzelf, hoe bang soms de strijd, als hij het bij de stukken moet gaan uitleven. Maar in deze gangen wordt het wonder dat Heere op doden heeft neergezien niet kleiner maar groter.

Zondag voor een week 's middags op het onverwachts mocht mijn ziel nog een ademtocht ontvangen onder het lezen van een preek van Comrie: *ik ben zwart doch liefelijk gelijk de tenten Kedars gelijk de gordijnen van Salomo*; die verbinding. En och Sientje, wat beleven wij bange, donkere tijden, wat is het verval groot, toch zorgt de Heere dat wij met een enkele nog vereniging mogen hebben. Een enkele keer kom ik nog wel eens te Rijssen bij de oude **Duskes Dika** 94 jaar oud, oud en wijs geworden in de dienst des Heeren, nog zo helder van de Heere geoefend en beproefd met alles wat ze heeft beleefd, zo arm. Een lieve ziel, daar geeft de Heere nog wel eens hartelijke vereniging mee, zij heeft ook uw vader vroeger horen preken en is bij jullie nog wel thuis geweest.

En dan zieke **Dina, vrouw ten Bolscher**, daar kwam Aaltje vroeger veel.

Jan Vrijdag een broer van Mientje Vrijdag, waar u zeker wel van gehoord hebt. Jan is nu alleen, voor twee jaar is zijn vader gestorven, hij is ongehuwd, hij heeft een goede tijd beleefd. Jan zei wel eens, de hemel is zo laag afgedaald ik kon er wel zo instappen. Laatst waren de kinderen uit de buurt aan het spelen geweest en had één van hen gezegd: *Jan is altijd alleen*. Nee had het ene meisje gezegd Jan is niet alleen, de Heere is bij Jan en dat mag Jan nog wel eens ervaren.

En **Dina van Langen**, een schooljuffrouw, waarvan ik geloof dat het een oprecht bekommerde ziel is; daar geeft de Heere nog wel eens Zijn goedkeuring als wij elkaar mogen ontmoeten.

En dan vrouw Knulst in Goes waar wij geregeld briefwisseling mee houden. Op een wonderlijke wijze heeft de Heere ons aan elkaar verbonden. Het heugt mij nog dat zeven jaar geleden, nadat de Heere die weldaad aan mijn ziel geschonken had en in zware strijd verkeerde, dat het was of ik mij alleen gevoelde op de wereld en kreeg er werkzaamheden mee, of het de Heere behagen mocht vereniging met Zijn oprecht volk te schenken en die waarheid heb mogen ontvangen: *Hij maakt alle dingen schoon op Zijn tijd*. En dan wordt het toch wel eens ervaren Sientje, die banden die de Heere komt te leggen, zijn zoete en lieve banden; en hoe meer wij nu gemeenschap

met die lieve Koning mogen hebben, dan kunnen wij ook Zijn lieve volk niet missen. En nu zal ik gaan eindigen. De Heere zij u nabij, het moge u veel gegeven worden een verbergend God aan te kleven en Hem niet aan Zijn plaats te kunnen laten en dat Hij Zich aan uw ziel mocht openbaren.

Wees de Heere in alles bevolen met uw man en kinderen en hartelijk gegroet van Bertus en Dika en de kinderen.

Doe ook de hartelijke groeten aan Maarten.

Vriezenveen, 23 augustus 1955.

Gel. vrienden,

Wij hebben onlangs gehoord van de meisjes dat het bij ulieden voor het uitwendige alles nog redelijk wel was; en enige dagen geleden kregen wij bezoek van een man, **Wolf** geheten die de groeten van u Sientje overbracht, hij was in gezelschap van een vrouw waar hij, geloof ik gelogeed was. Zij zijn een poosje geweest en wij hebben met elkaar gesproken, die man heeft niet zoveel van zichzelf gezegd, wel heeft hij verteld van zijn schoonvader de godsdienstonderwijzer **Verheul**, die niet meer leeft, waar volgens hem een goed getuigenis van uitgegaan was.

Die vrouw praatte nogal van zichzelf, maar in de geest zoals men dat tegenwoordige hoort in zovele kringen. Om kort te gaan, veel benauwdheid gehad, maar nu had ze er kennis aan dat zij Christus als Borg had leren kennen, dat was het begin geweest. Wij hebben tegen haar gezegd dat het begin bij Gods volk anders was, gelijk het in het natuurlijke plaats vindt, als een kind geboren wordt, de eerste levenstekens zijn dat het schreeuwt, maar dat kind kan niet praten. Och Sientje wat zijn er veel vreemde geesten uitgegaan. Ik dacht nog aan een van de preken van uw vader, dat hij aanhaalt van Ds. Fransen: *de mensen komen tegenwoordig groot in de kerk, zij zijn nooit klein geweest*. Gods Woord leert ons dat de Heere Zijn volk vindt op de vlakke des velds in de onreinheid van hun bloed, enz. Ezechiël 16.

Och Sientje ik dacht zo, het komt er altijd voor onszelf maar zo op aan, of de Heere met ons begonnen is of dat wij met God begonnen zijn; en wat komt het dan op dat begin aan of dat uit God is. Hoewel een, waar de Heere Zijn hand aan ten koste legt, het zelf maar in het allerminst niet zien kan. Daar kunnen wel eens dierbare bemoeienissen aan die ziel geschonken worden, maar de Heere komt dat nu korter of langer tijd weg te nemen. Och wat is het noodzakelijk, het gemis te leren kennen, de breuk door de zonde geslagen, waar gaat het de ziel om, is het om God te doen onder alle af en omzwerven? Och wat moet een ziel toch maar van stuk tot stuk geleerd worden, als de Heere er niet voor zorgde, zij zouden zoeken buiten Jezus zalig te worden. Maar bij degenen die God oprecht en eerlijk komt te maken, mislukt dat.

Die zielen die met de deugden Gods waarlijk in aanraking komen leren die bange noodzakelijkheid van een Borg, die hen zo bedekt en verborgen is en alleen in een weg van afsnijding, al - is het standelijk, - wordt die Persoon als zo gepast, zo dierbaar en beminnelijk ontdekt, waar die zoete vruchten uit Hem gesmaakt worden. Maar in de verdere ontdekking het smartelijke van het missen van Zijn Persoon wordt ingeleefd en van zijn onverzoende staat met God. Och wat zijn Gods handelingen met Zijn volk toch ondoorgrondelijk en voor het verstand verborgen, om van Hem te leren, hartgrondig te leren dat buiten Christus alles te kort en waardeloos is en dat het met de ziel vast loopt ten opzichte van de deugden Gods. Maar als de Heere met de ziel doortrekt, dat de ziel die God, Die naar Zijn strenge oordeel haar straffen moet en weg moet doen, dat zij die God zo lief krijgt boven alles, als God maar God blijft. En dat

zij daar zo onvoorwaardelijk in de handen Gods mag vallen en de Middelaar Zich daar openbaart, om dan die ziel die van eigen leven wordt afgesneden, op te nemen. Ja het voor die ziel opneemt bij de Rechter, en de Rechter hem in Christus aanziende Zijn welgevallen in hem neemt en de vrijspraak en het recht ten eeuwigen leven in hem schenkt. En dat ook de Rechter ter Zijner tijd Zich in Christus als Vader openbaart en tot hem geleid wordt als de Oorsprong en door de Heilige Geest als de derde Getuige gaat getuigen in de ziel, haar verzegeld van dat aandeel en de ziel zich in dat kinderdeel mag verlustigen.

Ongedacht Sientje ben ik hier over aan het schrijven geraakt, eensdeels omdat wij zo menigmaal dingen horen die ons zo bedroeven kunnen in deze bange en droeve tijden, anderzijds mocht er een ziel zijn die jaloers mocht worden op dat heil dat in God Drie-enig wordt gevonden. Want o Sientje bij al de ellende en smartelijke teleurstellingen, valt God toch alleen maar mee. Nu kan een ziel voor het verdere leven er met die God alleen maar door, dat leven dat aan zoveel afwisselingen, aan zoveel strijd en moeite ja soms zware strijd onderhevig is. En dan heeft hij over zichzelf niet te roemen, o neen. Maar als het ons vergund mag worden ons voor God te verfoeien, hebben wij anderzijds over God niet te klagen en stof om het minste blijke van Zijn gunst ootmoedig te erkennen.

Sientje het was de eerste Maart van dit jaar, ik kan het niet vergeten, dat ik op mijn werk alleen in dat portiershuisje verkeerde. Daar kwam de Heere over met betrekking tot mijn afgelegde levensweg en dat misschien mijn levenseinde kort bij was, naar het mij wel eens voor kwam. Maar o Sientje daar mocht ik, daar het mij vergund, werd, de grootste schuldenaar voor God worden. O dat trekken, dat de Vader Zich verklaart in Zijn Zoon als de grote Herder der schapen, om dat schaap weer terecht te brengen, door die zoete Heilige Geest in die rechte sporen, die ik van mijzelf altijd maar bijster ben. Daar mocht, ik arm, diep ellendige, het bestuur over mijzelf kwijt worden, om God nog eens God te kunnen laten en het zo zoet in onze ziel viel: *Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren*. Ik kan niet zeggen in welk een innerlijke vrede en rust, maar ook welke innerlijke blijdschap en verlustiging onze ziel in de God onzes heils mocht ervaren. O Sientje dat is een zonedodend werk en dat geeft dan begeerte en betrekking om met die gekenden des Vaders en met die gekochten door het bloed des Zoons van de aarde en die geheiligden door de Heilige Geest in Christus, als een Inwoner in hun ziel, die God ook eeuwig te prijzen en groot te maken. Maar ook anderzijds om achter de Heere aan te komen om Zijn raad uit te dienen. Och Sientje als de Heere bij ogenblikken hun krachten niet kwam te vernieuwen, waar zouden zij blijven.

En nu zal ik gaan eindigen, de beroeringen zijn groot op de aarde, de afval en verval is groot en de zonde stijgt ten top. De oordelen hangen laag, de toestand in de kerk zeer droevig. Welk een miskennen der zuivere geloofsgronden in de ware praktijk des levens en al meer een zich afkeren daarvan, omdat dat volk zo dun wordt dat het van de hemel geleerd heeft en daaruit voortvloeiend een christendom waar alles bij door kan en de vreze Gods gemist word.

Sientje, de Heere gedenke uwer naar weg, staat en toestand en Hij verbindt u en ons maar aan Hem, opdat wij onze ziel als een buit uit het leven mochten wegdragen. Hartelijk gegroet aan u, met uw man en kinderen, ook van harte gegroet van Dika en de kinderen; als ge kunt moet ge een keertje komen.

Wilt u ook de groeten doen aan Maarten, hoe is het nog met hem?

A. Dekker.

Vriezenveen, 3 september 1956.

Gel. Vrienden,

Wij hebben uw brief Sientje, te samen ook wat het uitwendige betreft, in goede welstand ontvangen en wij waren verblijd zo spoedig een brief terug te ontvangen en hebben met belangstelling uw brief gelezen. Want och Sientje, het gaat toch over zo gewichtige zaken, en dan hebben wij samen zo nodig dat het gewicht zelf van de Heere in onze ziel verklaard mag worden. Wat hebben wij dan nodig door Goddelijk licht bestraald te worden, want och Sientje, wij hebben van onszelf maar geen verstand van God en goddelijke zaken.

U zegt zo Sientje *dat alles zo bedekt is wat de bemoeienis des Heeren betreft met uwe ziel*. Och Sientje dat zijn wegen dat nu openbaar komt wat de mens is en blijft en dat is zo noodzakelijk. Het zou wel aangenaam zijn om in dat eerste leven voort te mogen gaan, maar dat is des Heeren weg niet met Zijn oprechte volk. O Sientje daar is wat te leren op de weg der ontdekkingen van ons eigen bestaan, ze zijn zo noodzakelijk maar smartelijk dat gespeend worden aan alles. De ziel zou zo graag in dat gemoedelijke en gestaltelijke leven willen opgaan, maar de wijsheid Gods en de betamelijkheid Gods met betrekking tot de Deugden Gods, wat is het nodig daarmee in aanraking te komen. Opdat de ongenoegzaamheid van alle grondjes mag geleerd worden, ondervindelijk om onze verlorenheid in te leven; hoewel wij wel voorzichtig hebben te zijn om de Heere een paal of perk te stellen, hoe diep hoe zwaar, om daar nog weer koopgeld in te zoeken. O Sientje ons hart is zo arglistig, zo bedriegelijk maar ook zo Gode vijandig van die afbrekende weg en dat soevereine Godswerk. O dat bedenken des vleses, dan kan een ziel het niet meer bezien, als hij daarin verkeert, dat dit de gangen Gods zijn, om ze maar te ontbloten en vatbaar te maken voor ontdekkingen van het evangelie en van Christus. Het wil wat zeggen om als een vijand met God verzoend te worden en dat Jehova met ons aan Zijn eer mag komen. Daar moet een ziel geheel en al voor ingewonnen worden, dat hij met eerbied gezegd, leem mag worden in de handen van die grote Pottenbakker.

Och Sientje vraag de Heere maar veel om recht ontdekt te worden en vooral zoals u zei dat de Heere de wond in uw ziel maar open mag houden, want Sientje, die Hand die de wond geslagen heeft, kan ze ook alleen maar helen en dat in Christus. O dat Goddelijke bloed, vloeiende uit Zijn hart en wonden, o als dat nog eens mag gebeuren Sientje die reinigende, vernieuwende en heiligende kracht van dat bloed aan uw verwonde ziel, dan gaat een ziel God bewonderen zonder uitgewonderd te raken. O beginselen der eeuwigheid, waar de Vader Zijn welbehagen in Christus openbarende, ook de ziel daarin opneemt door de Heilige Geest. En waar nu in waarheid het begin uit God mag zijn, staat God er voor in, maar voor de ziel is het verborgen, want de Heere zorgt ervoor bij dat begin niet te kunnen rusten. En hoe ellendig een ziel gesteld mag wezen, dat is niet te zeggen soms, maar als een ziel nu eerlijk met zichzelf mag handelen en kon zij het nu altijd buiten God stellen, alles te kunnen verkrijgen en God te moeten missen, ja eeuwig te moeten missen, zijn er dan geen ogenblikken dat ze liever aan die voeten des Heeren zou omkomen dan weer terug? Dat de Heere die genade nog mocht verheerlijken in uw ziel om te komen met de koorden der veroordeling om de hals, want die omwending des harten is alleen waarlijk een werk des Heeren. Om dan te mogen ervaren die koningen Israëls zijn goedertieren koningen, voor diegenen die het leven in eigen hand niet meer kunnen houden. In Hem in Wien alleen genade en waarheid elkaar ontmoeten, de gerechtigheid en de vrede elkaar kussen. En daarom is het zo noodzakelijk dat het recht zijn loop in onze

ziel mag hebben en die gezegende Persoon des Middelaars, Zijn werk in onze ziel mag werken en door de Geest des geloofs oefeningen in dat Middelaarswerk mag ontvangen. En daarna dat recht als een verheerlijkt recht op grond van voldoening en in dat Vaderlijk Aangezicht en gunst en niet in wraak aan ons verklaren doet.

Wij kunnen er maar gebrekvol een weinig van stamelen, maar de Heere kan het alleen uit vrije gunst om Christus wil schenken. Hij gedenke u naar weg, staat en toestand Sientje, overeenkomstig uw noden en behoeften. Hij gedenke u met uw gezin en ons met de onzen en Zijn lieve volk, dat zo dun wordt op aarde in deze ontzaggelijke en bange tijden.

Als het dan wezen mag dat u een keertje komt, zou ons wel zeer verblijden, bovenal in die lieve gunst van boven elkaar te mogen ontmoeten. Dan schrijft u bij leven en welzijn wel, dan kan ik er op rekenen om dan vrij te vragen van mijn werk, als de Heere het geven mag met elkaar te spreken.

Wees van harte samen van ons gegroet, Dika en ook de kinderen.

Vriezenveen, 27 augustus 1957.

Gel. Vrienden,

Wij mogen samen door 's Heeren goedheid nog in redelijke welstand verkeren, wat wij ook van ulieden hopen. De Heere spaart nog en draagt nog en houdt niet op nog wel te doen. Zijn lankmoedigheid is groot en waar de oordelen Gods zo laag hangen en de zonde zich op een schrikbarende wijze openbaart is het tot hiertoe nog een uitstellen van het oordeel, maar geen afwenden van het oordeel. Wat blijkt zo in alles het ongenoegen Gods en als het zal losbreken, het oordeel kan niet dan vreselijk wezen. En welk een schrikkelijke verharding onder alles, er is geen stem en opmerking op de roepstemmen en de kerk en Gods volk is van zijn plaats; och dan kunnen, wij bij onszelf wel beginnen. Maar onder dit alles denk ik zo, waar er soms veel over de oordelen gesproken wordt, heb ik toch wel eens gedacht; mensen zijn ge wel ooit aan het oordeel waar wij persoonlijk onder liggen ontdekt, vanwege ons in zijn in Adam, o dat is toch zo allernoodzakelijkst. Van nature liggen wij buiten God en Zijn gemeenschap en dan is het toch voor en boven alles noodzakelijk en daar is toch niet minder dan een daad Gods toe nodig opgewekt te worden uit de doodslaap der zonde. O ontzaglijke toestand waarin hij verkeert, als hij daar bewustheid van ontvangt, God kwijt, Zijn gemeenschap kwijt en Zijn gunst, ja alles kwijt; en dan dat ongenoegen Gods dat op alles drukt! Waar moet zulk een zich toch wenden. Indrukken ontvangt hij dat God is waardig gevreesd en gediend te worden en zoekt daaraan te beantwoorden. Ja dat God dat waardig is, al was er geen hemel tot beloning en geen hel tot straf, ligt daar zulk een beminnelijkheid in. Maar waar God hem leert door middel van Zijn heilige Wet, waarin de Goddelijke volmaaktheden uitstralen, daar leert hij zijn hemelhoge schuld kennen en leert daaruit tevens zijn Schepper als zijn Rechter kennen en hoe meer licht hierover, hoe meer de verdorvenheid zijns harten. O die vuile bron van zijn wanbedrijven, die onzalige fontein, geen macht of kracht om een zonde te doden, want de zonde neemt hem gevangen. O die gruwelijkheid en Godonterendheid derzelve, o die schuld derzelve, een gekwetste Majesteit en een ontluisteren van Zijn deugden. Hoe zal hij zich ooit van zijn Rechter vrijmaken, alles schiet te kort, al zijn zuchten, worstelen en tranen strijden tegen de zonde. Al de bemoedigingen, die zulk een ziel ondervonden heeft baten hem niet. Maar als die lieve Geest in Zijn gezegende werkingen de ziel vatbaar maakt voor die ontdekkingen, waar het van de zijde van de zondaar niet meer kan en het van de zijde Gods gaat openen, dan gaat het eeuwige evangelie aan zulk een ellendige in die

gezegende Persoon ontdekkend openbaren. Want die Persoon is zo bedekt en zo verborgen als Hij Zich bij Zijn eigen licht bekend maak, in Zijn gepastheid, dierbaarheid en beminnelijkheid. O die onuitsprekelijke zoetheid in die openbaring als die Held bij wie hulp besteld is en machtig is om te verlossen. Welk een zoete omgang en verkeer met Hem die de deugden des Vaders verheerlijkt heeft en Zich door Zijn dierbare toezeggingen aan de ziel verbindt. Dan is alles bedekt. Maar als er nu een tijd aanbreekt dat de ziel het gaat lteren, dat het alles ongenoegzaam is en als die Persoon zich terugtrekt wordt het geleerd; dat die schuld wel bedekt maar niet weggenomen is. Nu heeft de ziel het wel gezien, maar zij mist het voor zichzelf. O als de Geest dat gaat open en bloot leggen, hoe smartelijk kan dat zijn, wel onderhandelingen met de tweede Persoon, maar nooit geen afhandeling met de eerste Persoon, die verborgen vijandschap in het hart tegen die soevereine wegen Gods.

Maar als het nu de Heere behaagt met de ziel door te werken, dat er een dag van Gods heirkraft mag aanbreken, dat de Rechter Zichzelf in de glans van Zijn deugden openbaart in die onuitsprekelijke glans. Dan ziet zij zich volkomen in haar schuld gezet, zowel in haar erf- als in haar dadelijke -schuld en wordt Adam voor God. En wordt de ziel zo wonderlijk en onuitsprekelijk ingewonnen en mag het onvoorwaardelijk met God eens worden. Dat vallen in de handen Gods, Zijn vonnis ondertekend, als die Middelaar Zich daar openbaart en tussentreedt met Zijn onafslaanbare eis in Zijn werk gegrond. En mag de ziel in Christus de vrijspraak ontvangen des Vaders en het recht ten eeuwigen leven, als de allerminste nieteling uit vrije genade gezaligd door de toepassende en verzegelende bediening des Heiligen Geestes en in Christus van het oordeel vrij gemaakt, vrij gesteld voor de Troon.

Maar de ziel is hier nog op aarde, nog in vijandsland. Wat moet zij toch van stap tot stap geleerd worden, want wat is het de ervaring, dat zij daar niet omkomen. En als de Heere Zich gaat onttrekken dat ze zichzelf overhouden en dan dat bestaan, als de ziel dat moet inleven, dan kan soms de zwaarste strijd nog wel eens aanbreken, om nu door pijnlijke en smartelijke wegen de grond uit die dierbare weldaden te verliezen. En wat zal het een wonder zijn als de Heere nog eens aan haar denkt en op Zijn Eigen werk nog eens terug mag komen.

En o Sientje, wat moet ik veel dat leven voor mijn ziel missen en wat wordt dat wonder al groter als die onveranderlijke Jehova Zich nog weer tot haar ziel mag wenden. Als dan na zoveel af- en omzwerven moe van zichzelf te worden en de Heere haar nog eens vast doet lopen om niet meer buiten Hem te kunnen, weer als een arme schuldenaar in Zijn handen mag vallen. O Sientje het is al een hele tijd geleden het was nog in de maand mei, uit- en inwendig als overstelpt. 's Zondagsmiddags in de kerk was van de catechismus aan de orde van behandeling het zesde gebod van de wet des Heeren, dat ik daar een ogenblik als de grootste schuldenaar daar stond en die poort voor mijn ziel openging en ingeleid werd in dat land van die eeuwige ontfermingen en de Heere mij als terugwees, hoe Hij Zich als een eedzwerend God in Christus geopenbaard had. Het was alsof de Heere zei, *weet ge dat niet meer?* En dat zo volgde: *maar die in de volmaakte wet die der vrijheid is, deze zijn geen vergetelijk hoorder maar een dader des werks*, maar dat nu door dat dierbaar geloof in die lieve Middelaar. *En nu Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking en het einde, het eeuwige leven.* Dat verbindt hem opnieuw aan de Heere, en zo moet hij hier voortsukkelen, een lichaam der zonde en des doods omdragende.

We beginnen oud te worden, soms een enkele keer mag hij nog moed grijpen, dat de strijd niet altoos duren zal.

En nu Sientje ik zal maar eindigen, ge zult wel denken man u schrijft altijd bijna hetzelfde. Vergeef het mij maar, draag mij dan maar in deze mijn zwakheid geschreven letteren, ik heb maar geschreven zoals het mij voorkwam.

Hoe gaat het nog met uzelf Sientje? U moet als het niet teveel moeite kost maar eens schrijven; en als het mogelijk is dat uzelf kan komen, dan zijt u van harte welkom. Maar als wij dat beleven mogen schrijf dan even wanneer; ik kan een snipperdag nemen, want dan zou ik graag thuis zijn.

En nu lieve vrienden zal ik eindigen, van harte gegroet van ons samen en van Dika.

Vriezenveen, 7 november 1957

Gel. Vrienden,

Het is alweer enige weken geleden Sientje, dat wij uw brief mochten ontvangen, waar wij verblijd mee waren, om nog iets van u te mogen horen. Wij wilden al eerder terug schrijven, maar 's avonds is er nog al gedurig wat. Nu mochten wij dan met de hulp des Heeren een lettertje schrijven, wij zijn toch in alles zo diep en stijl afhankelijk van die lieve leiding, bediening en onderwijzing van die lieve Geest. En ik weet de tijd nog wel Sientje, dat die waarheid met kracht in mijn ziel kwam dat de Heere Jezus sprak: "En zonder Mij kunt gij niets doen", toen mocht ik dat van ganser harte omhelzen, maar och wat heb ik daarvan door smartelijke wegen ondervindelijk van geleerd, en nu heb ik het nog maar gedurig nodig te leren. Och dat ik er maar toe verwaardigd mocht worden een leerjongen Christi te mogen zijn, nooit verder te komen dan de A. B. bank wat onze oude geofende vaders wel eens zeiden. Want het loopt met dat volk zo laag af, dat hadden ze in voorleden tijden ook niet gedacht, dat het een wonder wordt als de Heere nog aan hen denkt en als het Hem behaagt uit kracht van Zijn eeuwige trouw en verbond nog eens in hun ziel af te dalen.

Laatst las ik de Wachter Sions in de samenspraak die Ds. Mallan verzorgt, in het begin handelende over het boek der Openbaringen van Johannes, dat hij in al zijn strijd in het moeitevolle leven in verband met het diepe verval om ons heen en daarbij de ontdekkingen in eigen hart en leven, dat hij wel eens naar boven opzag en zeide: *och Heere Jezus blijf toch niet zo lang weg*. Dat was dan met betrekking tot de jongste dag, hoewel hetgeen dat daaraan vooraf en mee gepaard zal gaan wel soms deed vrezende. Toch, die innerlijke betrekking en begeerte in de ziel lag naar die komst, waar het laatste artikel onzer kostelijke Geloofsbelijdenis op zulk een aangrijpende wijze over handelt. Waar wij ook voor eigen ziel de tijdjes wel eens hebben beleefd, dat dat verlangen in onze ziel levend was, als wij hier die gemeenschap mochten beleven.

Maar och geliefden wat zijn we ook gewaar geworden hoe dat leven ook zijn inzinkingen heeft en dan is het er weer zo verre vandaan, maar met het lezen van die samenspraak, had dat schrijven van die gel. leraar zulk een weerklank in mijn ziel dat ik toch kreeg te geloven dat de strijd niet altijd zou duren. O als dat leven nog opgewekt wordt om bij de Heere te zijn, wat kreeg ik te zien dat ze ons verre voor zijn, die de strijd te boven zijn, o gelukkig volk.

En nu mochten wij zondag voor een week **Ds. van de Ketterij** in ons midden hebben om Woord en Sacrament in ons midden te bedienen. Ik mag dat wel in vertrouwen zeggen tegen u Sientje aan die beide leraars zijn wij innig verbonden, zij zijn van de Heere beproefd en moeten vanwege dat leven en die beproefde afsnijdende waarheid veelal een smartelijke weg, haat en vijandschap bewandelen, omdat er voor dat leven praktikaal geen plaats meer is; wel veel bekeerde mensen, die daar niets van moeten hebben. O, 's morgens het Avondmaal bediend tot tekst Hooglied 5 laatste vers, 's

middags over Mefiboseth. Door Davids knechten gehaald uit Lódebar en tot David gebracht, waar hij geen goed van kon verwachten, zijnde een vijand van zijn huis en niet wetende van het verbond tussen David en Jonathan. Dat meevallen voor die man, zijn buigen voor David en daarna met dat verbond bekend gemaakt, maar daar mocht hij het diepste buigen. 's Avonds de tekstwoorden uit Openbaringen 3 over de brief aan de gemeente der Laodicensen, lees het verband maar eens na, Sientje. De leraar sprak over het 18^e vers en ja waarlijk die derde keer gaf de Heere hem bijzonder ontsluiting in de zaken. O die gezegende koophandel; want die is beter dan die der robijnen! Toen hij die gangen zoals zij bevindelijk in de ziel worden uitgewerkt sprak zei hij dat het volk van Egypte na de zeven vette jaren, zeven magere jaren kreeg en onder het Goddelijk voorzienig beleid door Jozefs verklaring van de droom aan Farao, op Farao's bevel het koren voor de honger en het volk door de honger gedreven tot Farao kwam. Maar Farao zegt: *ga tot Jozef en doe wat hij u zegt*. En o die dierbare gang, die koping trapsgewijs, dat Jozef eerst al het geld vergaderde voor het brood om van te leven. En toen het geld op was zei Jozef: *geef uw vee*; en Jozef gaf spijze voor hun vee. *En nu het geld verteerd is en de bezitting der beesten van mijnheer is, zo is er niet anders overgebleven voor het aangezicht mijns heren dan ons lichaam en ons land en zeiden: waarom zouden wij voor uwe ogen sterven, koop ons en ons land voor brood. En Jozef zegt: ik heb heden u gekocht en uw land voor Farao. En zij zeiden, gij hebt ons leven behouden, laat ons genade vinden in mijns heren ogen, en wij zullen Farao's knechten zijn*. O die geestelijke lering hoe de ziel nu trapsgewijze wordt ingewonnen en het tot de Persoon komt met zijn kennis van de eerste Adam en zo onvoorwaardelijk in de hand van hun Rechter mag vallen. Daardoor mag die eeuwig gezegende Middelaar worden aanvaard en wordt tot de Vader gebracht en in Christus vrij verklaard en een recht toegewezen ten eeuwige leven, maar ook door de Vader overgenomen.

Och Sientje ik kan niet zeggen hoe ellendig dat ik in mijzelf ben en blijf. Welk een blijdschap kwam er in mijn ziel toen die dierbare Heilige Geest dat kwam getuigen in mijn ziel. Toen heb ik het toch nog weer eens mogen ervaren, dat alles mag zwijgen, dan heb ik zelf ook niets te zeggen. Als dat gaat leven in mijn ziel dan is het God bewonderen, de Drie-enige God, dat hij niet meer zichzelf is maar Zijn Eigendom geworden door koping, verlossing en overneming. Dan is het of de Heere hem een oase bereidt in de woestijn, en daar wordt er toch wat van ervaren: *ik geloof de gemeenschap der heiligen*.

De tijden zijn zeer droevig en de afval wordt groot. Wij leven in die tijd dat de verzoeking die over de wereld komen zou, gekomen is. O Sientje dat er maar geen rust mocht gevonden worden dan in die enige en eeuwige Ark der behoudenis, daar waar de Vader Zijn rust gevonden heeft. En nu zult u zeker zeggen, *hoe geraak ik er toe?* Dat getuigt elke ziel die er voorstaat. O Sientje het is zulk een geheel en vrij Godswerk. Hij mocht Zich ter Zijner tijd, die tijd der minne in uw ellendige ziel Zich verheerlijken om Zijns Zelfs wil, en dan zal het ook alleen zijn: *Zijn Naam ter eer*.

Wij hopen dat u in welstand deze letteren mag ontvangen en ontvang nu samen de hartelijke groeten van

Bertus en Dika en de kinderen, ook uw man en kinderen hartelijk gegroet. De Heere mocht de uwe en de onze nog bekeren en voorbereiden in deze ontzettende tijden, waar de oordelen op elk terrein zo laag hangen en het zo weinig beseft wordt.

Doe ook de groeten aan uw broer Maarten. Als het de Heere behagen mocht, mocht Hij de weg nog banen om elkaar nog eens te ontmoeten. Vanwege mijn

werkzaamheden in fabriek, catechisatie en huisbezoek ben ik met alles wat er meer is dat mij bindt, geregeld bezet.
(ondertekening ontbreekt)

Vriezenveen 9 oktober 1958.

Gel. Vrienden,

Zolang niets van u gehoord en al zo menigmaal gedacht, hoe zou het nog met Sientje wezen; want Sientje wij mochten aan elkaar nog eens denken, maar ook gedenken en dat het een vrucht mocht wezen, dat God nog aan ons gedenken mocht in Christus. Want waar dat wezen mag is het een gedenken van eeuwigheid, waar het voor elke ziel die God komt aan te slaan en Zijn heilsbemoeienissen aan ten koste komt te leggen. Om daar eens achter gebracht te mogen worden want dat is een heilgeheim hetwelk de Heere op Zijn tijd aan diegenen die van nature vijanden zijn, met Zichzelf komt te verzoenen door de dood Zijns Zoons en komt het Woord der verzoening in hunne ellendige en verwoeste ziel te leggen door het toepassende werk des Heiligen Geestes. En hen alzo in dat geestelijk huisgezin komt te brengen, zodat zij niet meer zijn vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods. O ondoorgrondelijk en onbevattelijk werk van dat vrijwerkende Goddelijke en Drie-enige Wezen. In Zichzelf bewogen van eeuwigheid door zulk een aanbiddelijke weg en arbeid des Heiligen Geestes, dezulken het voorwerp en doelwit te stellen waarop dat gemunt was. Die daaruit door die bearbeiding, het hoe langer hoe meer krijgen in te leven, wie zij zijn en blijven met en na ontvangene genade. Maar o eeuwig wonder, ook wie dat God voor hen is en blijft uit kracht van Zijn eeuwig welbehagen en Zijn eeuwig trouwverbond. Dat nu is het steunsel van hun hart naar lichaam en ziel voer tijd en eeuwigheid, waar wij samen met rasse schreden naar toe reizen. Want wat zijn de roepstemmen veel. Gedurig horen wij ook hier, dan van deze, dan van die, *hij of zij is niet meer*. Gistermorgen nog hoorden wij van Jan Bakker op het midden; zo in elkaar gezakt en was een lijk. U kent die mensen denk ik, nog wel Sientje. En och, wat beleven wij een tijd, de roepstemmen doen geen kracht bijna, geen ontroering; maar alles gaat hier bijna naar de hemel; een geest des diepen slaaps rust op alles. Wat zal het wat zijn, zulk een ontwaken, denkende God met een handje vol godsdienst tevreden te stellen. God zegt, gij denkt dat Ik ten enenmale ben als gij.

Och Sientje de Heere mocht ons maar voor- en toebereiden voor het sterven. Die ziel waar God, Zijn Woord aan kwijt is kunnen in al hun kommer en ellende niet van God af; waarom? Omdat God van Zijn volk niet af kan. Maar die weg waarin dat verstaan wordt, Sientje, is een reizen in een weg van zielsraadselen, die de opperste Wijsheid kan en komt op te lossen op Zijn tijd. Dan komen zij er uit- en buiten te vallen met al hun kernen, willen, werken en goede bedoelingen om het te leren dat het alleen Zijn werk is, Sientje. En dan is het Goddelijk en wonderbaar, want dan brengt Hij alles mee om alles voor en in hun te zijn. Want Sientje, Hij deelt Zijn eer niet met het schepsel.

Wat zal het zijn, Sientje om daarvan te leren. De Heere gedenke u met de uwen te samen. Wees van harte gegroet van uw vrienden,
Bertus, Dika en de kinderen.

Wij worden oud Sientje, zes van onze kinderen zijn getrouwd; onze Jo is nog alleen thuis. De Heere, geliefden, lere ons maar te leven en te sterven.

Vriezenveen, 29 oktober 1958.

Gel. Vrienden,

Het verblijdde ook ons dat we nog weer een briefje mochten ontvangen en nog het één en ander van u mochten vernemen. Och Sientje, Gods wegen met een ellendige ziel, die zijn zo wonderlijk, alle verwachtingen en berekeningen in ons zelf die falen. En nu kan een ziel die er in verkeert, er niets van bezien of opmaken, de Heere werkt op de dood aan, sterven; en dat wil wat zeggen. En nu zei Ds. Fraanje vroeger wel eens, *de één wordt met het zwaard gedood* en de ander moet sterven van de honger, maar het valt niet mee om het door te maken. O Sientje het zou wat zijn als die tijd eens mag aanbreken wat de dichter uit Psalm 116 zegt: *Ik was uitgeteerd maar Hij zag op mij neder*, als zo uwe gevangenis eens gewend mag worden. Want die gevangenis dat is ons eigen bestaan, om zichzelf te ontworden en eeuwig wonder eens Anderen te mogen worden. Ik zou zeggen Sientje, leg u maar veel voor dat Alziend oog neer, al zou u dan uw leven moeten doortobben en verklaren, ik ben alle genade onwaardig en de Heere zou op het einde van uw leven komen.

Ik denk hierbij aan uw lieve moeder, dan zou niets dan bewondering voor u overblijven, en dat nu aan mij. Wat valt het dan mee, want dan brengt de Heere Zelf alles mee wat hij mist.

Sientje, wij konden die taal van dat kind van God wel verstaan wat u meedeelde, dat horen wij in onze dagen niet veel, die tale Kanaäns, onze ziel mocht er de laatste tijd ook nog in delen, dat wordt zo'n wonder.

Ds. van de Ketterij was 16 september in ons midden sprekende over Zondag 3, over Jozua de hogepriester met vuile klederen bekleed, de satan stond aan zijn rechterhand om hem te wederstaan; maar o eeuwig wonder, de Engel des Verbonds of tweede Persoon, nam het voor Jozua op, die een zwiigende mond had, want daar heeft een ziel niets meer in te brengen. En dan spreekt de eerste Persoon: De HEERE schelde u; gij satan! Ja de HEERE schelde u, Die Jeruzalem verkiest; is deze niet een vuurbrand uit het vuur gerukt? En dan de handeling in het spreken van de eerste Persoon, doet zijne vuile klederen van hem en doet hem wisselklederen aan, enz. En hoe de derde Persoon in het Goddelijke Wezen, dat nu uitwerkt, heiligt en verzegelt. Wat is daar de Heere toch wonderlijk in mee gekomen. Wat was dat een zoet geklank voor mijn ziel, wat hemelse blijdschap Sientje, heeft mijn ziel vervuld, die handelingen en dat spreken van die Goddelijke Personen. Dan is dat getuigenis van die derde Persoon in onze ziel zo krachtig, ik heb er meer dan een week in geleefd, het was hemels zielsbanket. Het was veel in mijn ziel: *Gij doet mijn blijdschap groeien, en van Uw heil mijn beker overvloeien*. Ik kan het niet zeggen, ik ben er te arm voor, wat het is in God verblijd en verheugd te zijn.

Ik dacht gedurig, ik geloof niet dat ik hier lang meer ben, dan verlangt de ziel om bij de Heere te zijn. Maar och Sientje het gaat gedurig op en neer en verwisselt weer, en is hier nog alles onderworpen en moet zijn armoede weer in leven. Want dat is wat anders Sientje, dan over armoede praten, dat maakt hem hulpbehoevend.

Maar Sientje ik ga maar eindigen en hoop ook nog weer wat van u te horen, wees de Heere met de uwen van harte bevolen en hartelijk van ons gegroet van Bertus en Dika en de kinderen.

Vriezenveen, 10 maart 1959.

Gel. Vrienden,

Het verblijdde. ons ten zeerste Sientje, dat, wij een lettertje mochten ontvangen, dat getuigt toch van betrekking en medeleven.

De slag van het overlijden¹ is zo plotseling gegaan, wij hebben het niet zo spoedig zien aankomen en ook hijzelf niet. Zaterdagmorgen door een erge benauwdheid overvallen; *hartkrampen* zei de dokter, hij had het met de bloedvaten. Ik heb zondagmiddag uit de kerk nog met hem gesproken. Hij vertelde mij dat zijn zielslegering zo verklaard lag in Ps. 63:2 berijmd, dat heb ik onder de advertentie laten plaatsen in de Wachter Sions. Dat zijn de laatste woorden die ik van hem heb gehad. Zij hebben de kinderen en een broer nog uit de kerk gehaald.

De voorlaatste zondag nog aangenaam verkeerd in het wandelen met elkaar naar de kerk. Ik heb 's avonds tegen Dika gezegd: *daar ben ik van verkwikt geworden, de hartsgeheimen elkaar verteld.* Hoe laag loopt het af met dat volk, wat ze hier in de doorgaande ontdekking inleven en onderworpen zijn en blijven, tot hun laatste snik. Maar welk een verlossing dat eenmaal wezen zal, als zij van een lichaam der zonde en des doods zullen verlost zijn. Maar Sientje, er geen erg in dat het voor hem zo kort bij zou zijn. Na het sterven heb ik met zijn huisgenoten nog gesproken en gezegd: *hij wil niet naar jullie terug.* Zij zeiden: *nu is hij bij zijn lieve moeder en zuster en anderen.* Ik zeg: *ja, dat is zo, maar denk er om dat is het voornaamste niet, hij is voor eeuwig bij zijn Koning, Dien hij eeuwiglijk liefst en looft in onverderfelijkheid.*

Sientje hoe heb ik hem mogen nastaren en door het geloof mogen zien ingaan in de eeuwige heerlijkheid. Hoe dat kind daar ingegaan is en dat thuis komen bij zijn Vader en daar Hem omhelst, neen dat kan ik niet recht onder woorden brengen. Hoe ik op bed lag en met kracht die waarheid kreeg uit Johannes 14 de eerste verzen, lees ze maar eens. Inzonderheid: *Ik ga heen om u plaats te bereiden, en wanneer Ik heengegaan zal zijn en u plaats bereid zal hebben.* Wat mijn ziel daar in zag en ontmoette, heengegaan om de losprijs aan te brengen voor Zijn kindertjes. die Hij bij name kende om Zijn leven voor Zijn schapen te stellen en te geven. En naar des Vaders eeuwige wil opdat zij van kinderen des duivels en erfwachters der eeuwige rampzaligheid, kinderen Gods en erfgenamen Gods, mede-erfgenamen van Christus gesteld zouden worden. Daar heb ik voor mijn ziel mogen blikken in de *oorzaak* van hun kindschap, namelijk de eeuwige liefde des Vaders de *grond* van hun kindschap, de koning van de aarde door het bloed des Zoons en dan het *getuigenis* van hun kindschap door den Heiligen Geest.

Ds. van de Ketterij heeft de begrafenis geleid als onze consulent. Ds. Mallen had graag aanwezig willen zijn. Hij had 's avonds een, belangrijke vergadering in de gemeente, waardoor hij tot zijn droefheid niet kon komen en dan had ook de kerkenraad van St. Annaland willen meekomen, ouderling **David Hage** en anderen. Ds. van de Ketterij heeft dierbaar gesproken uit Openbaringen 7 en heb zelf gesproken in het overvolle kerkgebouw, woorden alreeds genoemd. Op het kerkhof sprak Ds. van de Ketterij over deze woorden: *Zalig zijn de doden die in den Heere sterven,* enz. en heb toen het slotwoord gesproken. Wij hadden wat van die eeuwige ruimte en hemelse blijdschap in onze ziel, Sientje. Het was maar gedurig in onze ziel:

*Dies noem ik God zo goed als groot,
Voor hen die op Hem bouwen.
Mijn Burcht, mijn Toevlucht in den nood.*

¹ Ouderling Folbert

Den God van mijn betrouwen.

Sientje als wij die hulp, sterkte en die blijdschap in God gewaar worden, dan wordt het ervaren wat wij aan onze God hebben.

Wij zijn nog met een groot getal naar het sterfhuis geweest. Och Sientje .en dat Instemmen met elkaar met Ds. van de Ketterij en ouderling **Jan Vrijdag** uit Rijssen. Die eenheid in die gangen Gods, dan komt de Heere wonderlijk te sterken in alle droefenissen en lijden; want het verlies is een zware slag. De Heere komt veel van Zijn volk in te zamelen, zoals u ook laatst schreef van een lieve zielsvriendin en de vrouw van Prinsen.

En nu vraagt u Sientje, hoe het met Dika en de kinderen is, dan gaat het nogal wel. Dika moet iedere middag een paar uurtjes rusten, zij heeft een zwak hart. We worden oud Sientje.

Met de kerstdagen is het jongste kind, vijf weken oud, van onze oudste zoon Hendrik, naar het ziekenhuis gebracht, verkerende aan de oever des doods; maar de Heere kwam de nood op te binden. Maar mochten het ook door en in Hem kwijt worden en nu heeft de Heere het wonderlijk beschikt en is het geheel genezen. Het is een wonder, maar de Heere doet wonderen, Sientje, Hij alleen. Hem komt alleen de eer en aanbidding toe en dan is het alles uit Hem, door Hem en tot Hem.

Sientje schrijf nog eens terug, het verblijdt ons zo een lettertje van u te ontvangen. U moet denken vrienden hebben wij niet veel, een enkele door God verbonden. En nu Sientje wees van harte bevolen met uw man en kindertjes in alle nood en bezwaren. De Heere geve om elkaar te gedenken aan de troon en lere ons maar sterven en verbindte ons met lot en weg aan Hem.

Bertus en Dika en kinderen.

Vriezenveen, 6 juni 1959.

Gel. Vrienden,

Wij mochten uw brief nog in redelijke welstand ontvangen Sientje, hoewel we ook gewaar worden dat wij ouder worden, maar nog gespaard en verschoond. Het grootste wonder is Sientje, dat God hem nog niet moede wordt en niet aan zichzelf overgeeft, nog niet ophoudt acht op zó een te slaan. O, dacht zo Sientje deze dagen, als ik mijn leven terugdenk, vooral sedert dat de Heere zijn hand van genade aan mij als een alles verbeurd hebbend zondaar heeft ten koste gelegd, zou er nu wel één zijn waar de Heere zoveel arbeid en moeite mee heeft gehad dan met mij, die altijd maar heeft tegengewerkt en nooit wilde wat God wil, blind en dwaas in de wegen en gangen Gods. Dat zie ik nu nog het meest van achteren, vast houden wat ik kwijt moest. Wat leert hij er een weinig van door die menigmaal bange en smartelijke wegen, ja dodelijke wegen, dat hij zo geheel ingewonnen en overwonnen moet worden voor de Heere door Hem Zelf, opdat God in Christus het Een en het AL voor een ellendig gans uitgeledigd doemwaardig zondaar mag worden. Want och Sientje, we hebben zulke verborgen schuilhoeken en een arglistig en dodelijk bestaan voor de Heere. Door zulke wegen krijgen die Goddelijke Personen in het Goddelijke Wezen door hun Goddelijke daden zulk een eeuwige waardij voor een arme, ellendige en doemwaardige ziel die met al hun bestaansgronden omkomen en een bestaansrecht en grond krijgen in die dierbare Middelaar. O eeuwig wonder, mogen bekomen in de verzoening met de Vader door de Heiligen Geest. En daar klimt Zijn eer uit het stof.

En als er nu een arme aan zichzelf waarlijk ontdekte ziel is, die zegt Sientje, met minder kan het niet toe, hoe geraak ik daartoe? Dat is zo eeuwig onmogelijk. En Sientje als ik dan zulk een ellendige ziel hoor klagen zou ik zeggen: o ziel houd maar moed, want is er nu wel ooit zulk een ellendige dwaas geweest, waar God het aan gedaan heeft dan aan mij. God is een God van wonderen, waar Hij die eeuwige Jehova Zijn Werk begonnen is, al is het maar in Zijn eerste beginselen, dan zal Hij het te zijner tijd zekerlijk volvoeren, daar hangt Zijn eer aan. De oorzaak, de reden waarom dat Hij het doet liggen zo geheel buiten het schepsel. Moest er nog iets van ons in aanmerking komen, het was voor eeuwig kwijt. En die wegen waardoor het geleerd wordt, zijn zo smartelijk, maar als een ziel er voor ingewonnen mag worden, wil hij er niets afhebben, daar zullen ze eeuwig van zingen.

U schreef Sientje dat Folbert een ledige plaats achterlaat, o ja God mocht nog een wonder doen, anders weet ik er geen die die plaats kan vervullen. Het is een bange donkere tijd, gedurig horen wij dat God Zijn volk komt in te zamelen, weer een hoorden wij van vrouw Knulst, **een vriend op Noord Beveland** van 91 jaar.

Woensdag zijn we nog naar Rijssen geweest, ouderling Jan Vrijdag broer van de overleden en nu zalige **Mientje Vrijdag**. Die Jan dat is een lief kind van God maar ook al 72 jaar. En nog de oude **Duskes Dika** bezocht met Jan Vrijdag. Zij is 98 jaar oud, een moeder in Israël en nog helder van vermogens, die van kindsaf spreekt van de leidingen Gods, een arme geofende ziel. Wij mochten in ons samenzijn de gunst Gods ervaren.

En nu Sientje, van harte gegroet van ons samen; wees de Heere in alles met de uwen bevolen en bereide ons maar toe voor Zijn hemels Koninkrijk. U moet nog eens schrijven Sientje, want we zijn altijd zo blij als we nog eens weer iets van u horen, ook Dika. Doe ook Maarten onze hartelijke groeten, hoe is het nog met hem? Sientje we wilden graag dat u zelf een keer kwam. Dika.

Vriezenveen, 2 oktober 1959.

Gel. Vrienden,

Het mocht mij dan nog vergund worden Sientje een lettertje te schrijven, gelijk wij dat beloofd hebben. Het is ons tot blijdschap geweest, dat u bij ons geweest bent en zo de tijd hadden met elkaar te praten, dat ik de leiding en de bemoeienissen des Heeren uit uw eigen mond mocht vernemen. Van uw opkomst en in zoverre het de Heere behaagd heeft zich aan u bekend te maken. Ik had wel het een en ander soms van u gehoord, maar het heeft mij toch verblijd, want dat werk geeft toch alleen maar verbinding; en ik hoop van harte Sientje dat de Heere die wonde bij u maar open mag houden, opdat Hij ter Zijner tijd u mag doen ervaren, dat alleen bij Hem balsem is voor die wonde, dat diezelfde handen die slaan ook alleen maar kunnen helen. Ik bedoel niet, begrijp mij goed, alsof u daar nooit van ervaren hebt in de stand van het leven, maar de ware genezing door de toepassende kracht des Heiligen Geestes van het bloed der verzoening in die verzoende staat die zich openbaart in een bevredigde consciëntie met God Drie-enig door het getuigenis des Heiligen Geestes. In dat Vaderhart te mogen eindigen. En er achter gebracht te worden, dat zij van eeuwigheid in dat liefdehart lagen opgesloten, maar dat dat nu gaat door een weg van sterven; en och dat is nu zulk een zuiver Goddelijke daad. Want de Heere doet een afgesneden zaak op de aarde, wat God nochtans in hem zonder hem komt uit te werken.

En och Sientje het ligt in goede handen, het goede werk dat Hij heeft begonnen dat zal Hij ter Zijner tijd zeker voleindigen, en dat geldt ook bij de verdere voortgang, het zijn en blijven armmakende gangen ook na die weldaad. Wat is het toch noodzakelijk om de grond in al de weldaden te verliezen en daar weet de Heere wegen en middelen en omstandigheden te doen samenlopen, want wij dragen allen een goddeloos rustlievend vlees bij ons om. O dan kan de Heere ook na die weldaad in zulke kolken doen terechtkomen, opdat God het steunsel van hun hart mag worden.

Want o gel. God is een jaloers God op Zijn eer, Hem komt de eer van Zijn Werk toe. Och daar moeten zij maar gedurig voor ingewonnen worden, om in een weg van afhankelijkheid in een arm bedelend leven aan Zijn lieve genadetroon te ontvangen genade voor genade uit zijn volheid en Christus voor ons mag worden alles en in allen. En die geloofsroem en lof niet in onszelf maar in Hem te mogen hebben. Dan moet ik wel zeggen, och had ik daar meer van in mijn hart en in de praktijk van mijn leven, daar heeft mijn ziel zijn leven, sterkte en kracht in het zo menigmaal strijd, moeite en zorgvolle leven.

En nu Sientje, zal ik maar eindigen. Ontvang deze regeltjes uit de innerlijke betrekking, hetwelk de Heere door Zijn Geest in onze ziel gewrocht heeft. Hij is er de grote Auteur van. O dat wij Hem er de eer van mogen gunnen. Wees de Heere van harte in alles met uw man en kindertjes bevolen en dat de Heere, de Almachtige u gedenke en zegene is onze wens en bede.

Ook van Dika van harte gegroet en al onze kinderen, wees ook van mij hartelijk gegroet.

Bertus.

En Sientje schrijf nog eens terug al is het maar een paar lettertjes.

Vriezenveen, 28 december 1959.

Gel. Vrienden,

Het is al een hele tijd geleden Sientje dat we elkaar gesproken, maar ook dat wij uw briefje ontvangen hebben, waar we werkelijk zeer verblijd mee waren, waar wij zulke droeve dagen beleven. Het heeft lang geduurd om uw brief te beantwoorden, maar dat is niet Sientje omdat er geen betrekking in onze ziel ligt op u en dat werk dat de Heere in u gewrocht heeft. Maar Sientje daar kan soms zo veel zijn dat zo bedroeven en neer kan drukken. En daarbij dat we veel bezet zijn, de avonden met huisbezoek, catechiseren, ziekenbezoek en dan de tijd bij alles aanmerken waarin wij leven en eigen onbekwaamheid tot die arbeid en onder veel zuchtingen zijn weg moet bewandelen.

In oktober is Barend Twilhaar ook plotseling overleden. Koesverbarend gehuwd met Janna Katoen, dan kent u hen zeker wel. Die mensen kerken ook bij ons. 's Morgens was hij nog in de kerk en 's avonds plotseling overleden. Zijn huisgenoten geloven het goede van hem, ik laat het liever rusten.

U zult zeker wel gehoord hebben van het ontzettende geval met Van de Ketterij, ik heb de vergadering bijgewoond dat hij afgezet is, daar zijn, geen woorden voor te vinden, hoewel ik niet aan de staat van die man durf te komen, hoop ik dat de Heere hem oprecht schuldenaar mag maken; want buiten dat blijft het een donkere droeve zaak. Het heeft mij ontzettend neergedrukt Sientje.

Verder moet ik u nog melden dat **vrouw Knulst** in Goes is afgelost. Dat mens heeft een zalig sterfbed gehad en is met veel ruimte de eeuwigheid ingegaan. 2 december

heeft zij op bed nog een brief aan mij geschreven als met stervende handen getuigende hoe goed dat God voor haar was. O schreef ze *dat zich verliezen in de eeuwige liefde van een Drie-enig God*, zij kon het niet op; *ik was al verkoren schreef ze eer ik was geboren en nu bleef Hij nog getrouw*. Ze was eerst zo met de dood aangevallen, die had haar als de laatste vijand zo aangegrijpsd, maar de Heere was overgekomen en nu verlangde ze zo. O schreef zij, *geliefde vriend, ik ben het hier zo moei*. En 9 december is zij met volle vrede heengegaan, Ze schreef nog: *wat zal het zijn als we samen die Koning zullen grootmaken met al die verlostten, zulke diep gevallenen*. De laatste woorden die zij gekregen had waren geweest: *Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid en vrolijkheid voor de oprechten van hart*. Zij heeft een moeitevool en strijdvol leven achter de rug; zij heeft tijden gehad dat zij uit de hand Gods leefde. Haar man was metselaar en ze waren nergens in en dan hoe de Heere zo wonderlijk voor haar gezorgd had, dat er zo menigmaal wat in de gunst stond neergezet, dat ze niet wist van waar. Ik ben toen ik de doodstijding ontving Sientje, toch verkwikt geworden, dat Vader zo teder en liefdevol met Zijn kind handelde, en heb haar met blijdschap mogen nastaren, gelovende dat ik haar elf jaar geleden in de vereniging in dat Goddelijke werk van de Heere heb mogen ontvangen, ervarende dat die band Sientje, niet verbroken is. O neen, dat ben ik deze dagen nog gewaar geworden inzonderheid in de morgengodsdienstoefening; waar het mijn ziel vergund werd om in de geest aan de voeten van dat Kindeke als die grote God en Zaligmaker, als een gegevene van de Vader terecht te komen. O eeuwig wonder, mocht nederbuigen; en dan dat welgevallen des Vaders in Hem te mogen ontmoeten. En dat zo zoete getuigenis van de Heilige Geest, Wiens oogmerk het altijd is om Christus te verheerlijken en dat alles naar de wil des Vaders in de harten dergenen die Hij tot een niet en nul komt te maken. Want de Heere Sientje, weet wel wegen te vinden om ze weer eens aan het einde te brengen.

Maar dan geliefden ligt er zulk een onuitsprekelijke troost in voor mijn ziel in alle druk, strijd en moeite en dan wordt hij wel eens gewaar, die banden aan dat lieve volk van God, hier op aarde maar ook hier boven, die het alles te boven zijn om zich eeuwig in die gemeenschap in des hemels klaarheid te verlustigen.

Wij hebben deze dagen in de kerk de leerredenen gelezen van de nu zalige Ds. C. van den Oever. Ik weet niet of u ze kent, maar welke kostelijke leringen liggen daarin opgesloten. Hij is wel wat allegorisch in zijn verklaring, maar kostelijke levensgangen, die spreken naar het hart dergenen die Hem vrezen.

U zult zeker, wel gehoord hebben dat Ds. Mallan het beroep heeft aangenomen naar Veenendaal. Zondag 10 januari hoopt hij in ons midden te zijn om ook het Heilig Avondmaal te bedienen. De Heere mocht ons maar gedenken. Van de Ketterij zou het Avondmaal op 22 november bij ons bediend hebben, maar dat heeft die Koning van Zijn duurgekochte kerk genadiglijk verhoed en dat is mij in alle droefenissen tot blijdschap geweest. Ik denk dat Ds. Mallan consulent bij ons zal worden. Misschien dat wij, als hij bevestigd wordt en zijn intrepreek zal houden, het zullen bij wonen als de Heere het geeft.

En nu heb ik meer geschreven dan ik gedacht had, als het nog een beetje levendig in het hart ligt dan breidt het zich nog al eens uit Sientje, dat werk. En ik geloof toch dat u er ook wel wat van kent dat Sions rampen u tot leed zijn en als u van Sions heil horen mag uw ziel zich verblijdt. Dat is toch een bewijs Sientje, dat ze door ene Geest gewrocht worden. Maar u zult zeker wel zeggen, dat is wel waar, als ik er maar eentje van mag zijn in oprechtheid. Och Sientje de Heere klare het voor en in u op en

verbinde u aan Hem voor tijd en eeuwigheid. Wees hartelijk gegroet van ons. Wij zijn samen nog redelijk wel en ook met uw man en kinderen de Heere in alles bevolen. Bertus en Dika en kinderen.

Doe de groeten aan uw broer Maarten; hoe is het nog met hem?

Vriezenveen, 13 januari 1960.

Gel. Vrienden,

Het was onze begeerte om u onder biddend opzien tot de Heere een lettertje terug te schrijven. Nu inmiddels weer 1960, het oude jaar uit het nieuwe ingetreden, velen met ons die het oude wel hadden aangevangen, maar konden het niet voleindigen. Ook van Gods lieve kinderen, voor hen is het een eeuwige winst; maar hoevelen die hun ogen hebben opgeslagen in de buitenste duisternis, die het zich eeuwig zullen beklagen.

En nu ligt er weer een jaar voor ons, wat zal het ons brengen, zien wij op alles dan is er niet veel goeds te verwachten, maar God mocht ons onder het oordeel nog gedenken, uit kracht van Zijn eeuwig verbond, waarin God Drie-enig Dezelfde blijft bij alle wisselingen en droeve omstandigheden. Het mocht ons maar geschonken worden met veel worstelingen begiftigd, de hemel te mogen aanlopen, maar vooral in de voorbede van die grote biddende en dankende Hogepriester begrepen te mogen zijn. Die ononderbroken werkzaam is aan 's Vaders rechterhand, om met medeweten voor onszelf met het lieve Wezen verzoend en bevredigd, in dat bundelke der levenden ons ingesloten te mogen weten.

Wij hebben Zondag Ds. Mallan in ons midden gehad. Vrijdag zijn afscheid gedaan waar een zware strijd aan vooraf is gegaan, vanwege de aanvallen en kracht van het ongelooft, maar de Heere had hem niet beschaamd. Zijn afscheidswoord uit 1 Corinthe 2:3, 4 en 5, duidelijk had de Heere hem Bruinisse aan een einde gebracht. Ik kon niet verder, zei hij, voor hij het beroep naar Veenendaal had ontvangen. Maar onder bange zieleworstelingen getoond, dat de weg naar Veenendaal liep en werd dat opgeklaard en hem in het midden van die gemeente geplaatst. Zaterdag hem beluisterd in Rijssen over Joh. 1:6, 7, 8. 's Morgens het Avondmaal bedient 1 Timothéüs 3:16a. 's Middags Lukas 7:6, 7. 's Avonds Joh. 1:10, 11, 12 bij de bediening van die lieve inzetten, mochten wij het gewaar worden, dat de Heere getuigenis aan dezelve gaf, aan dat tedere liefdebevel: *doet dat tot Mijne gedachtenis*, en dat geven van die zichtbare tekenen als een onderpand en zegel tot versterking in de menigmaal zo zware strijd. Maar vooral was het 's middags Sientje, dat de leraar in het vrije en soevereine van die gewisse en onwankelbare gronden terecht kwam, en dat over een heiden. O Sientje daar werd mijn ziel toch een ogenblik in opgenomen en meegevoerd in die armen der eeuwige Liefde: O liefde des Vaders, liefde des Zoons, liefde des Heiligen Geestes. Als dat in de dadelijkheid des Geestes mag zijn, is het een onuitsprekelijk werk. Ik had nog een lieve inleiding gistermorgen op bed, Ezechiël 34: *Gij nu o mijne schapen*, enz. De Heere toonde mij voor een weide te zorgen, om daar wat te leren, *gij zijt mensen*. 'Laat de heidenen weten dat zij mensen zijn'. O, dat voor God te worden wat wij zijn, maar nu o eeuwig wonder, *Ik ben de HEERE, de Jehova uw God!* Zo wordt God Drie-enig op het hoogst verheerlijkt in Zijn Eigen werk en de zondaar op het diepst vernederd, maar ook zalig vernederd.

Sientje, u hebt gevraagd met de bevestiging en intrede van Ds. Mallan een nacht en een dag over te blijven, maar in deze koude tijd doe ik dat liever niet. Als de Heere

ons het leven spaart hopen wij het in gedachten te houden, met onze Bertus die een auto heeft te komen, als dat nog eens in de gunst van Boven mocht zijn voor een dag. De Heere gedenke u samen met uw lieve man en kinderen. Mijn oude vader zei de laatste keer met afscheid, wij mochten elkaar gedenken in de gebeden, daaruit zal ook de band der liefde openbaar komen. Wees van harte gegroet van uw oude vrienden.

Bertus en Dika en de kinderen.

Onze jongste dochter Fredriek is 30 december bevallen van een zoontje, tot hiertoe is alles redelijk wel.

Vriezenveen, 22 maart 1960.

Gel. Vrienden,

Het mocht mij vergund worden een enkel lettertje aan ulieden te schrijven. Wij zijn bijna hersteld, waar wij, Dika en ik de vorige week bijna de gehele week op bed gelegen hebben met griep. Och wat komt het maar gedurig openbaar hoe zwak dat wij zijn en als wij dan ziek op bed liggen, daar hoefde toch niet veel bij te komen of het werd sterven. O wat komt het er dan toch maar op aan; wat de apostel getuigt, *opdat ik in Hem gevonden worde* enz. Ik dacht zo, had de apostel dat dan niet beleefd? Dat geloof ik zeker maar hij begeerde opnieuw in de stand van het leven in die dierbare oefeningen voor zijn ziel te mogen delen. O geliefden, wat is het toch maar noodzakelijk in ons leven met die Ene, Die op het veld des doods verschenen is om het geweld en de heerschappij des doods; de vloek en de dienstbaarheid des doods te niet te doen vanwege ons inzijn in Adam. Wat is het toch een levensvraag voor een ieder onzer, is die Ene er in ons leven er aan te pas gekomen, die Ongeschapene? Hoewel Hij het vlees geworden Woord is, want zulk een vermogen was er nodig om de ziel uit haar banden, als banden des doods en uit haar strikken te rukken. Nooit geen ware vrijheid dan alleen in Hem.

Wat wordt het een wonder voor degenen die het krijgen in te leven: *wijk van mij aan de kennis van Uwe wegen heb ik geen lust*. Het was of de Heere mij een terugblik gaf, wat nu mijn leven was geweest; en och ik kreeg het zo te beamen uit de grond van mijn hart, dat mijn treden de hel vast hielden en mijn wegen dat ik naar de hel wilde, maar werd toch in dat wonder een ogenblik ingeleid: *maar dat wilde Ik nou niet, de Jehova. Ik heb gesproken, Ik wil niet dat deze in het verderf nederdale. Ik heb verzoening voor hem gevonden*. O mijn geliefde, wat wordt het dan bij vernieuwing een wonder! Daarom worden zij nu zalig, omdat God het wil. En ben toch ook bij de bekommerde kerk bepaald, dat de meest bekommerde van Gods volk, en nu bedoel ik daar het echt is, dat zulk een bezwaarde en bekommerde ziel op Gods tijd, die volle Christus zou worden toegepast, zo dat zulk een ziel niets te kort zou komen even zomin een bevestigde ziel wat zal overhouden, want met minder kan dat volk ook niet toe.

En nu zou ik wel even willen vragen Sientje, als de Heere ons en ulieden het leven spaart, zou het u gelegen komen op 5 mei, dat is de bevrijdingsdag, een dagje bij ulieden te komen, met onze Bertus met de auto. Dan dachten wij beiden en Bertus met zijn vrouw en Folbert mee te komen. Het zal wel een beetje rumoerig in de plaatsen zijn, het voornaamste zou maar zijn, dat de Heere onze gangen in Zijn liefde en gunst wilde beschikken en Hij Zijn genadige heerschappij mag doen ervaren. Als dat gelegen komt geliefden, dan horen wij dan zeker wel van ulieden. Wees nu van harte gegroet en Gode bevolen Sientje, met uw man en kinderen van uw vrienden

Bertus en Dika en kinderen.

Vriezenveen, 30 juni 1960.

Gel. Vrienden,

Het is ondertussen al 2 maanden weer verlopen dat wij ulieden mochten bezoeken en in liefde onder uw vriendendak zijn ontvangen. Wij verkeren met elkaar door Gods goedheid in redelijke welstand, dat wij ook van ulieden hopen. En al is het dat de tijd zo snel gaat, toch wordt het ervaren dat in het leven zich zo spoedig wat kan voordoen, dat hebben wij ook onlangs nog ervaren. Het was zaterdag 18 juni, dat het oudste zoontje van onze Hendrik en Rina een ongeluk is overkomen. Hij wou de weg kort bij hun huis oversteken en is door een passerende auto geschept en is weer op het wegdek terechtgekomen. Die het gezien hebben, dachten niet anders, dan dat het kind dood was. Hij is toch kort daarop weer bij gekomen en op advies van de dokter naar het ziekenhuis gebracht, na onderzoek vreesden de dokters voor een bloeduitstorting in de hersenen. Maar Sientje, dat is niet gebeurd, het verloop is zo geheel anders toegegaan dan door de dokters en door ons gevreesd werd.

Wij zijn met een bezwaard hart de zondag tegemoet gegaan, dat kan u zeker wel denken. 's Morgens een preek in de kerk gelezen uit Philpot, Jeremia 50: *Mijn volk waren verloren schapen, zij vergaten hun legering, zij doolden van berg tot heuvel*, enz. Ik ben nog beschaamd geworden onder die kostelijke preek. De Heere Die boven alles staat Sientje, toonde aan mij te gedenken in mijn noden, dat ik als de grootste der zondaren onder Zijn tuchtiging mocht buigen. En o eeuwig wonder, ik mocht buiten mijzelf geleid worden om met Goddelijk licht bestraald te worden, om mijzelf te zien in Christus als dat verbond voor mij open ging en met Goddelijk licht geleid, met kracht die waarheid in mijn ziel daalde, de eerste versjes van Psalm 23: *De Heere is mijn Herder*, enz.. Welk een algenoegzame volheid, ik kon niet karig, noch hard en geen kwaad van God denken, ook niet ten opzichte van dat kind. O Sientje het is niet te zeggen wat het is dat ik zo groot en goed van dat lieve Wezen mocht denken. En och, wat viel het met dat jongetje toch wonderlijk mee, het is van stonde af aan zo wonderlijk gebeterd, dat we het met ons verstand niet kunnen begrijpen. Het is dinsdag in huis terug gekomen en wordt nog binnen gehouden, maar kunnen niets meer merken. De Heere doet nog wonderen.

Ds. Mallan is dinsdagavond hier nog geweest en heeft gesproken over Jesaja 54:13; we hebben nog met toepassing voor ons zelf mogen luisteren.

En nu een vraag of u met a.s. vakantie een dag komt Sientje, met uw man, als het enigszins kan, komt u samen hopen wij. Wees samen met elkaar de Heere in alles bevolen en van harte gegroet van ons allen. Als het enigszins kan moet u maar komen. Bertus en Dika.

Vriezenveen, 15 augustus 1960.

Geliefde vrienden,

Het mocht ons vergund worden met de hulp des Heeren een lettertje te mogen schrijven, waar wij toch zo stijl en diep afhankelijk zijn van de gezegende invloeden en bedauwing, bediening en leiding van die zoete Heilige Geest. Want wij kregen vanmorgen uw vorige brief weer in handen Sientje, en zagen dat het alweer zo lang geleden was. Wij hebben nog gelezen Sientje, dat de Heere uwer nog gedachtig is geweest in uw noden. Och als de mens wat van de werkelijkheid gaat inleven dan is er

nergens heil, hulp of uitkomst en wordt hij het ellendigste en onwaardigste schepel. Maar wat is het groot als de Heere betoond aan Zijn ellendigen te gedenken en hen niet te vergeten, want daar komt het openbaar dat alles wat van God in werkelijkheid en waarheid afdaalt groot is en dan gaat het zo als u schreef met geloof gepaard en daar komt de mens maar in zijn nietigheid terecht, Sientje. En dat geeft o zulk een gemak en al wat uit die eeuwige Bron vloeit dat is zo zoet, want dat is van hemelse oorsprong. Maar de ervaring is ook zoals u schrijft., hij komt weer in zichzelf terug en in het gemis. Ik dacht zo Sientje, dat die zoete uitlatingen er u meer en meer toe mogen leiden om maar veel om Hem verlegen te mogen zijn en dat die gezegende heilsdag ook voor uw ziel mag reizen en aanbreken, dat Hij Zichzelf mag wegschenken. Die alleen de oplossing van uwe zaken schenkt ter Zijner tijd, om Hem (van 's vijands juk bevrijd) te mogen dienen zonder vrees in dat Vaderlijk welgevallen door het zoete inwendige getuigenis van de Heilige Geest.

Dominee Mallan heeft hier 4 augustus nog gesproken, de strijd van David met Goliath, dat David in de kracht, des Heeren door het geloof de strijd met die helse Filistijn mocht aanbinden en hem nedervellen. En bracht dit over als zijnde David een type van de meerdere David. David ging niet uit zichzelf tot de strijd, maar was gezonden van zijn vader tot zijn broers, hoe openbaarde zich hierin de vijandschap van hen. Alzo kwam ook de meerdere David tot dat werk niet in Eigen autoriteit en kracht, maar in opdracht van Zijn Vader tot Zijn broeders. Maar Hij is gekomen tot de Zijnen en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. David kon het niet verdragen dat de slagorden des Gods van Israël gehoond werden, alzo ook de meerdere David in de liefde tot Zijn Vaders geschonden deugden en daarin de zaligheid van dat volk. Om kort te zijn de vraag van Saul aan Abner: *wie is die jongeling?* En hij antwoordt: *ik weet het niet o koning.* Hoevelen die ook niet weten wie die meerdere David is en vanwaar Zijn afkomst en oorsprong is. Daar kan een ziel nu nooit achterkomen dan door die afsnijdende weg van een verbroken werkverbond, opdat dat eeuwig soeverein welbehagen voor die ziel mag ontsloten worden en tot die heilige geloofswetenschap mag gebracht worden. En dat de Koning beloofde wat David vroeg. En wat zal men die man doen? *Het zal geschieden dat de koning hem met grote rijkdom verrijken zal en hem zijn dochter geven en zal zijns vaders huis vrij maken in Israël.* Hier verklaarde hij het geestelijk huwelijk tussen Christus en Zijn bruidskerk, van de Vader aan Hem gegeven als Zijn arbeidsloon, maar aan de zijde der bruid: *die buit van het overwonnen land, viel zelfs de vrouwen in de hand, schoon niet mee uitgetogen.* Wel tegen gewerkt, niet zalig willen worden gelijk God Zijn volk zalig maakt, maar die ontzettende ervaring, ik wilde naar de hel toe, maar dat God dat nu niet wilde.

O die zuivere Godverheerlijkende troostgronden, maar ook zo hecht, ik heb met veel genoeg daaronder verkeer. Maar toch gisteren voor een week in de vroege morgen in de eenzaamheid kwam het terug, het was of liefelijk in mijn ziel werd geschoten en het mijne kwam te verteren en mocht een ogenblik in die Oorsprong terecht komen. Welk een kinderlijke vrijmoedigheid verwekte dat in mijn ziel door de Heilige Geest. O Sientje dat moet ik nu zoveel voor mijzelf missen; dan trekken die banden zo naar boven, dan gun ik Hem toch zo van harte de eer, Die het eeuwig waardig is. Ik kreeg er gistermiddag in de kerk bij het lezen van het 3e hoofdstuk van de eerste zendbrief van de apostel Johannes (lees dat kostelijk hoofdstuk maar eens na) een ontsluiting in met al mijn ellende en armoede. Dat is toch het leven van mijn geest en dan geeft dat ook nog enige afdruk in de gemeente. Dan heeft mijn ziel iets van dit sabbatswerk, hetwelk hier alrede een aanvang is van de eeuwige sabbat.

O Sientje, het is nog zo groot en ondoorgrondelijk, dat de Heere als de getrouwe Ontfermer nog een bewijsje daarvan wil schenken, wat ik hier zo dikwijls moet derven en dan is het altijd aan zó een. Wij kunnen God niet begrijpen maar dan mogen wij Hem bewonderen.

Wij zullen eindigen, en hadden in het minst niet gedacht zoveel te schrijven. Wees nu van harte van uw onwaardige vriend en broeder gegroet en ook van Dika en de kinderen. Ook uw man en kinderen en vooral uw broer Maarten en onze broeder. Wees samen de Heere in alles bevolen.

Bertus.

Vriezenveen, 15 februari 1961

Gel. Vrienden,

Wij mogen ons tesamen naar omstandigheden nog in redelijke welstand bevinden door 's Heeren sparende en ontfermende hand en dat hopen wij ook van ulieden. Wij hebben het voorrecht het oude jaar uit mogen treden en het nieuwe nog mogen aanvangen. Wel hebben wij deze winter veel last gehad van hoofd en neusverstopping gepaard met doofheid en een pijnlijke schouder waar wij op gevallen zijn., maar het behaagt de Heere ons in al onze noden en zwakheden nog te versterken zodat wij in staat zijn gesteld alles nog te mogen verrichten. Zondags lezen, catechiseren en huis- en ziekenbezoek. Hoe vaak ervaren wij Sientje dat het zo laag afloopt, dat hadden wij nooit kunnen denken, maar hebben het op een pijnlijke en smartelijke wijze moeten inleven dat de Heere zegt: *Ik zal Mij doen overblijven een ellendig en arm volk, maar die zullen op Mijn Naam en goedertierenheid hopen.* Als zij daar bij ogenblikken uit gesterkt worden, wordt Zijn kracht in zwakheid volbracht.

Wij hebben het laatst nog met ds. Mallan besproken en twee ouderlingen uit St. Annaland: David Hage en Arie Gunter. Toen de Heere mijn ziel in dat verbond kwam over te brengen en in God verslonden was, kwam met kracht die waarheid in mijn ziel: *Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, in smaadheden, in noden, in vervolgingen en benauwdheden om Christus' wil, want als ik zwak ben dan ben ik machtig.* Hoe onvoorwaardelijk mocht ik het toen omhelzen, wilde er niets afhebben, maar onze oudjes zelden wel: het moet bij stukjes en brokjes worden ingeleefd. En wat loopt het dan laag af, hoe smartelijk moet het ingeleefd worden wat hij in Adam geworden is, dat de Heere zulk een nog niet moede wordt, maar bij ogenblikken doet ervaren, dat Hij Zijn verbond gedenkt. Ik heb dat nog mogen ervaren met de Kerstdagen met het lezen in de kerk van een predikatie van wijlen Ds. Heikoop, over de Engelenzang en de gesteldheid van de herders toen de hemel voor hen openging en dat gaan naar Bethlehem door het geloof en de ontmoeting met die geboren Zaligmaker.

Och Sientje toen werd het een vlak veld in mijn ziel in die geloofsgemeenschap met dat Kindeke, maar toen ook gemeenschap met de kerk. O die trouw des Heeren, bij mij niets dan ontrouw en bederf, dan gunt mijn ziel Hem de eer. Dan mag ik met de kerk getuigen: *De Heere is zo getrouw als sterk. Hij zal Zijn werk voor mij volenden.* Maar ach Sientje, dan duurt het niet zo lang en gaat verder zuchten: *Verlaat niet wat Uw hand begon* enz., dan denk ik - wat gisteren nog 41 jaar is geweest - in dat oude lokaaltje met uw vader. We hebben nog wat doorgemaakt mei onze dochter Hanna, 30 oktober bevallen in het ziekenhuis van een zoontje, dat is om zo te zeggen door de onmogelijkheid heen gegaan. Wij wisten van tevoren dat het kind niet langs de normale weg kon geboren worden, zij kreeg voor de bevalling ernstige vloeingen en werd zwaar ziek. Maar op de dag van de geboorte op zondag kwam de Heere het van

mij weg te nemen en mocht het in de Heere kwijt worden, wat gaf dat innerlijk sterkte en kalmte des gemoeds, al was het dat de toestand erger werd met het uur en onhoudbaar. Toen hebben ze op het ziekenhuis ingegrepen en werd onze schoonzoon ontboden op het ziekenhuis. Dika zei: *wij blijven vannacht op*. Ik heb gezegd: *nee ga maar rustig naar bed, ik kan geen kwaad van God denken*. Om 1 uur was zij verlost en het was of de Heere alle ziekte en smarten van haar kwam weg te nemen en dat heeft de Heere wonderlijk wel komen te maken. En nu ben ik er na de uitkomst weer mee in de nood gekomen; toen was het in mijn ziel: Heere nu heb ik U net zo weer nodig als toen het kind nog niet geboren was, dat Hij de eer daarvan mag ontvangen. Wat komt in zulke wegen onze armoede openbaar. Het gaat met moeder en kind zeer voorspoedig.

En nu ga ik maar eindigen Sientje, u moet maar een keertje komen als het kan. Wees de Heere in alles bevolen en dat wij elkaar in die grote Voorbidder mogen gedenken. De hartelijke groeten van ons allen aan u en de uwen en uw broer Maarten.
Bertus en Dika

Vriezenveen, 11 augustus 1961.

Gel. Vrienden,

Door Gods sparende en dragende lankmoedigheid en ontfermingen mogen wij er nog zijn en dat wel onder de dreigingen van de laaghangende oordelen daar wij van zouden zeggen, ze konden wel zo tot losbarsting komen. Gods lankmoedigheid is groot maar eenmaal komt toch het einde en als wij dan van al de toebereidselen horen die gemaakt worden, dan kan het niet anders dan verschrikking baren, maar ook anderzijds maakt alles zich rijp om de maat vol te zondigen. Maar ook op godsdienstig gebied, wat er soms te horen valt; hoe kan het bedroeven en ter nederdrukken. En wat soms nabij kan komen, de doodstaat des mensen geloochend, het werk van God de Heilige Geest in Zijn beginsel en verdere leiding miskend. En die dierbare Koning van Zijn duurgekochte Kerk in Zijn Persoon, werk en ambten verloochend, waar de Vader altijd wijst op Zijn Zoon, in Wien toch alleen verlossing is voor de hulp- en hopelozen in zichzelf, schuldige en veroordeelde. Zalig voorrecht die er in hun leven wat van leren mogen, van alles afgedreven, met alles teleurgesteld. uit te komen, dat Hij niet verstoot diegenen die verwaardigd mogen worden, hopen op Hem te wachten.

Wat kan de strijd menigmaal bang zijn voor degenen die in waarachtige zielsbekommelingen hun weg gaan. Wat zal het voor zulken zijn, als Hij Zich nader gaat openbaren, wat is de ontdekking nodig van hun dodelijke banden van hun natuur en doodstaat, opdat Hij voor Zichzelf plaats komt te maken. Maar wat blijft het hier een strijd op aarde voor dat waarlijk arm en in zichzelf ellendig volk, om Hem als een gegevene van de Vader te leren kennen, tot rechtvaardigmaking maar vooral niet minder in de weg der heiligmaking. Dat zij zulke ontdekkingen met zichzelf opdoen in de stand van hun leven; vanwege hun ongedode en onverloochenend bestaan en als gans verloren in banden en boeien terecht komen. Maar o, als Hij Zich dan aan hun ziel openbaart, gelijk de apostel spreekt in Efeze 1; *in de uitnemende grootheid Zijner kracht zij aan ons die geloven naar de werking der sterkte Zijner macht. Die Hij gewrocht heeft in Christus als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt en Hem heeft gezet tot Zijn rechterhand in de Hemel*. Dan wordt wel eens ervaren, Hij laat wel zinken maar niet verdrinken. Dan is het als een leven uit de doden. O dat werk van dat Eenig en Drie-enig Goddelijk Wezen dat doet de storm weer stillen als Hij Zijn gezag doet gelden in de ziel en Zijn werk in de ziel gaat verklaren.

Een enkel lettertje Sientje hebben we geschreven. uit de betrekking. De Heere gedenke u persoonlijk en de uwen en verheerlijke Zich door Zijn eigen werk in de ziel tot Zijn eer en uw zaligheid. Wees hartelijk gegroet van uw vriend

Bertus en Dika

en kinderen en ook uw man en kinderen gegroet.

Vriezenveen, 28 september 1961.

Gel. Vrienden,

We hebben uw brief nog in welstand mogen ontvangen en waren er blij door verrast; omdat u daarin een taal spreekt Sientje, naar uw stand, die ik heel goed verstaan kan, dat er soms zoveel kan zijn dat hem afkeert van schrijven. Och dat is bij mij ook zo menigmaal; en ja dat onderwijs wat Ds. van de Groe geeft, dat is kostelijk. Wat heeft die man veel licht van boven gehad om zielen eerlijk en getrouw te behandelen, een waardige Godsgezant. Ik moet er nog aan denken, dat ik op 17 november 1919 in mijn ouderlijk huis, belangstellend in zijn brieven las hoe getrouw dat hij daar met veel licht zielen behandelt en raad geeft. Maar o Sientje ik las er mijn doodvonnis in, nooit, nooit is dat te vergeten dat ben ik niet weer kwijt geworden. Gisteren nog naar Rijssen geweest, nog met dat lieve volk verkeerd en met Ds. Aangeenbrug nog over die wegen gesproken. De dominee zei: *als de Heere hen gaat ontdekken, gaan de poorten van de hel voor dat volk open en dat is waar.* En als hij dan achterom mag zien dan moet hij wel zeggen, o welk een wonder, dat ik nog niet onder in de hel lig, dat heeft God niet gewild. De wereld vergaat voor hem en dan die ontdekkingen van die wereld van binnen en met zulk een heilig en majestueus Wezen te doen te krijgen, dan gaat hij arbeiden en zoeken waar het nooit te vinden is. Hoe blind en welk een vijand is hij als de Heere er Zich niet over ontfermt, hij zou dwalen ten eeuwige verderve. Maar de Heere zorgt er voor, waar hij het leven zoekt, de dood te vinden en toch van God niet af te kunnen. En als dan zulk een ziel zo verward, verschrikt, gebonden en overmeesterd is door dat alles en dat om eigen schuld, dat het voor zulk een niet meer kan, dat die Persoon geopenbaard mag worden. Wat een eeuwig wonder, dat had ze niet kunnen denken, ze heeft wel heenwijzingen en nodigingen ervaren, maar als Hij Zichzelf gaat openbaren, wat straalt daar wat vanaf in die ziel, want al wat hemels en, Goddelijk is, is onuitsprekelijk. Het kan voor de ziel wel eens zijn, alsof ze al in Hem is, wat keert dat na langer of korter tijd om, het gemis van die Persoon wordt ingeleefd, hoe droogt alles op, aan dat eisend recht niet voldaan, welke vreze en sidderingen des doods kan de ziel overvallen. Hoe zoekt de ziel zichzelf God te bewegen en aan te grijpen, hoe nodig is het aan het einde van de wet gebracht te worden, want het einde der wet is Christus. Hoe noodzakelijk is een Goddelijke afsnijding, die rechterlijke daad om in een zuivere gemeenschap met die Persoon te geraken. Dat in alles de dood te vinden is een omkomen, opdat die zuivere Grondslag uit de eeuwigheid de ziel geopenbaard mag worden, opdat het waarheid word, *die Mij vindt die vindt het leven*, in de volle nadruk van *Zijn Eigen Woord en trekt een welgevallen van de Heere.* Zijn toorn aflegend en Zijn gunst en eeuwige liefde openbarend in Christus. Dat tedere geliefden, dat welbehagen van de Vader in Christus, maar ook in en over hen die in Hem gevonden worden. O die zoete Heilige Geest die Zich als Persoon openbaart om hen in dat ongekende te leiden, hen te leren in al de waarheid. Die in hen woont en getuigt met Zijn Geest, verzegelt hen en komt hen te leiden en te leren. En nu hebben ze zulke misrekeningen in hun leven Sientje; want heimelijk denken ze als de Heere Zich op zulk een ongekende wijze aan hen openbaart, dat nu de zwaarste strijd al gestreden zal zijn.

Maar wat worden ze gewaar, het is hier het land der ruste niet. En hoe dieper de Heere nu Zijn heilige volmaakte en goddelijke Wet in hun ziel gaat indrukken, hoe meer zij in hun erfsmet en totale verdorvenheid worden ingeleid. Hoe komt in zulke wegen hun dodelijke armoede toch openbaar, waar die geofende apostel van komt te spreken in zijn kostelijke Romeinenbrief, inzonderheid hoofdstuk 6 en 7. Welk een bange strijd kan zich soms opdoen en dan daarbij voegende die vreselijke en vurige pijlen des satans, waar een man Gods, Job van spreekt: *Welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt.* Dan leren zij in zulke drukkende wegen er een weinig van verstaan Sientje, als er nog iets van mij, ja een zucht bij moest, was het voor mij nog eeuwig kwijt. En dan Sientje de bange tijdsomstandigheden, de dreigingen, beroeringen en spanningen op de aarde, dan is het te verstaan dat David zegt: *het haar mijns vlezes is ten berge gerezen, vanwege de verschrikkingen voor Uwe oordelen.*

Het is een paar weken geleden dat op een morgen alles donker, toegesloten en beangstigend was. Ik vroeg of de Heere mij nog wilde gedenken, leren bukken, buigen en vallen onder Hem. En daar valt die waarheid in mijn ziel: "Aanschouw het Verbond" en kreeg een ademtocht daarin, maar ook dat de Heere wist dat daar nu niets van bij mij gevonden werd. Ik kon er niet komen en mijn Gode vijandige natuur wil daar niet zijn. Maar Sientje, nu betoont die getrouwe Jehova wel eens Wie dat Hij voor Zijn arm ellendig en nooddruftig volk wil zijn.

Zondag in de vroege morgen in stille afzondering daalde dat lieve Wezen af in mijn ziel, onverwacht en kreeg zo onvoorwaardelijk te bukken en te buigen. Ik had mij al die tijdelijke en eeuwige straffen waardig gemaakt; o dat dé man voor God te worden, dat ze op mijn hoofd zouden nederdalen. O geliefden hoe onuitsprekelijk; ik kon geen kwaad van God meer denken en kon geen kwaad meer doen, het werd zo teder en liefdevol afgevraagd, *zo vaderlijk, of mij iets ontbroken had, en of de Heere nu wel een betere weg met mij ellendige had kunnen houden?* Toen ben ik beschaamd weggezonden, Sientje. Het was of het kind door Vader aan Zijn liefdehart gedrukt werd. Ik heb Dika gewekt en was bijna niet in staat tot mededelen. Het was of ik vreemd was op de aarde en in eigen huis, welk een rust kreeg mijn ziel in alles met mijn drie-enig getrouwe Verbonds God. Dat rusten in Zijn regering en dan zucht hij wel: *Heere houdt mij toch kort bij U, in die Schuilplaats.* Och Sientje de Heere gedenke uwer. Hij leide en lere u maar, maakt u maar wat u wezen moet en brengt u waar u komen moet. En tot zulk een einde ontdekke en ontblote u maar meer en meer; waar Hij dat goede werk is begonnen is het in goede handen, om dat ter Zijner tijd te werken door Zijn eeuwig vermogen, wijsheid, liefde en trouw.

Wees zelf en uw man en arme zaad de Heere bevolen en hartelijk gegroet van uw liefhebbende broeder

Bertus en ook hartelijk gegroet van Dika en de kinderen.

Doe vooral ook aan uw broer Maarten, mijn nog lieflijke vriend. De hartelijke groeten, hij heeft ons met zijn vrouw nog bezocht, wat komen er dan nog weer veel herinneringen boven van vroeger; nogmaals hartelijk gegroet.

Vriezenveen, 7 februari 1962.

Gel. Vrienden,

Het mocht onder biddend opzien tot de Heere geschonken worden een enkel lettertje te schrijven. We zijn de laatste tijd veel met onze gedachten bij ulieden, denkende soms dat er het een of ander, hetzij in- of uitwendig niet wel is. Hoe gaat het met uw

broer Maarten, lichamelijk en met zijn moeiten en zorgen en strijd op school? We zouden er graag iets van willen vernemen van het een en ander, indien het niet teveel gevraagd is.

Het jongste kind van onze Bertus is voor 2 weken geleden naar het ziekenhuis overgebracht in hoogstzorgelijke toestand, longontsteking en hersenvliesontsteking, het laatste was volgens de dokter het ergste. Na onderzoek verklaarde de arts dat ze zich op het ergste moesten voorbereiden, als het een stuip krijgt dan is het zo weg. Maar vanaf die tijd is er voor het eerste een kleine wending ten goede gekomen, de koortsen, begonnen geleidelijk te dalen, zodat de dokter getuigde dat het boven verwachting ging. Het kind kon de krachtige medicijnen verdragen die werden toegediend en hebben tot hiertoe een heilzame uitwerking gehad; zodat het kindje gisteren, het is 17 maand oud, uit zichzelf weer ging opstaan in zijn bedje. Laatst zeiden de zusters, we weten niet of het kind er nog wat van over zal houden, wat zo menigmaal het geval is. Maar Sientje ik kreeg toch hoop dat de Heere geen half werk zou doen, want als de Heere er Zich mee in laat dan doet de Heere het goed, opdat Hij de eer en wij er samen nog een heiligende uitwerking voor onze arme ziel uit mogen ontvangen. Het komt gedurig openbaar, het is hier het land der ruste niet, tenzij wanneer dat lieve Wezen het behagen mag door het geloof van die rust in Hem, die eeuwige Rustaanbrenger belijft te schenken te midden van alle noden en bezwijkingen en dan niet het minst vanwege de innerlijke afmakingen. Wat moest ik dat de laatste tijd inleven, dan ligt alles zo in de verte, vooral ook zondagmorgen met een veroordeling in de ziel en moest met David getuigen, ik ben bekommerd vanwege mijne zonden en alles door dezelve toegesloten.

We hebben zondagmorgen in de kerk een predikatie gelezen over deze woorden: "En de Steenrots was Christus" maar ik kan niet zeggen enkel die woorden hoe of dat toch aansloeg in mijn ziel. Zichzelf openbarende, waarin dat Hij nu die Steenrots was, in Zijn Persoon, natuur, namen, ambten en zoete heilgraveerselen. Hoe uitnemend voortreffelijk komende uit de eeuwigheid en in dezelve is de eeuwigheid; die zoetheid, schoonheid en voortreffelijkheid; de rust en de lust mijner ziel waarin de Vader Zijn hoogste welgevallen en welbehagen heeft. O, daar wat van gewaar te worden in mijn ziel als Hij door die zoete Geest het hart gaat openen en hoe zoet is de ontmoeting in dat eeuwige Middelpunt, waar de Vader Zijn voldoening en rust in gevonden heeft. En daar mocht mijn ziel ook de rust in vinden op en in die Rots, en dat nu voor zo een die het nu nooit beter kan maken. Ik moest maar getuigen: Heere ik ben en blijf een dwaze bouwer in mijzelf, maar door het geloof mag ik getuigen, *maar in Hem zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem die ons heeft liefgehad.* Och Sientje, daar wat van geleerd te mogen hebben in meerdere of mindere mate. De ware levensritselen strekken zich toch naar Hem uit, Die gezegd heeft: *Ik ben de weg, de waarheid en het leven.* Als zij een blik op Hem mogen werpen, dan is al wat aan Hem. is gans begeerlijk en dat is ook door, de kracht, die Hij van Zich doet uitgaan. Al zegt zulk een ziel menigmaal, dat zal mij wel nooit gebeuren, als zij niet uit en door Hem worden aangeraakt; nooit kan dat begeren vervuld worden, dan alleen uit en door en in Hem. Maar dat kan nu alleen door een weg van sterven Sientje, maar dat is nu ook alleen Zijn werk; o dat nu niets van de mens in aanmerking komt, letterlijk niets. Sterven, hetzij door het zwaard gedood of sterven van de honger. Ik denk aan de verloren zoon. Maar de grote Beginner van Zijn werk zal op Zijn tijd het volmaken en voleindigen voor al die waarlijk ongelukkige tobbers, want tobbers dat blijven het hier allen. Om hen hier bij ogenblikken het hoofd uit de gebreken te doen opheffen, dat ze

een uitzicht mogen krijgen op een zalige eeuwigheid in en door dat volzalige oneindig volheerlijke Wezen. Die alleen alle eer, lof en aanbidding toekomt.

Nu moet ik nog even vragen Sientje, hoe is het met de uwen en vooral uw dochter die in het ziekenhuis vertoefde, wij hopen dan nog wel eens iets van u te mogen horen. Wees met de uwen de Heere in alles bevolen en ontvang de hartelijke groeten van ons, Bertus en Dika. en de kinderen, ook uw man en kinderen, hartelijk gegroet. Doet u ook de groeten aan uw broer Maarten.

Vriezenveen, 23 juli 1962.

Gel. Vrienden,

Wij hadden al geruime tijd het voornemen met de hulp des Heeren een lettertje aan u te schrijven. Wij zijn samen nog in redelijke welstand, ook met betrekking tot Dika, zoals u zeker laatst wel gehoord zal hebben van de zoon van Dekker uit Hilversum, die wij laatst ontmoet hebben op de begrafenis van Loman te Almelo. Zij heeft een lichte aanmaning van een beroerte gehad Sientje, wat, zich openbaart in haar linkerbeen. Haar linkerarm was bijna direct weer gewoon, maar haar toestand is toch veel gebeterd, de rust heeft haar kennelijk goed gedaan en is een groot gedeelte van de dag weer op, ze begint, af en toe weer met enige lichte werkzaamheden met afwisselend rusten. De goedertierenheden des Heeren zijn ook in dit opzicht nog groot en veel aan ons betoond en bewezen. De Heere mocht ook deze tegenheden aan haar en onze ziel heiligen om Zijns Naams wil.

We worden samen gewaar Sientje dat we oud worden en laatst ook zelf naar het lichaam niet goed geweest. Het was zondag 1 juli, ik heb toen tot twee maal toe nog gelezen; ook nog niet zonder vrucht voor mijn eigen ziel, maar werd een poosje na thuiskomst niet goed en door een hevige diarree aangetast met hevige pijnen. Mocht van de dokter eerst niets dan enige slappe thee en kreeg woensdag nogal erge pijn maar verder geen bloedverlies. Maar op bed liggend kreeg ik onder dat alles grote goedertieren en liefdevolle gedachten van dat lieve grootmachtige majestueuze en aanbidswaardige Wezen; terwijl die woorden met kracht betekenis voor mijn ziel verkregen: *O Sion, uw God is Koning*. Ik mocht Sientje van die koninklijke heerschappij toch wat gewaar worden in mijn ellendige ziel. Want mijn gedachten waren, zou de Heere met mij doortrekken? Ik kon niet zeggen dat er wat bijzonders tussen de Heere en mijn ziel lag, toch werd ik wel gewaar, ik kan zonder die grote Koning niet sterven. Hij heeft de dood teniet gedaan en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. Wat gaf dat sterkte aan mijn ziel, "*uw God*". Sientje, als dat gaat leven, dan wordt het bewaarheid: geen vreemd God was met hen. Dan mag het wezen met de psalmdichter van Ps.62: ik verlaat mij op den HEERE. Het ga dan zo het wil. Ik kreeg bij vernieuwing nog zoete. gedachten terug van de predikatie door ds. Mallen bij ons gedaan op 15 mei over de staf van Aäron die bloeide en amandelen droeg als een in zichzelf doods element, als type van Jezus Christus; in Zijn leven, lijden, sterven, begraving, opstanding en hemelvaart. Hoe de ziel in de leiding en bediening des Geestes, zijn doodstaat leert kennen en inleven en niet alleen inleven, maar dat er een tijdstonde in het leven aanbreekt dat hij zijn doodstaat onvoorwaardelijk leert overnemen en dat er plaats gemaakt word voor Christus in die heilvolle openbaring. Dan is de rustdag in wezen en werkelijkheid een rust en sabbatdag gelijk de catechismus het zo schoon over die zondag uitdrukt: *om hier die eeuwige sabbat in dit leven te mogen aanvangen, in dat vieren van zijn boze*

werken. Dat zijn toch de beste tijden uit zijn leven, als het weer waar mag worden van binnen. Dat is die heilige, hartelijke en heerlijke vreugde in God door Christus; want in de tijd kunnen zij bediend worden uit de eeuwigheid en dan is Hij een verrassend God voor Zijn arm en ellendig volk. Want de Heere komt er voor te zorgen dat het een behoeftig volk blijft in hun noden. En daar werk ik nu maar tegen in met al mijn eigenliefde. Die drukwegen daar gaat mijn natuur zo tegen in Sientje, maar o geliefden als dat licht der eeuwigheid in mijn duistere ziel weer mag opgaan, dan mag ik wel eens geloven, Heere U kon geen betere en andere weg met mij gehouden hebben. Dan wordt de hoop weer levendig, dat ik eeuwig van die wegen zingen zal, Hem de eer gunnende en toebrenge. Als hij daar wat van heeft dan heeft hij de zaligheid in zijn hart, de Koning ziende in Zijn uitnemende voortreffelijkheid en schoonheid. Dan is het hier nog maar een stipje, maar wat zal het daar eens zijn, als het geloof verwisseld zal worden in eeuwig, zalig aanschouwen en dat zonder ooit moe te worden, nooit meer last van zichzelf. Wat zijn zij gelukkig die op goede gronden zijn heengegaan, die alles hebben afgelegd, wat is toch de mens nameloos arm, die er niets van kent. Alles wat van beneden is stelt toch zo teleur, maar God valt voor Zijn arm en ellendig volk zo mee, want het is een volk dat van de meevallers mag leven. En als er wat voor mijn ziel bij mag zijn Sientje, dan gaat mijn hart uit naar dat arme ellendige en hulpbehoevende volk, dat zichzelf niet helpen kan. Maar dat de Heere hen van die rechte wegen komt te leren en zichzelf zo moeten veroordelen en zeggen: *Heere, ik ga nu altijd van mijzelf zulke kromme wegen.* Die maar gedurig moeten zuchten: *Gij zijt mijn God, och vat Gij toch mijn hand.*

En nu Sientje, ik hoop dat ik voor u niet geheel een vreemde taal spreek, al is het nog zo gebrekkig, al moet u zichzelf duizendmaal veroordelen. Daar is toch in uw leven wel eens wat gepasseerd dat u zou moeten zeggen: dat zou ik in mijn leven niet graag willen missen en ook niet durven te ontkennen, Sientje. Soms een o zo bestreden hoopje. Welnu die eeuwige getrouwe Jehova, Die waakt over zijn ellendigen, al zou het, het minste uit het minste zijn. Daar houdt Hij getrouw Zijn Woord over, en zal het tonen te Zijner tijd. Die tijd daar wacht het alles op, die tijd des welbehagens. Zo Hij dan vertoeft, verbeidt Hem want Hij zal gewisselijk komen en niet achter blijven.

Wij zullen eindigen, wij hadden in het geheel niet gedacht om zoveel te schrijven. De Heere mocht het onze verzoenen en het Zijne heiligen tot Zijn eer en tot onderhouding van de band der liefde.

Wees de Heere in alles met uw man, kinderen en kleinkinderen de Heere bevalen en de hartelijke groeten van uw vriend in Mesech,

Bertus en Dika en al de kinderen.

De hartelijke groeten aan uw broer Maarten.

Vriezenveen, 20 augustus 1962.

Gel. Vrienden,

Zo is het Sientje, onze begeerte ingevolge onze belofte aan u gedaan toen, u bij ons was om met de hulp des Heeren een lettertje aan u te schrijven. Wij waren er zo door verblijd en aangenaam verrast dat u ons een bezoekje kwam brengen. En o Sientje wat is het dan nog groot als er nog overeenstemming mag zijn in datgene wat er nodig is gekend te worden tot eer van des Heeren heilige en grote Naam en tot zaligheid van arme zondaren. Want, daar leren ze allen wat van kennen, zondaar voor God dat is toch het eerste, daar neemt dat werk een aanvang mee. Brede scharen die belijden dat ook, maar weinigen die het waarlijk gemaakt zijn door God, die - o onverklaarbaar

wonder daarin - van God niet af kunnen. Maar het is toch een geheim, wat vlees en bloed niet leert, om achter de oorzaak gebracht te worden. Hoe noodzakelijk en onmisbaar is toch daartoe dat ontdekkende werk, dat wij niets in onze val hebben overgehouden, van God losgerukt, zelf de band doorgesneden, nooit meer van onszelf naar God vragen, bij aanvang niet maar ook bij voortgang niet. Maar nu de grote vraag: waar is dat beginseltje in de ziel geplant? Dat zonder en buiten God niet meer leven kunnen, al moet zulk een ziel zich aanklagen, *ik kan het veel te veel buiten God nog stellen*. Wat komt de Heere hem door alles maar zijn koopgeld te ontnemen, onze verwachtingen verloren en dan de ontdekkingen van dat eisend en vorderend recht des Heeren. O Sientje, wie zal die engten verklaren waar die zuchtende zielen in geraken, maar nu is het Hem bekend, Die hen bearbeid, wat ze nodig hebben. *Hoe donker ooit Gods weg moog wezen, Hij ziet toch ter Zijner tijd in gunst op die Hem vrezen*. O die heil dorstende zielen worden ter Zijner tijd bekend gemaakt niet Hem; Die voor aller mensen oog toch zo verborgen is. Die Held bij Wie hulp besteld is. Wiens schoonheid, waardigheid en voortreffelijkheid door geen natuurlijk oog kan gezien worden, die ontvangen ogen die niet weer terug zullen zien. Die willen door geen andere Weg zalig worden, dan waar God aan Zijn eer komt en toch in die weg maar leren moeten, hun gehele bestaan tegen te hebben, hun totale onmacht, ja hun doodstaat in moeten leven. En nu komt de Heere aan die arme zielen wel eens te tonen, dat Hij nog aan hen denkt. Maar hoe bang kan het hun soms zijn door de bloedwreker achtervolgd, als de dood hen aangrijnst, hoe gebonden leren zij zichzelf kennen. O dat recht, zij kunnen niet bestaan! Dat drie-enige, algenoegzame en volzalige Wezen, om in en door die verheerlijking van Zichzelf een onuitsprekelijke zaligheid te mogen vinden, met verlies van zichzelf en alles dat geen God en geen Christus is.

Hoe ik die avond gesteld was kan ik bijna niet zeggen. Maar dit kan ik wel zeggen, die waarheid is zo diep in mijn ziel gezonken en zulk een vereniging alsof twee druppels in elkaar vloeiden, daar mocht ik bij vernieuwing weer de kracht van ervaren. Zo mocht mijn ziel bij vernieuwing vrede, blijdschap en verheuging in God ervaren, hetwelk bij tijden we! eens dat stille uitzien komt te werken. Wat zal het toch eenmaal wat zijn van alles ontdaan, dat er een eeuwige morgenstond der verlossing zal aanbreeken, eerst naar de ziel en op de jongste dag naar ziel en lichaam beide. Ik ben naar het lichaam weer redelijk wel, hoewel wij gewaar worden dat wij oud, worden. De bede mochten wij wel tot de onze maken: als de ouderdom en de grijsheid daar is, verlaat mij niet o God, om dit geslacht, al is het in alle gebrek ook in het ambtelijk werk Uw arm en de nakomelingen Uw macht bekend te maken, want o hoe droevig zijn dan deze tijden.

U zult van Dekker er wel iets van gehoord hebben van die begrafenis. O Sientje hoe jammerlijk, ik hoop als de Heere nog kracht mag verlenen, daar tegen te waarschuwen. Tegen zulk een verwaterde en verderfelijke leer, daar kan Gods ware volk niet in mee, wat en waarin zij het leven verkondigen, daarin vindt Gods volk de dood. Ik denk wel eens als wij aan de remonstranten, de pelagiaan en hun dwalingen werkelijk ontdekt worden zouden wij er voor gaan vrezen en dezulken de broederhand niet kunnen reiken. Maar over het algemeen wordt het zo graag gehoord, dan kan er alles, bij een eigenwillige en begrips godsdienst en soms grote uitwendige veranderingen; maar waar vinden wij dat arme zondaarsleven? Door God zondaar voor God gemaakt, waar wordt die bange noodzakelijkheid gevonden van een waarlijk arme verslagene ziel, en waar de openbaring van Zijn Persoon, ja Zijn volheerlijke Persoon? Waar is die afhandeling met de ziel in het wegschenken van zichzelf? Onze ziel kan er toch wil eens bedroefd onder worden, hoe scharen mensen bedrogen worden.

We zullen eindigen, de Heere mocht u gedenken, met de uwen en ook in alle omstandigheden. Die nooit zal verlaten wat Zijn hand begon. Wees voorts van ons, Dika en de kinderen van harte gegroet, ook uw man en kinderen. Komt u nog eens, bericht u dat maar.

Bertus en Dika.

Vriezenveen, 27 september 1962.

Gel. Vrienden,

Door de bewarende en sparende hand des Heeren zijn wij nog met elkaar die wij zijn en zijn de geschonken weldaden groot en vele, och dat wij ze leerden erkennen, waarden en de grote Weldoener leerden eerbiedigen. Het gaat met Dika naar omstandigheden redelijk wel, zij staat 's morgens om half negen op, 's middags drie uurtjes rusten en zij kookt het eten. De Heere heilige de innengselen Zijner goedertierenheden aan onze harten en bereide ons voor en toe voor die grote eeuwigheid om Hem eenmaal zonder verschrikking te mogen ontmoeten.

Sientje, de Heere komt er zo hier en daar van Zijn volk in te zamelen, dat is ook het geval geweest met de oude **Duskus Dika**, ik zal haar maar bij de naam noemen, zoals bij velen die haar kenden het best bekend is geweest. Zij is 101 jaar en 8 maanden oud geworden. Op 27 juni en 1 augustus nog met ouderling Jan Vrijdag haar bezocht en konden nog met haar spreken, hoewel op fluisterende toon vanwege haar lichaamsschwakheid. De laatste keer 1 augustus met het afscheid nog een gebedje met haar gedaan, toen praatte zij zo met mij mee; haar instemming betuigend. Maar toen wij van haar overlijdensbericht hoorden Sientje, werd ik innerlijk ontroerd, het was of ik zo werd teruggelid, hoe menigmaal haar bezocht op aarde en soms wel eens met zulk een innige en hartelijke overeenstemming en verbinding, dat ik bijna niet zeggen kan en dat is nu weg. Maar ik werd zo ineens bepaald, wat ze nu had afgelegd, maar ook wat ze nu heeft aangedaan, van alles verlost en nu in die volle lieve gemeenschap met een volzalig drie-enig Goddelijk Wezen en dat verheerlijkte Troonlam; nu haar hartewens verkregen, waar zij hier zo naar verlangd en uitgezien heeft. Wat heb ik die band toch gevoeld aan die lieve oude moeder; want het was waarlijk een moeder in Israël. Wat dat geweest is, toen dat kind thuis kwam om eeuwig thuis te blijven, nooit meer zondigen; nooit meer omzwerfende. Eeuwig in die gemeenschap verkeren naar de ziel en met de jongste dag naar ziel en lichaam beide. O iets van die gemeenschap der heiligen in dat gezegend en verheerlijkt Hoofd aan 's Vaders rechterhand, en wij nog hier op aarde.

Toen Sientje is mijn ziel ook stilletjes gaan verlangen naar die volle gemeenschap met dat lieve Wezen in dat verheerlijkt Hoofd en die geest der volmaakt rechtvaardige en zalige troongeesten; en las toen in de Wachter Sions dat Ds. Mallan schreef dat hij 's morgens een verlangen had gehad naar dat hemels Jeruzalem. Wat het was voor dat volk, dat hier in de strijdende kerk een vernederde Zaligmaker te volgen, maar bij ogenblikken door het geloof in de strijd gemeenschap te mogen oefenen met een verhoogde Zaligmaker, verheerlijkt aan des Vaders rechterhand. Ik kreeg toch zulk een begeerte, dat hij nog eens komen mocht en zie daar belt hij 's avonds of het goed was 3 oktober te komen. Iets heb ik er hem van meegedeeld hoe of het in mijn hart was. En nu mocht de Heere ons gedenken ook elkaar in die gunst te mogen ontmoeten, en dat Hij Zijn werk doet uitspruiten tot Zijn eer. Wie zal al de bemoeienissen kunnen verklaren in die wegen? Maar allen zullen zij leren, nooit een zal er zalig worden buiten dat recht des Heeren om. O dat Goddelijk recht, dat

blinkend recht als het verklaard wordt, niet alleen eisend, maar ook dat de Rechter recht gaat doen en afsnijdt in rechtvaardigheid. Dit is een Goddelijke daad, waar de hand op de mond gaat en als een verdoemelijk niet onder God wegzinkt. Daar moet wat gebeuren, waar Zich Een openbaart in dat recht en voor hem opneemt en betaalt. Waar de Rechter voldaan is in het door dat Goddelijk bloed verheerlijkte recht, zijn consciëntie wordt gereinigd en geheel gewassen door dat Goddelijke bloed, waarin zij vrede met God bekommt. Om er een weinig van te leren, wat Hem dat gekost heeft, dat het wrekend recht aan Hem geoefend is en Hij geperst tot dat het volbracht is.

Maar wat kan er zich een strijd opdoen om tot een verdere geloofskennis gebracht te worden der drie Goddelijke Personen. Och Sientje, het is maar een aanstippen zonder te overdenken wat te schrijven, zo ben ik hier maar terecht gekomen, u moet het maar voor u zelf houden. Hoe kan een ziel toch in zulke ontzettende banden geraken, dat ze van binnen gaan roepen, *grijpt hem want daar is geen Verlosser*. Maar in die diepte, in die uiterste nood, openbaart Zich die Borg in de diepten waarin hij gezonken is en wordt dan door Hem meegenomen in Zijn gangen, die Hij voor zulk een gegaan is, vernedering, verhoging, opstanding en hemelvaart. Maar ook mag ervaren dat de Voorloper is ingegaan in dat binnenste Heiligdom om hem tot de oorsprong te brengen, namelijk de Vader overgenomen in die eeuwige verkiezende liefde. O dat persoonlijke en daar die zoete Heilige Geest, Die dat alles bevestigt, verzegelt aan de ziel. O dat eeuwige en onwrikbaar Fundament der zaligheid. En van de Vader aan Christus weer teruggegeven, om uit Zijn volheerlijke ambten te mogen leven hier op aarde, waar toch mijn ziel Sientje, de laatste tijd nog wel eens een stipje van mocht ervaren en daar heb ik iets van willen schrijven. Maar Sientje, ik ben zo als ik straks schreef zonder iets te overdenken hier terecht gekomen, waartoe ik weet het niet.

De Heere mocht het mijne verzoenen en het Zijne met Zijn zegen bekronen en daarom houd het maar voor uzelf. Nooit heb ik het geweld, gezocht en bedoelt, maar dat God zulk een geweld heeft, gaat alles te boven en zal eenmaal een eeuwige stof van verwondering uitmaken. Het zijn enkele regeltjes uit de liefde betrekking geschreven, de Heere mocht het bekronen tot Zijn eer en tot uw stichting.

Dika gaat geleidelijk vooruit en langzaam beter. De Heere lere ons door alles wat Hij ons doet ontmoeten en gedenke uwer Sientje, in Zijn eeuwige ontfermingen met uw man en uw arme zaad.

Van harte van ons gegroet.

Bertus en Dika met onze kinderen.

Vriezenveen, 12 februari 1963.

Gel. Vrienden,

Wij hebben zojuist uw brief ontvangen Sientje, en zeggen er u hartelijk dank voor. Het is waar, wij staan ook hier wel bitter schuldig in de nalatigheid een briefje te schrijven. Hij kan zichzelf zo ongeschikt gevoelen Sientje, een lettertje aan u te schrijven, daar ik soms van mijzelf walgen moet.

Samen zijn wij ook nog gespaard en gedragen in deze strenge winterkoude. Voor enige weken geleden waren we niet goed en hebben we een paar dagen af en toe op bed gelegen, maar zijn nu redelijk wel met elkaar en we zijn ondertussen deze weken beide 70 jaar geworden. De ouderdom en levensavond is voor ons aangebroken; toen we laatst op bed lagen, ongesteld en zo met die dingen bezig waren, was het ineens of de Heere mij afvroeg of ons ook iets ontbroken had en of de Heers niet goed met mij, gehandeld had. Daar zijn wij toch een ogenblik diep beschaamd geworden voor dat

hoge Wezen, ziende een ogenblik Wie of de Heere voor ons geweest was naar ziel en lichaam, dat kan ik heel niet uitdrukken. En hoe of ik het nu tegenover dat hoge maar ook goeddoende Wezen had afgebracht. Ach daar moest ik betuigen: *Gij hebt wel als een Vader met mij gehandeld maar ik heb niet als Uw kind gewandeld.* O als hij krijgt te zien wat hij in zichzelf is en blijft, een wonder was het mij dat ik nog niet in de hel lag, mijzelf niet anders waardig te achten dan voor eeuwig verstoten te worden. Maar nu in het oog te mogen krijgen, die eeuwige vrije maar ook grondeloze ontferming in Christus, als dat er niet was Sientje, dan was het voor mij eeuwig kwijt, als dat nu een ogenblik mag opengaan. O die Aanbiddelijke; van eeuwigheid vond alles overeenkomstig Zijn eer en aanbiddelijke deugden in Christus, en daaruit te mogen ontvangen die lijdzaamheid en stille verlatenheid op de Heere wat zo liefelijk in onze ziele daalde: *Mijn ziel het ga zo het wil, stel u gerust zwijg Gode stil, van Hem is mijn verwachting.* Och Sientje het is mijn ervaring, wat daaruit vloeit verbindt mijn ziel aan dat lieve Wezen.

U schreef nog, dat het zo'n droeve tijd is die wij beleven, o Sientje als ik daar soms op zie hoe alles wegzakt, dat kan zo verderdrukken, alles maakt zich rijp voor het oordeel, alles maakt zich los van God en Zijn Woord en kant zich tegen God en Zijn eeuwig blijvend getuigenis.

Wij hebben in november uw broer Maarten nog beluisterd, dat was de zuivere waarheid, maar hij had jammer genoeg geen tijd om nog even aan te komen en met elkaar te praten, maar het was een heel ander getuigenis dan ze daar gewoon zijn. Op begrafenis hoor ik die man wel eens, maar dan wordt mijn ziel zo bedroefd, dat ik wel eens denk, mensen wat wordt u met een schone schijn vreselijk bedrogen. Dan mogen wij wel getuigen, de getrouwen zijn weinigen in den lande en moet van harte met u instemmen, het is de trouwe zorg des Heeren dat de geschriften van onze oudvaders ons nog zijn overgelaten. Wij lezen nogal veel in de kerk preken van ds. Philpot, daar mag mijn ziel soms onder verkwikt en gesterkt worden. Zondagmorgen gelezen 2 Thessalonicensen 2, deze woorden: *En onze Heere Jezus Christus Zelf en onze God en Vader Die ons heeft liefgehad en gegeven heeft een eeuwige vertroosting en goede hope in genade, vertrooste uwe harten en versterke u in alle goed woord en werk.* En o dat met gewicht handelen van die zoete geloofskennis van die onderscheidene Personen, maar ook van die onderscheidene liefde van die Personen tot Zijn volk, wat Hij hun geschonken had en wat Hij dat volk nu voor het toekomende komt toe te bidden. Hoe is en blijft het toch bij voortduur, daar zorgt de Heere voor een arm, ellendig en afhankelijk volk.

Gisteravond nog gecatechiseerd met die jonge mensen; wij zijn bezig van Hellenbroek over het lesje van het geloof. Er is zoveel wat nabij komt, wat op zichzelf niet te verwerpen is, maar waarin het wezen gemist wordt. Er wordt zo onderscheiden gehandeld van dat oprecht geloof: kennis; toestemmen en vertrouwen, dat bovennatuurlijk werk. Hoe komt het op dat wezen aan, die Goddelijke inplanting en dan het geloven; zonder het eerste kan het tweede er niet zijn. En dan handelt Hellenbroek zo kostelijk over die rechtvaardigmakende daad des geloofs en dan hetgeen daarop volgt. O die getrouwe van God geleerde leraar die het kostelijke van het snode onderscheidt, als ik daarover met die jonge mensen moet handelen, dan zeg ik wel eens: *Heere, hoe moet ik dat toch doen, och leer Gij mij toch eens.* Toen ben ik zo bepaald geworden bij de gelijkenis van de Heere Jezus: *wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman die schone paarden zoekt* enz. en dan alles verkopen om die ene parel te gewinnen. En dan wordt die Parel nu alleen gekend in

Zijn eeuwige schoonheid en onuitsprekelijke waardigheid, voor zulken waar alles zijn waarde, sterkte en leunsels verliest en ook in de ziel verklaard wordt dat hoge Wezen in al Zijn volmaaktheden, eisend en wraakoefenend, maar ook anderzijds het eeuwig en onuitsprekelijk gewicht een ziel om te dragen. O die dodelijke engten tot God, ze brengen op een plek daar het vastloopt in de hemel en in de ziel, daar snijdt God het af. Maar o daar die Parel, hoe schittert Hij door het geloof in de ziel van die arme wegzinkende zondaar. Hoe wordt het daar verstaan, omhelsd en ingeleefd, verkopend alles wat hij heeft om die Parel te gewinnen. O die vrije soevereine Godsdaad en daaruit vloeiende dat geloof dat in zijn daden openbaar komt tot Gods eer en tot zaligheid van een in zichzelf rampzalige zondaar om door Hem en dan in alles Zijn werk in God Drie-enig te mogen eindigen, al wat van ons is verteert daar. Als zij daar terecht komen stamelen zij wel eens: *O heerlijk Erf, Gij kunt mijn ziel vervoeren.*

Maar och Sientje, wat moeten zij het in het verdere bij stukjes inleveren, hoe arm in die wegen, wat hebben zij die zoete Heilige Geest tot alles nodig en wat zal het eenmaal een eeuwig onuitsprekelijk wonder baren als zij in die stad zullen aanlanden, die fundamenteen heeft.

Hier is alles nog ten dele Sientje. Wij zijn maar direct aan het schrijven gegaan, ik heb niet gewacht omdat er iets tussen beide zit. De Heere gedenke u Sientje, in al uw noden, we mochten elkaar Hem bevelen, die alleen kan schenken en doen boven hetgeen wij van Hem bidden.

De Heere gedenke u en uw kind dat in het ziekenhuis verpleegd wordt en brenge haar nog terug tot u en de haren en de Heere mocht Zijn wonderen in uw arme zaad nog verheerlijken en in het onze om Zijns Zelfs wil.

Van harte gegroet van uw onwaardige vriend.

Bertus en Dika

Vriezenveen, 8 mei 1963.

Gel. Vrienden,

Het was al enige tijd in onze gedachten een lettertje te schrijven, maar soms is er zoveel aftrek, maar nu zetten we ons even neer met de begeerte om met de hulpe des Heeren een lettertje te schrijven.

Samen bevinden wij ons nog in redelijke welstand, hoewel wij de leeftijd des ouderdoms bereikt hebben en de reis naar die ontzaggelijke en alles beslissende eeuwigheid begint af te korten. Die tijd kan zo onverwacht daar zijn, dat wij de grote overstap zullen moeten doen. Hoe wisselend kan het soms zijn Sientje, in het zieleleven, de dood, de grote apostel noemt hem *de laatste vijand*, kwam mij een tijd geleden soms zo verschrikkelijk voor. Dan wordt het wel ervaren met al water geweest is, kunnen wij hem niet aandoen, zonder die grote Koning; want van Hem is hij alleen een overwonnen vijand. Maar het is enige tijd geleden, dat we 's morgens ontwaakten en zo ineens bepaald werden bij het 10^e zangvers van Psalm 68, van regel tot regel; maar bij de laatste regel zo in een ogenblik stilgezet bij het woordje "volkomen", dat ging toch even open en met kracht voor mijn ziel, dat was onbegrensd, oneindig, daar ontbrak niets aan. Als de kracht ervan ervaren mag worden, dan vallen de bezwaren weg, dat volkomen is nu effen in Hem, o Sientje, in met en door Hem dan kan het.

Met Pasen, dat al weer achter ons ligt, met de herdenking van die dierbare heilsfeiten mochten wij nog van die kracht ervaren. Bepaald bij de openbaring van de verheerlijkte Christus aan Maria, dat ene woord: Maria, maakte Hij Zich als de

Levensvorst aan haar bekend, hetwelk haar deed uitroepen "Rabboni" om Zijn voeten te omvatten. Maar o dat onderwijs: *raak Mij niet aan*, enz. Maar werd inzonderheid bepaald: *Zegt Mijn broederen*. O geliefden, wat ik daar toch in kreeg te zien en te ontmoeten, o die onuitsprekelijke, tedere, zoete nederbuigende liefde, verklarende die nauwe vereniging van Hem uitgaande. O dat eenzijdige soevereine werk, waar zij zo geheel en al er buiten vallen. O dat zoete, dat troostvolle, die onbezweken trouw en dan dat lieve onderwijs: *Ik vaar op tot Mijn Vader*, enz.. Wat mocht mijn ziel door het geloof een doortocht bekomen en een ogenblik gemeenschap in Hem mogen oefenen, het was waar: *Mijn Vader en uw Vader, Mijn God en uw God*. Die aanraking en ontmoeting door het geloof door die dierbare en zoete Geest als een Geest des geloofs en dat nu aan zo een, o dat is onbegrijpelijk. O als Hij zo nog eens terugkomt, hoe teder, niet de minste verwijtingen. Hij is nog dezelfde, Sientje.

Ds. Mallan is vorige week donderdag geweest, kostelijk gesproken uit Psalm 16 de 2 laatste verzen. O zoete Middelaars gangen, maar ook de gangen van Zijn zo duurgekochte Kerk. Wat is er voor die Kerk toch weggelegd, als het nog weinig ontsloten mag worden, dan mogen de schaduwten nog eens wijken, dan ligt het veilig in Zijn handen en in die handen worden zij ook veilig bewaard. *Niemand zal ze rukken uit Mijn handen en uit de handen Mijns Vaders*, al wordt er soms geweld op gedaan. En dat geldt nu voor de ganse kerk die er iets van geleerd hebben. Die lieve Koning komt het toch zo toe om er de eer van te ontvangen. Hij is toch die grote Werkmeester, Auteur en Onderhouder, maar telkens hebben wij maar nodig door Hem, voor Hem ingewonnen te worden en maar kort bij de Heere en ons eigen hart gehouden te worden, om uit Hem te mogen leven. Ik heb toen die zondag een predikatie gelezen van Philpot: 1 Petrus 1:1-3 met toepassing op dat sterven maar het mocht ook nog wezen tot toepassing voor mijn eigen ziel, hoe kostelijk en praktikaal. Zijn geschriften getuigen van een beproefd geloof, van het echte goud en van de trekken van het beeld des Zoons; ja van een schat in een aarden vat. Zondagmorgen een preek van hem gelezen: Openbaringen 2:10, lees het maar eens na. Daar ligt mijn vlees zo tegenin Sientje, want ik zit zo vol van eigenliefde; maar o dat leven dat trekt mij zo. Daar val ik wel eens bovenop.

Ik heb dat van de zomer ook op een zondag gehad met het lezen van een preek van Daniël Meyer, deze woorden: *En de Geest en de Bruid zeggen kom!* Wat een weerklank gaf dat in mijn ziel. Gemeenschap door het geloof doet toch wel eens haken naar die onmiddellijke gemeenschap, naar die grote bestemming. Het beginseltje daarvan heeft de Heere gelegd, in de handen dergenen die Hem vrezten. God en Zijn gemeenschap, dat is toch het leven. Als het nog eens aangeraakt mag worden, gaat het daarnaar uit, bovenal als het de Heere behaagt die enige weg en Naam te openbaren waarin dat kan. Ja het ligt al in dat eerste en zalige verlangen, maar vanuit een rampzalig zondaarshart; en daar waakt de Heere over.

De Heere mocht Zijn gebonden gedenken, zij mochten door het geloof gebracht worden tot het doorbreken in Hem, Die is doorgebroken als Sions betalende Borg tot het vaderhart Gods, om daar tot de zalige ervaringen gebracht te mogen worden. Alles in Hem te hebben, niets in onszelf, dat brengt de ware armoede om met dezelve gedurig aan de hemel gebonden te mogen worden.

Sientje we gaan eindigen, het zijn enkele regeltjes uit de betrekking geschreven. De Heere gedenke u uit Sion. Hij beschaduwe, bedekke, beware en geleide u in al uw wegen en de Heere gedenke u met allen die u lief en dierbaar zijn.

Wees hartelijk gegroet van uw vriend en broeder.

Bertus en Dika.

U moet toch nog eens spoedig een lettertje schrijven.

Vriezenveen, 30 juli 1963.

Gel. Vrienden,

Wij verkeren nog met elkaar in gezondheid en welstand hoewel wij gewaar worden dat wij de jaren des ouderdoms bereikt hebben en onze aardse tabernakel zwakker wordt. Wij vreesden de laatste tijd dat u lichamelijk niet wel zou zijn, maar wij hebben gisteren **Klein uit Huizen** gesproken en ontmoet, die ons vertelde dat Sientje bij **Nelletje van de Roest** was geweest, maar dat u zo stil was geweest. Toen begrepen wij dat het niet voortvloeide uit lichamelijke ongesteldheid, dat wij nog geen antwoord hadden ontvangen op een tweetal briefjes aan u geschreven en daarin vroegen naar de welstand van uw dochter, hoewel die inhoud ook genoegzame redenen kunnen geweest zijn om het stilzwijgen te bewaren. Als hij van zichzelf krijgt te ervaren dat over onze beste plichten en verrichtingen gedurig krijgt te leren dat bloed der verzoening nodig te hebben over dezelve, ter reiniging en heiliging. Daalt er nog eens een bewijsje van de gunste Gods af, hoe spoedig kom ik het weer te bezoedelen. En benevens dat blijf ik hier omdragen een verdoemelijk bestaan en dat bij levende ontdekking en zielservaring.

Sientje, als het geen eeuwige vrije soevereine genade was in dat dierbare bloed en eniggeldend offer van dat Goddelijk Lam, vloeiend uit dat eeuwig en vrijmachtig welbehagen des Vaders, die daarin Zijn volkomen rust en lust in gevonden heeft door het werk en gezegend getuigenis des Heiligen Geestes. Hetwelk alleen daarop rust in het hart van de zondaar, die zich in zijn zwakheid, verdoemelijkheid voor God heeft leren kennen na alle zielservaringen en dan van die zielereinigende en heiligende kracht mocht ervaren, gepaard met indaling der Goddelijke liefde, waar moeten zij buiten datzelve toch blijven, hetzij in minder of meerdere mate.

Het was op 16 juli dat ds. Mallan bij ons het woord heeft bediend uit Exodus 30:17-20, handelend over de noodzakelijkheid, de weg tot en de gedurigheid van die reiniging en ik mocht van het bovenvermelde nog ontvangen. Och dat geeft verbinding aan God in Christus, blijdschap in en bewondering en aanbidding voor God en doet betuigen; God is groot daarin en wij begrijpen Hem niet. Dat maakt het oude nieuw in de betoning van de vernieuwde blijken van Zijn gunst. Zo weet de Heere wegen te gebruiken ter vervulling van Zijn Woord. *Ik zal Mij doen overblijven*, en wat er verder volgt.

Zo mocht de Heere ons gedenken en doen aan u en ons, wat geen kracht vermag namelijk de banden des ongeloofs verbreken en datgene wat de hemelse Vader geplant heeft doen groeien, versterken en uitspruiten. Als dat wezen mag gaat het door ramp en tegenspoed en wordt het een wonder voor de ziel zelf. Wat zal dat wezen, als ze eenmaal in die behouden haven zullen aanlanden, waar zij hier zo menigmaal niets van kunnen bezien, dan alleen wanneer zij die hemelse Loods aan boord hebben.

Sientje, als het kan schrijf nog eens een enkel lettertje, niet omdat wij in ons schrijven het er zo naar gemaakt hebben.

Ontvang onze hartelijke groeten. Wees de Heere in alles bevolen, groet ook uw broer Maarten en uw man en kinderen vriendelijk van ons.

Uw liefhebbende vrienden

Bertus, Dika en kinderen.

Vriezenveen, 21 augustus 1963.

Gel. Vrienden,

Wij mochten uw brief nog in gezondheid en welstand ontvangen Sientje, en waren verblijd wat van u te horen, dat het ook uitwendig nogal welgaat en wat het voornaamste is, dat u nog een bewijsje mocht ontvangen van de hemel, dat de Heere nog aan u dacht.

Want alle bemoeienissen die de Heere schenkt komt toch bij de Heere vandaan en dat doet de ziel de Heere toch weer aankleven en lokt de ziel tot Hem uit, door Wien het alleen onderhouden wordt, opdat de ledigheid in alles buiten Hem gekend mag worden. En van de verborgen leunsels en steunsels ontdekt te mogen worden en Hem van harte te mogen benodigen in Wien alleen de ware hulp voor Zijn ellendigen wordt bevonden.

In welke stand van het leven het ook wezen mag, ook om tot den nadere kennismaking van Hem gebracht te worden en dat Hij voor Zichzelf plaats gaat maken. De toestand gaat onhoudbaar worden en de nood in de ziel wordt geboren, die verlegenheid der ziel om Hem, Die de deugden des Vaders volkomen heeft opgeluisterd en daarin alles bezit om verlegen en verloren zielen te zaligen. Waartoe Hij van de Vader gezonden en overeenkomstig die zending van de Vader is uitgegaan, want Zijn uitgangen zijn vanouds van de dagen der eeuwigheid. Hij woont in alle eeuwigheid en komt in de tijd om dat oneindig werk ten uitvoer te brengen, overeenkomstig die soeverein heilige, volmaakte en alwijze wil des Vaders. Hij heeft in die eeuwige raad gestaan, wat heeft Hem die volvoering gekost. O dat ons oog verlicht mocht worden om in Zijn licht het Licht met eerbied te aanschouwen, dat geeft een stervend leven aan alles buiten Hem. Die eeuwige liefde verteert onze eigen liefde om door hemelse ontdekking te verstaan dat dezelve vijandschap is tegen God, opdat het door Hem in onze ziel mag worden uitgewerkt om als een vijand en niet als een vriend met God verzoend te worden. Om door de wet, de wet te sterven en aan het einde der wet gebracht te worden en de ziel onder de deugden Gods gebracht als een verdoemelijk niet, dezelve namelijk die de deugden zo lief krijgt dat er geen zucht meer over blijft tot zelfbehoud. Nooit te verklaren stonde hoe die eeuwige Middelaar in Zijn Persoon en eeuwig vermogen Zich openbaart, door Hem opgeraapt om als een zalig niet in Hem gevonden en over hem, zonder hem gehandeld wordt. Daar de eerste Persoon spreekt om te doen verstaan uit welke nood en dood door Hem gered en met de dichter mag leren: *Gij verbrak mijne banden*. Door Hem vrijgemaakt, maar door de eerste Persoon vrij verklaard om in die verdere gangen door Hem onderwezen te worden. Hoe dat goddelijk recht Zijn loop heeft gehad in de Middelaar, maar ook Zijn loop krijgt in de ziel en het licht mag opgaan. Van de Vader uitgegaan maar ook weer tot de Vader is heengegaan, door lijden, dood, opstanding en hemelvaart en daar nu in meegenomen door het toepassend werk van Die eeuwige Geest, als de Geest des Vaders en des Zoons, opdat dat rusten in Hem aan het hart des Vaders, door het verzegelende werk des Heiligen Geestes.

En nu was het de vorige week dat wij aangaande onze zieletoestand een terugblik mochten ontvangen en als de ellendigste in onszelf een vruchtje voor onze ziel mochten ontvangen, wat de Heere gewerkt had in de dagen vanouds. Heilig beschamend; vernederend, vertederend, maar opnieuw verbindend aan dat trouwhoudende Wezen uit kracht van Zijn eeuwig verbond uit psalm 62, dat eerste zangvers, om als een arm en verdoemelijk zondaar in mijzelf te blijven. Maar daarin een ogenblikje waar voor Heere; door Hem gemaakt te mogen worden, mijn Sterkte en levenskracht te verkrijgen in dat eenzijdige verbond en in de God des verbonds, ook voor het toekomstige.

En nu Sientje wil ik u nog even melden, dat we vorige week dinsdag nog in Huizen geweest zijn bij de **familie Klein** en heb **Nelletje Roest** mogen ontmoeten. Het grootste was Sientje, dat de Heere daar in ons midden was, vervullende Zijn Eigen Woord en wat zinken zij dan laag weg om in die lieve gunst van dat aanbiddelijke lieve trouwhoudende Wezen elkaar te ontmoeten. Hoe zoet in die vereniging met Hem, als zij elkaar uit hun hart horen spreken over die Goddelijke Personen en Zijn daden, leidingen en handelingen, dan is het stamelen en kan nooit naar waarde en genoeg tot Zijn eer worden uitgedrukt.

Sientje wij gaan eindigen, dat wij u in deze regels niet tot last mochten zijn, maar dat de Heere nog een lettertje dienstbaar mocht maken tot Zijn eer en stichting van onze zielen. Daartoe bevelen wij u in liefde aan die grote Voorbidder aan des Vaders rechterhand, Die u tezamen in ontferming mocht gedenken.

Wees hartelijk gegroet van Dika en de kinderen.

Bertus.

Vriezenveen, 2 januari 1964.

Gel. Vrienden,

Vorige week mochten wij tot onze blijdschap uw briefje ontvangen, want onwillekeurig zien we nogal gedurig een keertje uit naar een briefje van Sientje. We mochten dan samen het oude jaar uit en het nieuwe jaar aanvangen en ervaren de zwakheden en gebreken van de ouderdom, wat last van bronchitis en reumatiek in de linkerknie. Dika heeft ook last van verkoudheid. Dit alles herinnert er ons zo aan dat wij hier geen blijvende stad hebben en dat wij van zoveel van onze medemensen horen en zien, deze en die is niet meer en soms zo spoedig en plotseling. Maar overigens hebben wij nog zoveel voorrechten; voor mij persoonlijk kan ik tot hiertoe zondags en in de week nog opgaan. Totdat ook voor ons de tijd aanbreekt bij God bepaald en de grote apostel spreekt hiervan van *de laatste vijand*.

Ook de vader van ds. Mallan is enige maanden geleden overleden na een zwaar en langdurig lijden, waar zijn lichaam wel honderd pond gewicht verloren had. Maar de Heere had hem op zijn krankbed bezocht, hij was een zeer bekrompen ziel. Maar mocht meer dan eens getuigen van die levende hoop in zijn ziel in datgene wat hem in die tweede Persoon was verklaard en heeft toen veel meegedeeld waar hij vroeger nooit over had durven spreken. Wij hebben de dominee zondag nog drie keer in ons midden gehad. Hij heeft gehandeld uit Mattheüs: over de wijzen uit het Oosten, hoe die ster hun verschenen was en hen deed uitgaan om te zoeken maar nochtans verkeerd in hun zoeken: namelijk in Jeruzalem. 's Middags, de weg van Jeruzalem naar Bethlehem *en zie de ster die zij in het oosten gezien hadden, ging hen voor, totdat zij kwam en stond boven de plaats waar het Kindeke was*. Door het zien van de ster een verheugen met zeer grote vreugde. En dan dat vinden en nedervallende hebben zij Hetzelve aanbeden en wat er verder volgt. Hoe kostelijke zaken zoals zij in de ware zielspraktijk van de Heere geleerd worden, mochten we dat beluisteren, als daar wat van overgedrukt mag worden. O, die zoete vereniging met die knecht des Heeren. Kostelijke lering en onderwijzing, die doorgaande weg is voor de kerk tot het einde geen vinden in de weg der ware zielspraktijk in Jeruzalem, maar de weg naar en in Bethlehem.

Maar we mochten ook op de tweede kerstdag nog ervaren onder het lezen van een predikatie van ds. **Makkenze** uit Lukas 2: *dat voor henlieden geen plaats was in de herberg*, dat de Heere er in mee kwam. O die eeuwige, vrije, soevereine beschikking

vanuit die eeuwige wil en raad, dat het Kindeke nu in zulk een weg moest komen en niet anders dan in die beestenstal werd neergelegd. O, hoe ondoorgrondelijk toch die wegen als voor onze ziel het Licht uit de eeuwigheid er over vallen mag. Welk een vermaak, sterkte en blijdschap werpt dat voor de ziel af als eeuwige liefde zich die weg gaat banen in de diepte en dat in de verheerlijking van al Zijn deugden. Dan mag zij met de dichter zeggen:

*Want goedertieren is de Heer',
Zijn goedheid eindigt nimmermeer;
Zijn trouw en waarheid houdt haar kracht,
Tot in het laatste nageslacht.*

En nu nog een enkel lettertje Sientje, als u van uzelf schrijft, ik hoop van harte dat de Heere het gemis maar levende mag houden. Houdt u maar bij die kostelijke geschriften onzer vaders, die van God geleerd hadden en zulk zuiver onderwijs gaven aangaande de leidingen en handelingen des Heeren met Zijn arm volk, waarvan die zuivere ziels praktijk geleerd en over gehandeld wordt. En van het gewicht op hun ziel gebonden om met zulke zielen daarover te mogen handelen. Die noodzakelijkheid van die enige Grondslag te kennen. Christus in de kracht van Zijn dood en in de kracht van Zijn opstanding. Nee, een ziel behoeft de bemoeienissen die de Heere met haar gemaakt heeft niet te loochenen, maar als de Heere om Zijn recht komt, geldt het: *goed doet geen nut ten dage der vervolgenheid, maar de gerechtigheid redt van de dood.* Ik kan het verstaan dat u uw diep gemis leert met een wenende ziel. Hoe meer dat dát in uw ziel verklaard mag worden, hoe meer een afkeer van die vreemde winden van leer van onze droeve tijd. De Heere mocht u maar bewaren en de zaken aan en opbinden, dan kan er geen rust buiten het enige Fondament gevonden worden en het mocht de Heere behagen, die tijd als een tijd der minne te doen aanbreken tot ontbinding van uw gebonden ziel er oplossing uwer zaken. Daartoe openbare Zich die dierbare Middelaar in uwe ziel in de kracht van Zijn gezegende zoendood en in de kracht Zijner volheerlijke opstanding.

En nu nog Sientje geloven wij van harte dat u schrijft uit de betrekking tussen ons; maar ook onze arme letteren aan u gericht zijn geschreven uit dezelfde betrekking. Welnu, ontvang ze dan uit kracht van die betrekking der zelfde liefde. En de Heere gedenke u met uw geliefde man en gedenke uw arm zaad, als ook het onze in deze ontzettende tijden; dat zij zo.

Van harte gegroet van uw oude vriend

Bertus en Dika en van onze kinderen; die stellen altijd nog belang in uw briefjes; ook uit kracht van wat er in vroeger dagen heeft plaats gevonden, wat zij daarvan gehoord hebben.

Vriezenveen, 28 juli 1964.

Gel. Vrienden,

Waar de Heere ons nog spaart, draagt en verschoont in al onze noden, zwakheden en behoeften, dan is het toch een eeuwige waarheid dat God goed is voor een slecht mens. En dat niet omdat God goed doet, maar een ogenblik te mogen geloven dat God goed is in Zijn Wezen; en daaruit een behoefte die Oppermajesteit te mogen prijzen nu en in een eindeloze eeuwigheid. Want Hij is het zo duizendvoudig waardig en daartoe niet alleen geschapen, maar ook herschapen tot Zijn lof, eer er aanbidding en dat ook

te ervaren. Nee, dat is geen vrucht van de akker van ons hart, nee, o nee van ganser harte willen wij dat betuigen.

Gisteren nog bezoek gehad van onze oude zielevriend Jan Vrijdag, broer van wijlen Mientje Vrijdag. Nog innige vereniging gehad in de gangen Gods. Ook waren nog tegenwoordig de gezusters van Langen waaronder Dina van Langen, onderwijzeres aan de school, waar de Heere genade in verheerlijkt heeft. Het kan toch verkwikken en versterken in het onderling geloof dat samenzijn in de tegenwoordigheid des Heeren naar Zijn eigen Woord en getuigenis.

Nog meegedeeld hoe zondag voor 14 dagen ds. Aangeenbrug van Rijssen in ons midden het Avondmaal heeft bediend, hoe zag mijn ziel er naar uit naar de bediening van die dierbare inzettingen des Heeren, in de menigmaal bange strijd, aanvechting en verlating. De tekstwoorden waren Lukas 15 vers 2: *En de Farizeeën murmureerden zeggende, Deze ontvangt de zondaars en eet met hen.* Niet alleen nodigen, maar ook nauwe gemeenschap daarmee oefenen. Wat was het mij een oorzaak van blijdschap, dat zondaars genodigd werden, door Hemzelf gemaakt, dat daar nu plaats voor was aan de tafel des Heeren. Wat moest ik het de laatste tijd als een smartvolle ontdekking inleven, dat nu juist zulken genodigd werden, dat gaf mij zulk een vrijmoedigheid om te komen als een arme zondaar, met de koorden van veroordeling om de hals. Daar aan die tafel was het mij alsof die dierbare Middelaar sprak: *Ziet Ik ben dood geweest en ben wederom levend geworden en Ik leef tot in alle eeuwigheid en Ik heb de sleutelen der hel en des doods.* En daar werd ik toch een ogenblik ingeleid Sientje, Hem ziende aan de rechterhand des Vaders in gedurige arbeid voor Zijn arm en ellendig volk, om hen gedurig dagelijks te herstellen in de genadestaat, hen gedurig terecht te brengen in hun gedurige dwalingen. Daar werd ik toch wat van gewaar Sientje, dat Hij ons ten goede daar is, aangezien wij het getuigenis Zijner genade in ons bevinden. Ach Sientje, een onderpand in de Hemel en een onderpand in ons hart. O, die zoete Middelaar in Zijn zoete heilsgraveerselen in Zijn ambtelijk werk en daar een aandeel in te mogen hebben. Daaruit kan hij zijn reisje in het land onzer vreemdelingschappen voortzetten op de kracht van die spijze.

Nelletje van de Roest had met Klein uit Huizen willen meekomen, maar was te zwak, wij hopen van ganser harte dat de Heere haar nog mag sparen en oprichten. Klein was bij Aaltje, waar een zoon van Klein verkering heeft met een dochter van Freek en Aaltje. Wij hoorden van Klein dat juffrouw Van de Linde ook heel wat heeft afgesukkeld en het ook voor haar een leerschool was geweest, daar zij getuigd had dat ze met de kleinste en eerst beginnende in de genade, kon omgaan en verkeren. Zij is toch een vrouw waar de Heere zaken aan geschonken heeft.

En nu zegt Dika, ge moet maar eens schrijven aan Sientje of zij met de vakantie nog komt, u bent van harte welkom, Sientje. De Heere gedenke u Sientje, Hij klare ter Zijner tijd al uwe duisternissen op en ontbinde de banden uwer ziel en losse uwe zieleraadselen op, want dat is Zijn werk. Maar Hij doet het op Zijn tijd en daar worden de wonderen Zijner handen beleefd.

De Heere gedenke u met uw man en arm zaad om Zijns Naams wil. Ontvang deze zeer gebrekvolle letteren uit de liefdebetrekking aan u geschreven. Wees van allen hartelijk gegroet met onze kinderen.

Bertus en Dika.

Vriezenveen, 12 januari 1965.

Gel. Vrienden,

De jaarwisseling ligt weer achter ons en mochten die nog weer beleven, samen zijn we naar omstandigheden in redelijke welstand bij het stijgen van onze jaren in de leeftijd van de ouderdom. Hopende dat ook van ulieden. Dan zijn wij nog de toonbeelden dat de Heere ons nog verschoond heeft, ziende een jaar terug door zulk een ernstige ongesteldheid aangetast, maar ook gedenkende Zijn onuitsprekelijke ontferming en trouw aan ons bewezen, daar het niet anders scheen dat wij door de kille dood werden overvallen. Maar dan gedenkende, wie de Heere voor ons als de getrouwe verbonds Jehova voor ons wilde wezen, dan schieten woorden tekort. Ik kon niet denken dat bij een langzame herstelling naar het lichaam, daar zoveel strijd en bange worstelingen op zouden volgen. O Sientje wat komt het openbaar, dat wij met alle ontvangen genade, niet een ogenblik in onszelf kunnen bestaan. Ik heb het wel eens mogen uitdrukken, in mijzelf ben en blijf ik zo zwak als een rietje dat van de wind ginds en weder bewogen wordt. Maar als het nog eens vergund mag worden in de oefeningen des geloofs met dat enige vaste fundament verenigd te worden namelijk Jezus Christus en Dien gekruisigd, waarin de Vader Zijn hoogste welgevallen gevonden heeft en in Hem gevonden mogen worden en delen in dat troostvolle getuigenis des Heiligen Geestes, dan wordt het niet bewogen als het bij vernieuwing ervaren mag dat het anker des geloofs in die Grondslag bevestigd is geworden. Wat ook alleen die kinderlijke vreze doet uitspruiten en aan dat lieve Wezen, ook in Zijn stand komt te verbinden na vele bange zieleworstelingen en strijd.

Maar ook gedurige ondersteuning mocht mijn ziel nog eens te beurt vallen onder een predikatie van ds. Mallan bij ons gedaan op 14 oktober, de openbaring van Jozef aan zijn broers.

1. Wat aan die openbaring vooraf ging.
2. De openbaring zelve aan zijn broers.
3. De Goddelijke raad.

Dat is zo diep in mijn ziel gezonken. O als die lieve zoete Geest als de Geest des Vaders en des Zoons weer in komt te leiden en als bij de hand komt te vatten. Vooral dat laatste, die Goddelijke raad, welk een vaste hechte grondslag, dat kan ik in geen woorden uitbrengen. Dan mag mijn ziel de Heere weer eens danken voor al Zijn wijze soevereine wegen en handelingen, gelovende dat ik Hem eenmaal op volmaakte wijze zal danken voor zowel de donkere als ook de troostvolle wegen, dan is het God Drie-enig bewonderen. En dan ligt het vast Sientje voor al dat volk, de kleinen met de meer geoefenden, maar het ligt niet vast in ons. Om het aan de weet te komen is ons zo nodig een stervend leven en dat ligt zo geheel tegen ons, om zo voor en toebereid te mogen worden voor de eeuwigheid. Ik kan er soms niets van bezien, maar o als Hij Zich openbaart en verklaart, die het welbehagen des Vaders komt uit te voeren als de grote Doorbreker en Hem in de inleving van die gangen te mogen volgen, dan wordt er een weinig van geleerd, de dood in ons maar het leven in Hem, die waarlijk het leven is namelijk de tweede Adam, Christus.

Ik mag zondags in het lezen van predikaties van de nu zalige Philpot nog wel eens vermaak en onderwijs in zijn doorwrochte predikaties vinden; door veel strijd en beproeving is die gezalfde leraar geoefend.

Zo hebben wij een enkel lettertje geschreven Sientje, met de hulp des Heeren getracht om onder biddend opzien onze reis voort te zetten. De Heere mocht ons Zijn lieve opzicht en getrouwe zorg niet doen ontbreken met de onzen en dat geve de Heere ook u te samen te ervaren Sientje. Met al wat achter ligt in meer of mindere

zielservaringen, kunnen wij de weg niet passeren in noden en vooral niet als de dood komt. De dood is alleen ontwapend in en door Hem, Die van de Vader is uitgegaan, naar ook wederom tot de Vader is heengegaan.

Die Zijn kerk in en door Zichzelf in Zijn gangen tot de Vader wederbrengt. Zeggende: *zie daar Vader, Ik en de kinderen die Gij Mij gegeven hebt*. Dat die lieve Geest ons daarvan mag leren, overeenkomstig zijn Woord en getuigenis. Donker en gevaarlijk zijn de tijden die wij beleven, veel geesten en droeve leringen zijn uitgegaan. Weinigen die nog zuiver in de belijdenis zijn, weinigen die van die praktijk wat hebben geleerd, en nu komt het voor een ieder er zo op aan Sientje, of de Heere Zijn hand er aan ten koste gelegd heeft. Sientje, een waarlijk door God oprecht gemaakte ziel, al moet ze zich in alles veroordelen, kan het met niet minder dan een volle Jezus doen, daar heeft de Vader alleen voldoening, rust en verlustiging in gevonden.

De Heere, Die het goede werk in u begonnen is, voleindige dat op de dag van Jezus Christus. Dat alles zijn waarde voor u zou mogen verliezen en Hij, die Gezegende en Gezalfde alle waarde voor en in u mocht bekomen.

Wees nu hartelijk gegroet van uw oude vrienden

Bertus en mijn lieve vrouw en kinderen en ook de hartelijke groeten aan uw man en kinderen.

Vriezenveen 8 februari 1965.

Gel. Vrienden,

Uw briefje mochten wij nog in gezondheid ontvangen en waren er verblijd mee dat u samen nog in gezondheid mag verkeren. Veel sterfgevallen zijn hier en soms zo plotseling. **Dina Engberts** de vrouw van Hendrik Jansen is zo plotseling overleden. De schoonvader van onze dochter Hanna, die voor bij ons inwoont met G. J. van den Belt, is maandag voor een week plotseling door een beroerte getroffen en daarop vrijdagavond zonder bij kennis geweest te zijn, overleden. Zaterdagavond kregen wij bericht dat een oom van hen uit Hellendoorn vrijdagavond plotseling is overleden, die verlopen woensdag met de begrafenis van hun vader nog tegenwoordig was. Hoe gedurig komt de Heere toch te spreken, in welk een bestendig gevaar verkeert toch de arme mens. Uw vader drukte het nog wel eens uit, *buiten God is het nergens veilig*, maar wat moeten wij toch getuigen dat het blanke genade is, als een mens het geloven mag. Wie gelooft dat het zo eeuwigheid kan worden? Ja als het de Heere behaagt het op te binden dan wordt het geloofd, dat het een haasten en spoeden wordt om zijns levens wil, om te vluchten uit stad verderf. Bunyan zag dat de stad in brand stond, terwijl anderen bleven en voor elke ziel die dat zaligmakend komt in te leven wordt dat verstaan. Maar als de Heere bij voortgang Zijn hand er niet aan kwam te houden, waar moest het toch heen, als die grote Werkmeester de getrouwe niet was en bleef. Wat is het toch Zijn werk, om hen zijn totale doodstaat te leren kennen door de ontdekking des Heiligen Geestes, om daar vatbaar te worden gemaakt voor de openingen van het evangelie. Voor zulken alleen is het een blijde boodschap, om door de kennis van hun totale verlorenheid tot de kennis van die volheerlijke Persoon gebracht te worden. Hoe komt dat werk Gods toch altijd uit de diepte op om tot de kennis van Hem gebracht en daar een weinig in, geoefend te mogen worden. Die in de eeuwigheid getuigde om de wil des Vaders te doen, namelijk des Vaders geschonden deugden op te luisteren en Zijn volk zalig te maken. Als alles de ziel ontvalt en ingewonnen mag worden om haar doodstaat over te nemen, hoe Gode verheerlijkend en troostvol wordt dat getuigenis Gods als dat van de zijde Gods in de ziel verklaard

mag worden. O zoete verborgenheid als de Geest des Vaders en des Zoons het verklaart en gaat getuigen in de ziel.

We zijn nog naar de begrafenis van **ds. Ligtenberg** geweest. Ds. Aangeenbrug heeft gesproken, **ds. Kamp en dr. Steenblok** en in Rotterdam **ds. Dorrestein** en op het graf **ds. Smits van Sliedrecht**, daar heb ik aangenaam naar geluisterd, dat soevereine werk, wat die man verkondigde. Ja ds. Ligtenberg laat een ledige plaats achter. Zaterdag lag het toch in mijn ziel, dat ik hem met blijdschap mocht nastaren. God mocht nog een man Zijns raads verwekken gelijk Hij nog heeft willen doen in ds. van Beek en student Pannekoek waar de Heere nog enige getuigenis aan wil geven. Donker, ja zeer donker is de tijd die wij beleven, diep droevig het verval, weinig zeer weinig de getrouwen.

De Heere de eeuwig getrouwe Jehova gedenke aan Zijn Sion, gedenke ulieden Sientje, en ons met u en ons arme zaad en bekere ons bij aan en voortgang en bereide ons toe voor de eeuwigheid en schenke ons genade om te leven en genade als de tijd daar mag zijn om te sterven.

Wees nu samen van ons gegroet en van onze kinderen met uw man en kinderen. Bertus en Dika.

Vriezenveen, 10 augustus 1965.

Gel. Vrienden,

Zo is het bij leven en welzijn al weer een week geleden dat u ons bezocht hebt. Het heeft ons verblijd dat u met de uwen wou aankomen en ons bezoeken. Wij hebben nog een weinig overdenking gehad wat we met elkaar mochten bespreken, ook wat u zei, dat uw staat toch vast ligt. Nu Sientje wat dat betreft mag en kan ik het niet ontkennen, maar het kan soms zo weggesloten zijn dat we er niet bij kunnen komen. O Sientje, als we geen leven aan onze ziel hebben, kunnen wij in eigen kracht de vijand niet wederstaan, niet ene zonde ten onder brengen. Met de Heere, dat hebben wij wel ondervonden, dan is er een doorkomen in Hem. Want al blijft het waar wat de Heere gedaan heeft, als de beproevingen komen en de strijd en de verdorvenheden oprijzen en de vurige pijlen worden afgeschoten, kan het soms zo verschrikkelijk zijn, dat met alles wat er geschied is, de vijand niet wederstaan kan worden. Maar nu kan het zijn dat de ziel daar zo bedroefd onder wordt, dat de kracht des ongeloofs zich zo doet gelden, en de Heere gaan verdenken, Die zulke wonderen gedaan heeft, o dat kan de ziel zo smarten en daar heb ik de laatste tijd wat van mogen inleven.

Maar vanmorgen nog vroeg werd ik als het ware opgewekt om mij voor het aangezicht der goddelijke Majesteit af te zonderen. Wat verkreeg mijn ziel in die grote Voorbidder en Voorspraak aan de rechterhand des Vaders een open toegang en doorgang in Hem die grote en hemelse Medicijn en Geneesmeester, op Die en in die Persoon. Dit was balsem ter genezing van mijn zielekwalen, alle beletselen werden weggenomen. O dat soevereine en eenzijdige werk in Hem, die grote Knecht des Vaders om met die drie Personen in dat eeuwige middelpunt in aanraking te komen en dat in de ziel uitgewerkt. Liefelijk daalde het in mijn ziel: *Ziet hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden.* Dan mag de ziel er blij mee zijn, dat wij hier niet altijd behoeven te blijven. Maar dan mag zij verlangen om van dat zondige, godonterende bestaan verlost te worden. Wat zal dat toch wat zijn Sientje, als we daar wat van in het oog mogen krijgen, van die Goddelijke oogmerken en doeleinden, Hem eeuwig eer en aanbidding toe te brengen

en dat wordt toch van de gemeenschap der heiligen ervaren, die nog met ons in de strijd verkeren en die reeds afgelost zijn. Dan wordt ervaren het onderscheid tussen onderhoudsleven en gemeenschapsleven. Een stipje daarvan is al zo groot, wat zal het dan eenmaal zijn.

Ontvang deze gebrekvolle letteren uit de betrekking waarin wij geschreven hebben en ontvang onze hartelijke groeten. U toebiddende die zegen in en door Hem, Die voor eeuwig triomfeert aan des Vaders rechterhand en door Zijn duurverworven Geest u lere, versterke en beware.

Groet uw man en kinderen en wees gegroet van Dika en de kinderen samen, uw onwaardige vriend Bertus.

Vriezenveen, 27 december 1965.

Gel. Vrienden,

Het mocht ons vergund worden een enkel lettertje aan ulieden te schrijven. Geruime tijd hebben wij niets gehoord. Voor het uitwendige mogen wij door Gods goedheid ons nog een redelijke welstand bevinden met vrouw, kinderen en kleinkinderen, Dan roemen de goedertierenheden en barmhartigheden nog tegen een welverdiend oordeel. Overigens moeten wij wel getuigen, wat leven wij in een tijd van zeer droevig verval, maatschappelijk en kerkelijk, het kan soms met bange vreze vervullen dat we moeten zeggen waar gaat het heen. Het is of de Heere het overgeeft, nee niet om ons daarboven te verheffen, maar wel bij ogenblikken er onder bedroefd worden en er onder zuchten vanwege het zo droeve verval in leer en leven, handel en wandel. Nee, nogmaals, wij hebben geen reden, geen stof tot zelfverheffing, want wat wordt veel de praktijk gemist. En als het daarover gaat Sientje, dan kan ik wel bij mijzelf beginnen en dan wordt het een wonder als de Heere nog betoont aan ons te denken.

Wij hebben de laatste weken daar nog wat van mogen ondervinden met het handelen over het volmaakte gebed dat de gezegende Borg Zijn 'kinderen geleerd heeft. Daar hebben wij niets van overgehouden; dat komt openbaar in elke bede. Vader, Uw Naam, Uw koninkrijk, Uw wil. Ja eenmaal in de staat der rechtheid heeft God de mens daarmee begiftigd. Dat kennen in de staat der rechtheid, God bedoelen en verheerlijken. In welk een staat des doods en diepte is de mens toch neergestort! Hoe noodzakelijk om dat door ontdekkende genade in te leven. Hoe ligt ons ganse bestaan daar vijandig tegen. Wat een Goddelijk wonder, dat Dagon noodzakelijk komt te vallen voor de Ark en eigen naam onder gaat. Als dat het leven onzer ziel mag worden, Uw Naam worde geheiligd, hoe komt dan alle eer en aanbidding Hem toe waar de Vader van getuigt, als de Engel des verbonds: Mijn Naam is in het binnenste van Hem. Hoe noodzakelijk eigen leven te leren verliezen om het in Hem te mogen ontvangen en vinden. Als dat leven in Hem gevonden mag worden, dan is het hier alles nog ten dele, maar als daar wat van ingeleefd mag worden, dan krijgt de ziel wel eens betrekking op dat volmaakte instemmende werk met de kerk: *Maar ik zal Uw Aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, verzadigd met Uw Goddelijk Beeld, als ik zal opwaken.*

O geliefden hoe zouden we meer het stervende leven ervaren als onze praktijk daar meer in bevonden werd, want dat sterven doet pijn. Maar dan ook die overvloeiende vertroosting in Hem, Die dat volmaakt heeft betracht in Zijn heilige ijver voor des Vaders Naam, eer en deugden. Als wij meer onze helwaardigheid kregen in te leven, Zijn volk zou meer waarde voor hun zieleleven ontvangen; hoe arm is het toch in de ware zielspraktijk.

Geliefden, wij zullen eindigen. De Heere mocht ons gedenken, maar gedenke ook ulieden uit Zijn Heiligdom in- en uitwendig. De Heere bereide ons voor en toe om te sterven en Hem eenmaal zonder verschrikking te ontmoeten. Ontvang de hartelijke groeten van uw vriend
Bertus en Dika en kinderen.
Doet u de groeten aan al de uwen.

Vriezenveen, 9 februari 1966.

Gel. Vrienden,

Wij hebben uw brief nog mogen ontvangen in redelijke welstand, wel wat last van griep en worden onze zwakheid gewaar, maar nog grote weldaden. We mochten samen met onze kinderen en familie onze 73e verjaardag nog beleven. De Heere onderschraagt ons nog in onze zwakheden en we mogen nog rustdag aan rustdag met elkaar opgaan. O de Heere is zo oneindig goed voor ons. We konden zo verstaan wat u schreef dat u er zo tegenop zag om te schrijven. Toch komt de Heere Zijn bekommerd volk nog wel eens te onderwijzen en te verkwikken, maar zij moeten maar gedurig ondervinden dat zij daarmee niet geholpen zijn, daar heeft zulk een ziel Hemzelf toe nodig: Dat is toch het uitzien en verlangen, hoewel dat zeer verschillend kan zijn. Soms kan het weer eens verlevendigd worden en de hoop weer aangewakkerd zijn maar ook soms zo veroordeeld over de aarde, zo ellendig bij zichzelf en dan de vreze des doods, dat eisend recht des Heeren. Soms kan de ziel hier jaren in verkeren. Och Sientje wat zijn 's Heeren wegen met Zijn ellendig en bekommerd volk toch ondoorgroendelijk. Wat zal het wat zijn als die tijd eenmaal aanbreekt als de nood op het hoogst is en hij zichzelf niet helpen noch vertroosten kan, maar dat alleen die machtige Verlosser die ziel kan troosten. Hij doet de ziel daaraan gedenken waaraan Hij Zijn Woord kwijt is en dat hangt nu niet van u of mijn geloven af, maar Hij zal de ziel leren: Ik doe het niet om uwentwil maar om Mijns groten Naams wil. En och dat is nu zo vrij en soeverein, dat er nu niets, ja letterlijk niets van ons in aanmerking komt. Dat maakt de strijd uit voor de ziel, want wij zitten maar zo vol van onszelf en zijn ledig van God. Maar Zijn werk Sientje, dat beginseltje uit Hem, daar waakt Hij over. Maar daar hebben wij nu toe nodig een straaltje heilig licht, een kruimeltje geloof uit Zijn volheid.

Wij hebben gehoord van die weduwe Hennepman, zuster van Prinsen en zijn vrouw; daar is een goed getuigenis van uitgegaan.

We zijn nog naar de begrafenis van **Ds. Dorrestein** geweest. Hij heeft een zalig ziek- en sterfbed gehad. We zijn nog bij hem geweest aan zijn ziekbed, hoe jaloers was ik op hem. Na een zware strijd heeft de Heere hem in die geloofsrust geleid. De Heere was overgekomen met die woorden, tot hem gesproken voor 50 jaar geleden, met zijn bekering: IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL. En nu verlangde hij maar en zei maar gedurig: *Wanneer komt die dag, dat ik bij U zal wezen*, enz.

Wat zijn ze gelukkig Sientje, die er op goede gronden uit alles en door alles heen zijn en hun hartewens verkregen hebben. Een grote schare volks was aanwezig. Wij mochten zijn stoffelijk overschot met enkele van Gods lieve volk naar het graf dragen. Maar nu zijn wij hier nog in Mesech in het strijdperk van dit leven. Dat zijn wij de laatste tijd gewaar geworden en dan kunnen wij ons met de weldaden niet staande houden.

Met oud- en nieuwjaar is de eeuwig getrouwe en liefdevolle Ontfermer aan ons nog geopenbaard. Toen moest de vijand veldvluchtig wijken, hoe groot zijn geweld ook was, maar daar werd ook waar dat er mijnerzijds niet anders overbleef dan een

ellendig en arm, schuldig en doemwaardig schepsel. Maar in Hem Die vertoeft aan de rechterhand des Vaders is al mijn heil. Ja toen mocht ik het geloven gewaarborgd te zijn in een Enig en Drie-enig God. We waren er zo onder verbroken dat ik in de kerk bij het lezen van Psalm 103 bijna geen woord kon zeggen.

En zo een enkele keer mag ik wel eens zeggen Sientje met de dichter uit Psalm 23: *Hij verkwikt mijn ziel om Zijns Naams wil.* En dat mochten wij nog ervaren laatst zondagmiddag uit Zondag 6. Die schrijver zei zo, dat Gods volk nodig had de ontzegeling van dat Woord en dat mocht nu nog eens weer plaatsvinden aan zulk een ellendig, schuldig, blind maar ook zo dwaas schepsel in 's Hemels wegen. Hij zei zo, o volk, uw Hoofd, uw Man, Die is alreeds aan de Rechterhand des Vaders. Toen mocht mijn ziel gewaar worden de kracht, de troost en de nuttigheid. Als ik dan zo door het geloof nog leven mag, dan heb ik alles in Hem Die daar toeft aan de rechterhand des Vaders. Dan gesterkt door het geloof in Hem begeer ik wel. *Och dat ik toch altoos maar groot en goed van U mag denken, want dat zijt Gij altijd.* Maar ik moet van mijn zijde ervaren geen goede, gedachte te kunnen voortbrengen dan alleen door Hem. En dan de begeerte, och schenk mij een hart, een mond en een tong om stamelende Uw lof te vermelden. Ik heb nergens meer last van Sientje dan van mijn eigen bestaan, maar dan de hoop verlevendigd op die zalige verwachting, waar wij soms niets van kunnen bezien. O als dat weer eens gebeuren mag dan is het gelijk de Apostel getuigd: *een leven uit de doden.* Telkens bij vernieuwing weer een wonder en telkens wordt dat wonder groter.

Nu zullen we maar eindigen, als je eenmaal aan 't schrijven bent en het gaat een beetje open, is het papier eerder vol dan men denkt.

De Heere gedenke uwer Sientje persoonlijk in en met alle noden voor tijd en nimmer eindigende eeuwigheid uit- en inwendig, want Hij heeft ze gekocht naar ziel en lichaam beide. Hij gedenke u met uw man, kinderen en kindskinderen. Dat arme zaad, zij hebben allen een ziel te verliezen voor de eeuwigheid in het midden van de afval en verval terwijl de dagen boos zijn. Wees de Heere in alles bevolen en van harte gegroet en met al de uwen, van uw oude vrienden Bertus en Dika en kinderen.

Vriezenveen, 4 augustus 1966.

Gel. Vrienden,

Het was al lang in ons hart om u enige letteren te schrijven hoewel er ook een uitzien was of wij nog een briefje van u mochten ontvangen. Dat kan mij wel eens bedroeven, enerzijds als ik zie op mijzelf is het geen wonder, anderzijds is het toch een openbaring van de droeve en geesteloze tijd die wij beleven. Verder mogen wij het voorrecht nog bezitten dat wij met onze lieve vrouw, kinderen en kindskinderen nog in redelijke welstand mogen bevinden; wel openbaren zich de zwakheden en gebreken van de ouderdom. Wij hopen ook van harte van u dat u zich nog in welstand met de uwen mag bevinden.

Wij hebben de laatste tijd nogal van het volk mogen ontmoeten bij ons thuis, onder andere **Jelier** uit Dordrecht, een bekende van onze vergadering in Rotterdam. Vorige week nog een gezelschap in onze woning gehad uit Rijssen, Rhenen en Amsterdam. We zaten met 16 mensen aan tafel, daar waren nog enige lieve kinderen Gods onder, die getuigenis mochten geven van dat werk waar de Heere Zich in heeft verheerlijkt o.a. **vrouw Vermerris uit Rhenen.** Hoe zoet is het van hart tot hart van die wegen

des Heeren te spreken, al komen zij uit verre landen, elkaar nooit ontmoet. Het is toch een lief werk op aarde samen te mogen zingen, spreken en bidden en daarin te mogen merken de gunstrijke tegenwoordigheid van die lieve Koning.

Wij hebben ook de Weduwe van Ds. Ligtenberg op bezoek gehad met de zoon van de dominee en echtgenote. Wij waren er verblijd mee en verkwikt, zij kwam uit betrekking vanwege de innige vriendschapband met de overleden leraar. Wij hebben gemeenschap met Hem gehad toen hij nog ouderling was in Rijssen en wederzijds was de kennis en verbinding met elkaar vanwege het innerlijke leven. Het is voor haar ook een smartelijk gemis. Zij is een vrouw van wie ik geloof dat zij eerbied voor het werk Gods heeft.

Ook hebben wij enige keren bij ons ontmoet een zekere **Pol** uit Leersum, die vroeger ouderling is geweest bij **Ds. Du Marchie van Voorthuizen**; dat is een levend mens. Twee weken geleden hebben wij bij ons gehad een neef van Rina de vrouw van onze Hendrik, **Wim Woudwijk** met zijn vrouw Corrie, die uit Brakel geboortig is. Zij hoort tot de gemeente van **Ds. van Beek** van Alblasterdam. Een vrouw die in haar diepe ongeluk verkeert. Het was te merken dat ze onder een zware druk loopt. Ze kwam niet direct los, maar ik begon uit mijn eigen leven te vertellen. Hoe meer ik daarvan vertelde, hoe meer zij loskwam. Ze deelde mee hoe zij de ledigheid en ijdelheid in al het ondermaanse had leren kennen, die droefheid naar God en die onberouwlijke keuze, ja dat zij een mogelijkheid buiten haarzelf had gezien dat haar werk waarheid was. Zij staat overal buiten en kan zich niets toe-eigenen. Soms zegt ze, *heb ik geen moed om te leven*; soms dan wordt ze wonderlijk aangeraakt en aangedaan van binnen. O Sientje wat werd mijn ziel verblijd, ik kreeg zo'n ruimte in mijn ziel voor haar, dat ik zeker geloof dat de Heere een goed werk bij haar heeft aangevangen. O Sientje wat hoor ik die taal zeldzaam. Ik heb tegen haar gezegd: *Corrie, ik hoop dat de Heere u meer en meer en gans en al ontbloten mag, opdat die eeuwige Middelaar Zich aan uw ziel openbaren mag in Zijn schoonheid en volheid en dat de heerlijkheid van Hem mag afstralen in uw verwoeste ziel. Als dat gebeurt kunt u het niet voor uzelf houden.*

Dat wonder Sientje, ik dacht bij mijzelf wat hoor ik die taal toch weinig. Dan denk ik wel eens als ik zo alles hoor en zie, hoe vrees ik voor dat christendom, ik kan er mij niet mee verbroederen en ik hoop er ook voor bewaard te worden. Vreselijk zijn de tijden die wij beleven. Er zijn genoeg mensen die er zichzelf voor houden, ja hoog bekeerd zijn, het zijn algemene werkingen des Geestes. Ze hebben een waarheid gekregen en zo zijn ze toch bekeerd buiten dat recht Gods om en dan zijn er genoeg pleisteraars die ze daarin opkweken. Het komt er in de eerste plaats maar voor mijzelf op aan, maar denk toch wel eens ik zou er niet graag mee willen reizen. Wat zal die eeuwigheid toch openbaren.

En nu zult u wel denken hoe staat het met uzelf. Nu Sientje, ik mag wel eens zeggen God is goed voor een waarlijk slecht mens, die niet over God heeft te klagen, wel over mijzelf en dat kan ik nooit innig genoeg. Niet om daardoor wat te verdienen, want was het geen soeverein, eenzijdig werk, het was voor mij voor eeuwig kwijt. Daar heb ik het leven mogen vinden in een Ander, dat levende en levengevende Hoofd, toen Hij mij vergunde onder die eeuwige soevereiniteit van die grote Hemelrechter te mogen buigen en dat onvoorwaardelijk. Wat is God daar voor mij, diep ellendige, eeuwig meegevalen. Hij heeft getoond mijn banden te verbreken als mijn Redder en eeuwige Verlosser, maar heeft mij ook tot en in die gemeenschap terug gebracht in die kennismaking van de drie Goddelijke Personen en als kind door de Vader terug ontvangen en ook die zoete verzegeling van de Heilige Geest. Als daar het licht over

mag vallen en bij vernieuwing opgeklaard en die Geest met onze geest als een Geest der aanneming tot kinderen, hoe onuitsprekelijk, na zoveel benauwingen, aanvechtingen, bange strijd en in mijzelf de nederlaag lijden, maar dan in Hem meer dan overwinnaars te zijn in Hem, Die ons heeft liefgehad.

Mocht laatst in een predikatie onder Ds. Mallan er nog wat van hebben, sprekende uit Jozua 5, dat Jozua in de avond een Man zag met een uitgetrokken zwaard en sprak: *Zijt gij van ons of van onze vijanden.* Dat een van beiden, een derde weg is er niet en dan let eens op: *Ik ben de Vorst van het heir des Heeren.* Ik ben nu gekomen en dat overgebracht op Die eeuwige Middelaar, want Hij was de eeuwige Zone Gods, gekomen naar die eeuwige Goddelijke Raad, gekomen in de volheid des tijds. Maar nu in het persoonlijke leven, o dat wil wat zeggen: *Ik ben nu gekomen.* Welk een diepe eerbied in de ziel van Jozua, maar ook welk een diepe eerbied in de ziel van hen voor Wie, tot Wie en in Wie Hij komt. O, eeuwig wonder tot hun eeuwig heil, niet te vroeg, want zegt de leraar dan was Hij geen volkomen Zaligmaker, want als Hij geschonken wordt en Zich wegschenkt is het als een volle Zaligmaker. En ook niet te laat, want dat is een moment daar moet wat gebeuren. Als dan het hart wordt aangeraakt en vereniging er mee verkrijgt Sientje, ligt daarin mijn enige troost in leven en in sterven. Dan zou mijn ziel niets liever doen dan Zijn grote Naam prijzen, ja eeuwig prijzen, niet om Hem wat toe te brengen, want alles is aangebracht. De Rechter is voldaan. Vaderlijke liefde en het troostend getuigenis des Heiligen Geestes wordt dan ervaren en dat aan zulk een die moet getuigen, wie heeft het er nu zo slecht afgebracht? niet één. Als dat levendig in de ziel verklaard mag worden, dat is wat anders dan het in de belijdenis te hebben en nu kan ik Sientje van daar uit niet met o zoveel godsdienst overweg, al is het met een mooie belijdenis. Niet om mij boven iemand te verheffen. Maar zo'n waarlijk arme ziel, daar kan ik jaloers op worden, dan hoor ik mijn eigen leven uit mijn eerste onvergetelijke tijd, al was ik nog zo diep ongelukkig. Sientje, het is uit de betrekking dat ik u geschreven heb, ik zag er zo tegenop. Uit de liefde der betrekking, schrijft u ook nog eens een lettertje, want er gaat toch geen dag geloof ik voorbij dat ik niet aan het arme volk en knechten gedenk. Wees hartelijk van mij, uw diep ellendige en onwaardige vriend gegroet, tevens ook uw geliefde man en kinderen gegroet en van mijn lieve vrouw en kinderen.

Bertus.

Vriezenveen, 14 november 1966.

Gel. Vrienden,

We hadden al eerder soms in gedachten een lettertje te schrijven maar dan vragen ze mij van binnen wel eens af, man wat moet u toch schrijven. Als ik nu maar eerlijk was dan was er toch stof om te schrijven, als ik meer mijn armoede inleefde. Want het is onderhand al een tijdje geleden dat wij uw brief ontvangen hebben. In de eerste plaats zouden we willen vragen hoe gaat het met uw dochter en haar man. We kunnen ons indenken dat u de zorgen des levens niet gespaard zijn als moeder. De Heere mocht het nog maken om Zijns Naams wil, hun jeugdig leven nog verschonen met uw kindskinderen. Ze mochten er voor hun arme ziel nog uit leren. Het behaagt de Heere wel eens om door de drukwegen een mens te leren aangaande zijn eeuwige zielsbelangen en hem stil te zetten. Daar is toch een Godsdaad nodig anders gaat een mens maar door, dat ligt toch in elk mensenhart. Ik moet maar bij mijzelf beginnen, nooit, nooit had ik ooit naar God gevraagd en ik mocht het zo van harte beamen wat ik gisteren nog opluisterde uit de aanspraak van het gebed des Heeren; (Justus Vermeer),

dat het bij dat volk vaak een wonder was, dat dat vonkje van binnen nog niet was uitgedoofd, daar zoveel jaren overheen zijn gegaan.

Wij waren denk ik een jaar getrouwd, o nooit te vergeten tijd, en wie was er blinder, dwazer, verkeerder en tegenstrevender dan ik. Dan zijn er wel eens tijden in mijn leven: wat een wonder dat ik nog niet in de hel lig. Maar nu dat wonder Sientje, dat de Heere genade heeft willen bewijzen aan zulk een schuldige zondaar in zichzelf. Ik denk wel eens: zou de Heere van Zijn ware volk wel zoveel werk gehad dan met mij, om mij gedurig uit te brengen uit mijzelf en uit alles waar ik mij aan vast klem om Zichzelf in soevereine genade te verheerlijken in Zijn lieve Zoon in een weg van onvoorwaardelijk buigen en bukken, onder die eeuwige soevereiniteit en deugden Gods toen ik de diepte der zonde gezonken was; waar mij geen hulp of uitkomst scheen heeft het de Heere behaagd Zijn Naam in mijn ziel een gedachtenis te maken.

Maar wat weet de Heere dan ook een weg in te slaan om met alles niet op die weldaden te gaan rusten en te bouwen maar gedurig in de armoede terecht te komen. Dan is het zo groot dat het de Heere behaagt nog aan ons te denken, maar dan ook gedurig te vragen om nog een aanblikje van dat lieflijk aangezicht te mogen ontvangen. Zo hebben we zondags in de kerk gelezen uit Hebrëen 12: 27 en 28: De verandering der beweeglijke, het ontvangen van een onbewegelijk koninkrijk. *Laat ons de genade vasthouden*, enz. Hoe dierbaar waren die woorden voor mijn ziel. Hij verklaarde van die dingen die blijven zullen in der eeuwigheid:

1. De drie-eenheid Gods,
2. De onveranderlijke raad,
3. De gangen van de Middelaar in Zijn komst in de wereld, Zijn lijden, Zijn dood en Zijn opstanding en hemelvaart.

Welke een sterke troost en blijdschap had mijn ziel in dat onbewegelijk Koninkrijk. En nu moet u niet denken dat ik zulk een onbewogen geloof in mij heb. O nee, om nu bij ogenblikken dat geloof te mogen beoefenen in die eeuwig getrouwe en onveranderlijke Jehova, Wiens troon vast is in gerechtigheid en in gericht.

Nu Sientje, zal ik gaan eindigen. De Heere mocht ons samen door Zijn lieve Geest maar van de hemel leren.

Ontvang de hartelijke groeten met uw man en kinderen van uw oude vriend
Bertus en Dika en kinderen

Vriezenveen, 2 februari 1967.

Gel. Vrienden,

Wij mogen ons samen nog in redelijke welstand bevinden hetwelk wij ook van ulieden hopen, hoewel wij de zwakheid van de ouderdom ervaren. De eerste maand ligt alweer achter ons van het zo pas begonnen jaar.

Fredrik en Aaltje Jager, u wel bekend, hebben een zwaar verlies geleden. De tweede dag van het Jaar is hun oudste zoon door een droevig ongeval overleden; hij was op slag dood. Hij werkte op een tractorbedrijf inde landbouw; was 18 jaar oud. Dat is een jammer niet te beschrijven. Middags gezond weg gaan en 's avond 5 uur was hij in de eeuwigheid. Ds. Mallan heeft de begrafenis geleid. Hun moeder, Aaltje had altijd zo een innige band aan de dominee, die hier in zijn jeugd al kwam en vanwege de kostelijke genade aan hem in zijn jeugd al in hem verheerlijkt; en daar is bij de kinderen een indruk blijven liggen. De leraar sprak uit het laatste hoofdstuk van de Prediker: Gedenk aan uwen Schepper in de dagen uwer jongelingsschap, eer dat kwade dagen komen, enz. Met grote ernst heeft de leraar gesproken, veel meeleven

was er en ook beslag, maar toch hebben een paar meisjes nog zitten te lachen, die door de leraar werden bestraft. Dat is zo te merken, dat tegen die leer der waarheid onder de godsdienst een verzet ligt en over het algemeen velen dat niet horen willen. Wel een openbaring van het ontzettende verval dat overal is waar te nemen.

Dinsdag 10 januari heeft Ds. Mallan een spreekbeurt vervuld, waar rouw en de kerk gebracht werd, wat wij niet gewoon zijn. Hij sprak uit 2 Korinthe 6: *In den aangename tijd heb Ik u verhoord, in den dag der zaligheid heb Ik u geholpen, ziet nu is het de welaangename tijd, ziet nu is het de dag der zaligheid.* Met grote ernst heeft hij gesproken, maar ook kostelijk verklaard dat spreken van Jehova, in den aangename tijd heb Ik u verhoord, die levensgangen, in den dag der zaligheid heb Ik u geholpen. O, als dat eens gaat spreken innerlijk in en tot de ziel uit de verleden tijd. Hij verklaarde wat zaligheid was en dat Gods volk hier nu een dag der zaligheid beleefde. Het tegenwoordig Christendom, zegt hij, hoopt op een zaligheid hiernamaals, zonder hier daar wat van te leren, maar dat volk leerde hier een dag der zaligheid kennen, dat door God geholpen te worden. Dat volk dat hier zijn doodsstaat leerde kennen en inleven, maar ook op Gods tijd overnemen, waar God Zichzelf in Christus aan de ziel kwijt schonk, door haar banden te breken, haar vrij te verklaren in Christus en leiden in die zaligheid der vrijheid en der heerlijkheid der kinderen Gods.

Op 14 januari, mijn verjaardag, mocht ik van die blijdschap in God ervaren, wat is dan toch alles arm en ledig en wat moet ik dat veel missen in mijn leven. Ds. Mallan vertelde mij nog dat hij Dr. Steenblok bezocht had op zijn ziekbed, wat zijn sterfbed geworden is, dat het eerst zo donker was voor zijn ziel, maar dat de Heere daags daarna was overgekomen uit Jesaja 54 en daarop uit Romeinen 6: *Zo wij dan één plant met Hem zijn geworden in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding.* Hij is het nu alles voor eeuwig te boven en dan denk ik wel eens Sientje, wat wordt het hier donker op de aarde, hoevelen van Gods lieve volk zijn al afgelost, die alles te boven zijn, wat wordt het dan donker en ledig op de aarde. O dan denk ik terug aan jaren geleden toen die oude Dika in Rijssen nog leefde, zij is 102 jaar oud geworden, menigmaal heb ik die lieve ziel bezocht en dan zei ze wel soms, *met dat oude volk waar ik mee geleefd heb, die zijn allen boven;* en dan verlangde zij soms ook. O Sientje als dat werk van toen nog eens aangeraakt wordt dan wordt die begeerte, dat uitzien weer levendig. En dan begeerte om die raad Gods uit te mogen dienen in onderwerping aan die heilige en soevereine en alwijze wil, niets wetende, niets hebbende in mijzelf, een Adamskind, maar dan door dat geschonken geloof mijn sterkte in die God des verbonds te mogen vinden, die in Christus gesproken heeft. *Daarom heb ik een welbehagen in noden en zwakheden enz., want als ik zwak ben dan ben ik machtig.* En nu heb ik er niets van in praktijk dan als die grote Verbondsmiddelaar mij bij hart en hand komt te vatten. En dan wordt het mijn liefste werk om tot Zijn eer te mogen leven en tot stichting van de naaste. En dan denk ik wel eens dat Hij gesproken heeft: *In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen anderszins zou Ik het u gezegd hebben, Ik ga heen om u plaats te bereiden en wanneer Ik zal heengegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn mocht waar Ik ben.* En nu Sientje heb ik lijdzaamheid van node, enz.

En nu moet u ons een enkel lettertje terug schrijven hoe het gesteld is met u en de uwen. Die grote Herder der schapen zal toch niet rusten voor en aler Hij Zijn volk bij Zich heeft. Hij mocht u maar veel een verlegen zielsgestalte schenken naar en om Hem. Hij is toch alleen maar het leven en alles buiten Hem de dood. Hij doe u nog ervaren dat Hij aan u denkt, die Zijn werk in stand houdt.

Ontvang onze hartelijke groeten Sientje en wees met uw man en uw kinderen den Heere bevolen en van harte gegroet van uw vrienden Bertus en Dika, ook van onze kinderen.

Vriezenveen, 20 april 1967.

Gel. Vrienden,

Wij mogen u nog melden dat wij samen in de goedertierenheden des Heeren nog mogen delen, dat wij ons nog in redelijke welstand mogen bevinden en dat is nog groot bij zovelen die dat missen. Och dat ik er nog recht verlegen onder mocht geraken voor het aangezicht des Heeren. Wij waren laatst verblijd met uw briefje en hopen nu met de hulp des Heeren een lettertje aan u te schrijven. U schreef er nog over dat wij die dag bij u mochten vertoeven, het was ons zelf ook tot blijdschap, want ik geloof dat de Heere dat wederzijds gelegd heeft. En wij worden gewaar, dat we het zelf niet maken kunnen en dan schrijft u dat de binnenpratens u zeggen, dat is om uw vader. Nu Sientje, aan uw vader daar hebben wij nog altijd een aangename gedachtenis van over gehouden, daar God hem voor ons heeft willen gebruiken en dat werk Gods is bij hem beproefd geworden en daar is een getuigenis van uitgegaan. Dat blijft nog voortleven in onze ziel, daar getuigen ook zijn nagelaten geschriften van, maar ook van uw onvergetelijke moeder. Dan denk ik wel eens, zij zijn er samen gelukkig door, waar wij nog voorstaan, want Sientje het is niet altijd zo als wij laatst schreven. Het wisselt maar zo gedurig af, als dat vlammetje er nog eens uit mag slaan als die lieve Geest het nog eens aan mag blazen, dan komt het maar van onder de as en verdorvenheden te voorschijn en dan wordt die zoete band openbaar aan dat gezegend Hoofd en aan dat volzalig Wezen. O als dat leven zich openbaart, en dan zijn wel eens die ontboezemingen van dat leven waar die zoete Geest getuigenis komt te geven in de ziel en dat in Hem de overhand verkrijgt. O dat dierbaar verheerlijkt Hoofd aan 's Vaders rechterhand, Dat verlangt naar die onmiddellijke gemeenschap, en daar ligt nu die enige troost Sientje in leven en in sterven. O die kostelijke Heidelberger! Maar dan ben ik het zo gauw weer kwijt, wel dat ik er nog dagen sterkte uit heb mogen ervaren.

Ik werd bepaald bij het vertoeven in de woestijn, hoe die Godsman gesterkt werd met die hemelse spijze. Maar als ik het weer kwijt ben, dan krijg ik mijzelf weer terug en dan word ik gewaar Sientje, een lichaam der zonde en des doods om te dragen en nog in de strijdende kerk en moet menigmaal uitroepen: *Bewaar mij toch o alvermogend God.* Het ligt vast in Hem, maar licht heb ik nodig om het gelovig te mogen zien. Ik zoek het maar zo menigmaal in mijzelf. Nu komt het mij in het schrijven voor: *maar dat zij niet weer tot dwaasheid keren.* En och geliefden daar heb ik toch zoveel van bij mij en moet wel uit de grond van mijn hart getuigen, wat ken ik nog weinig van die wegen der opperste Wijsheid, die kan ons alleen hartgrondig met onze dwaasheid bekend maken.

En dan kom ik nog terug wat de vijand u wijsmaakte, maar dat is niet waar Sientje, dat is gewrocht door die zoete Geest en nu hebben wij samen die Geest zo nodig, want ik ben in mijzelf maar een arme topper. Ik zeg dat niet om gering van die weldaden te spreken, die de Heere genadiglijk geschonken heeft en zielen waar de Heere Zijn vreeze gewrocht heeft nog eens waarlijk tot jaloersheid gewekt mocht worden. En die eeuwige Verbonds Jehova in en door mij verheerlijkt mocht worden, dat is toch het leven.

Voor enige dagen op een morgenstond alleen zijnde in donkerheid verkerende werd ik zo bepaald bij die waarheid: *Wie is er onder u die den Heere vreest en in duisternis*

wandelt; dat hij betrouwe op den Naam des Heeren en steune op zijnen God. O die Naam des Heeren, dat is het Wezen Gods, dat gaf wel enige stilte en sterkte en om dan te ervaren, dat de Heere aan Zijn verbondsbelofte mocht gedenken overeenkomstig de noden der ziel en des lichaams en die alleen in Christus ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid.

Sientje wij zullen maar eindigen en hebben een enkele letter geschreven, uitziende waar de Heere een weinig in mocht leiden. Het mocht tot Zijn eer strekken van de naaste en zo mocht de Heere u gedenken Sientje, door deze aardse woestijn. De Heere weet het best wat een elk van Zijn zuchtend volk van node heeft, ontdekkende, armmakende genade en daartoe mocht de God aller genade in Christus om het eeuwig welbehagen Zich nader aan uw ziel openbaren; en gedenke u met de uwen die u lief en dierbaar zijn naar lichaam en ziel. Wees dan de Heere in alles bevolen en wees voorts hartelijk gegroet met de uwen van ons, uw oude vrienden in Vriezenveen, Bertus en Dika met de kinderen.

Ik heb die preek van Philpot gelezen, dat is kostelijk, zo heb ik eens een preek van hem gelezen uit de eerste verzen van Jesaja 43, misschien heb ik het wel eens verteld, nogmaals hartelijk gegroet.

Vriezenveen, 6 maart 1967.

Gel. Vrienden,

Door 's Heeren goedheid zijn we nog redelijk wel en zo is het morgen inmiddels al weer 2 weken verlopen, dat wij bij u zijn geweest, Sientje. We hebben er werkelijk geen spijt van gehad maar het was ons nog tot innige blijdschap elkaar te ontmoeten. Och Sientje het komt toch in alles maar op die lieve gunst van Boven aan, als ons dat geschonken mag worden. We waren er zeer verblijd mee wat we van u mochten horen van juffrouw Van de Linde, wat ik van u hoorde dat kon ik zo goed verstaan, ik voor mij geloof ook dat zij door menigeen niet verstaan wordt en dat zij beproefde gangen van de Heere heeft geleerd en in alles niet mee kan.

Gisteren hebben we voor onszelf aangenaam mogen kerken, een lijdenspredikatie van Ds. van den Oever, Johannes 19 vers 4, 5, 6, 7. O Sientje ik kan toch niet zeggen hoe mijn ziel onder dat lezen verkwikt, verblijd en gesterkt is in God. O welk een onnaspeurlijke liefde komt zich daar toch in te openbaren, o dat liefdelijden, o die uitnemende liefde des Vaders, die Zijn eniggeliefde Zoon overgaf en heeft Hem niet onthouden. Wie zal het ooit kunnen verklaren, pijlen of doorgronden, die liefde des Zoons, hoe brak de hellemacht los om Hem in Zijn eeuwig Zoonschap aan te tasten, want Hij zweeg op al de beschuldigingen. Maar als het Zijn Goddelijk Zoonschap betrof, dan getuigde Hij. O als dan die Goddelijke Raad mag opengaan! De raadslag der Joden was, Jezus moet sterven niettegenstaande het getuigenis des stadhouders van Zijn onschuld, dat was de dodelijke haat en vijandschap, hetwelk voor hun rekening lag. Maar boven dat alles die eeuwige goddelijke Raad, Hij moest sterven daar die goddelijke Majesteit, Zijn eer, recht en deugden zo vreselijk geschonden waren. Hoe het daar geklonken heeft: *hoe, ja hoe zal ik u onder de kinderen zetten*. Zij waren toch die gekenden des Vaders in dat eeuwige liefdehart des Vaders opgesloten, waar de eeuwige Zoon des Vaders van getuigt door de profetische Geest, bijzonder van de profeet Zacharia: *Dit zijn de wonden die Mij geslagen zijn in het huis Mijner liefhebbers; en: Gij hebt Mij arbeid gemaakt met uwe zonden*. Als die dierbare Geest des Vaders en des Zoons die Raad gaat openen om die aanbiddelijke verborgenheden onuitsprekelijk te openbaren en dat door een weg van onder en in dat Recht

afgesneden. Maar ook opgehaald en de banden des doods verbroken door Hem die macht en autoriteit van de Vader heeft gekregen, om met zulk een overwonnene tot de Vader te gaan. En als die Geest daarvan gaat getuigen en verzegelen, o als dat nog een weinig vernieuwd mag worden, want dan gaat de eeuwigheid open en de gordijnen worden weggeschoven, dan wordt het verwonderen en aanbidden. Hoe groot, hoe onuitsprekelijk wordt dan dat lieve Wezen in Zijn liefde, deugden en volmaaktheden! Dan gaan de woorden wel eens ontbreken. Dan zou ik wel willen uitroepen: *O eeuwigheid kom ras, och dat ik bij u was!* En dan gaat de grootheid, heerlijkheid en majesteit van dat lieve Wezen gepaard met mijn eigen nietigheid, minheid en onwaardigheid. Dan gaat de luister van eeuwige vrije en soevereine genade toch zo schitteren in mijn zielsogen.

Ik hoop Sientje, dat u het gebrekvolle van mijn schrijven mag overzien. Het was uit de betrekking dat ik geschreven heb, men kan het aan zo weinigen kwijt in deze droeve dagen. De Heere mocht het gebruiken tot instandhouding van de band der liefde en als de tijd daar is dat de Heere Zich dan nader aan uw ziel komt te openbaren. Maar nu heeft de Heere Zijn Eigen tijd, dat hebt u ook gezien in uw zalig afgestorven moeder, dat heeft mij wel eens moed gegeven. Arme waarlijk zuchtende en missende zielen, zij is in goede handen. Hij heeft alles voor hen aangebracht, maar om nu ook alles in hen te werken, om dan te mogen leren verstaan: Hij is zulk een jaloers God op Zijn eer. Hij wil de eer er alleen van hebben; en dan gunt de ziel het Hem van ganse harte, dan is er niets van hen bij en dat is hunne zaligheid.

Sientje, laat ik maar eindigen; en dan is het verstaan, wel eindigen met de pen maar niet met het hart. O als zij daar een kruimeltje van ontvangen, versterkt wonderlijk. Wonderlijke blijdschap in God. Wees die God bevolen met uw geliefden naar ziel en lichaam beide en wees van harte gegroet van uw onwaardige vriend

Dekker en mijn geliefde vrouw en kinderen.

Groet ook uw man van harte van ons en uw kinderen.

Vriezenveen, 5 december 1967.

Gel. Vrienden,

Met de hulp des Heeren is het onze wens ulieden een lettertje te schrijven. Het is een pijnlijke en ledige plaats voor ons en voor onze kinderen, het gemis van onze dierbare afgestorvene. Toch mogen wij van tijd tot tijd nog ervaren wie de Heere voor ons wezen wil. Hij kan het alleen goed maken met Zichzelf; dat mochten wij nog ervaren op de jonstleden rustdag. Wij hadden student de Groot is ons midden en het behaagde de Heere door Zijn lieve Geest nog getuigenis te willen geven. 's Morgens sprak hij met veel opening uit Jesaja 11 vers 1, maar 's middags behandelde, bij de derde bede van *het gebed des Heeren*. En wat behaagde de Heere daarin mee te komen, het was of het weer vernieuwd werd wat wij daarvan mochten in en doorleven. Wat het zeggen wil door God het met God eens te mogen worden en onvoorwaardelijk onder God te mogen buigen en er geheel buiten te mogen vallen. En de Drie-enige God te mogen overhouden en te prijzen. O als de ziel dat getuigenis des Heiligen Geestes mag ervaren, dat de Heere in al hun rouw en droefenissen aan hen komt te denken; aan zulken. O, wat kan de Heere het goed maken met Zichzelf, dat Hij bij tijden het gemis wil vervullen en het smartelijke komt weg te nemen. Dan is het te merken dat de prediking van het Woord beslag komt te leggen; als zulk een leraar zich mag vrijmaken, door genade, van het bloed der hoorders. Wat doet het de ziel goed als ervaren mag worden als de Heere in het midden is; als het zo vlak mag vallen, ook in

de onderlinge gesprekken over dat innerlijke leven, in de gangen waarin de Heere de ziel geleid heeft. De vorige winter heeft de Heere zijn ziel door een zeer bittere weg tot de vrijmakende daad willen brengen en heeft hem met zichzelf schoon aan een einde willen brengen en de gemeenschap met een volzalig Wezen willen schenken, om hem naderhand gedurig in zijn armoede te plaatsen. Ik dacht zo, dat wij onze kostelijke oudvaders nog mogen hebben, acht ik groot, maar dat de Heere zo kennelijk in ons midden was in de bediening van het Woord en in de onderlinge gesprekken, heeft mijn ziel met verwondering en aanbidding vervuld en is mij zeer tot troost. Dan wordt het wonder zo groot dat de Heere aan zulken nog wil gedenken en Zijn genade en gunstrijke tegenwoordigheid wil doen ervaren. En nu was mijn ziel daar zo mee vervuld, dat ik dacht, daar moet ik Sientje iets van meedelen, hoe dat die getrouwe en liefdevolle Vader nog aan Zijn arme kindertjes denkt.

En nu Sientje de Heere gedenke ook u uit datzelfde verbond en mocht uw ziel naar weg, staat en toestand nog weldoen in en om Zijns Zoons wil en gedenke u met al de uwen dat zij zo. Ontvang van ons allen de hartelijke groeten.

Bertus.

Vriezenveen, 17 januari 1969.

Zeer geliefde vrienden,

Mocht het ons vergund worden een lettertje met des Heeren lieve hulp aan ulieden te schrijven. Onze Jo zei het deze dagen, *gij moest Sientje nog eens schrijven* en ik weet zeker als mijn lieve vrouw nog geleefd had, dat zij mij zou aansporen. Dan denk ik wel eens, als ik nu meer omgang met de hemel had dan zou ik daar lichter toe geraken. Niet (versta dat wel) Sientje, dat ik over de Heere te klagen heb, verre van dat, zoiets te denken of te schrijven heeft de Heere niet aan mij verdiend. Nu en dan mag mijn ziel er nog van proeven en smaken dat de Heere goed is voor een slecht volk, dan mag het op Gods lieve dag nog wel eens gebeuren met een predikatie van onze oudvaders.

Een poosje geleden nog door middel van een predikatie van Huntington uit Efeze 3 over *de afmetingen der eeuwige liefde Gods*. Toen ging het zo open voor mijn ziel en kreeg zulk een aansluiting in Hem, Wiens uitgangen zijn vanouds van de dagen der eeuwigheid. Maar dat wisselt gedurig af, dan zit ik er zelf weer tussen en dan weer niets bij mij te bespeuren van een goede reuke Christi. Maar toen werd ik die stand van mijzelf gewaar en geraakte met dat alles onder zware bestrijdingen en werd ook gewaar dat wij zo zwak zijn, wij geen ogenblik kunnen staande blijven en mocht zo vervolgen: *help ons Heere*.

En nu mocht het mij gebeuren Sientje, afgelopen dinsdag op mijn 76^e verjaardag, dat ik 's morgens zulke hoge gedachten van dat hoogwaardige Wezen mocht bekomen en bepaald werd van vorige tijden, dat ik moest uitroepen en getuigen van de daden Gods. God kon mij geen kwaad meer doen, welk een dierbaar plekje mocht mijn ziel in staat en stand innemen en een weinig geschonken geloof beoefenen. De Heere was nog niet veranderd, maar nog Dezelfde, want: *Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij o kinderen Jacobs niet verteerd*. De Heere was niet veranderd, maar ik was trouweloos afgeweken. En nu kwam die waarheid: *Gij hebt Mij arbeid gemaakt met uwe zonden als oorzaak van dat smartelijk liefdelijden naar ziel en lichaam beide*. Dat verwekte in mijn ziel die hartelijke evangelische droefheid, maar Hij betoonde mij

mijn neergebogen ziel te willen oprichten als die sterke Held. *Welgelukzalig is hij wiens sterkte in U is in wiens hart de welgebaande wegen zijn.* Veel sterkte en troost ervaren uit dat laatste versje van het berijmde gebed des Heeren

*Ja amen, trouwe Vader ja,
Wij maken staat op Uw gena; en wat verder volgt.*

We hebben door 's Heeren gunstbewijzen een aangename dag met elkaar mogen beleven. Dat de Heere het in gemis, rouw en beproeving het nog komt te maken en wel te maken in alle leed. De Heere verwaardige ons Zijn lieve beeld in onze harten op te richten en te herstellen en met dat ellendige arme volk op die Naam te mogen betrouwen. Wij moeten gedurig aan u denken Sientje, maar dat het uw en onze ervaring mag zijn dat de Heere aan ons wil gedenken en de eer Zijns Naams in onze harten mag bekomen.

Wij eindigen deze regelen om u persoonlijk en de uwen die u lief en dierbaar zijn, de Heere in alles te mogen bevelen en u hartelijk groetend met de uwen ook van onze kinderen. Wij hopen een lettertje van u te mogen ontvangen hoe het bij ulieden is. Dekker.

Vriezenveen, 31 januari 1969.

Geliefde vrienden,

Wij hebben tot onze blijdschap Sientje uw brief naar de omstandigheden in redelijke welstand mogen ontvangen. En nu moet ik u even berichten dat ik tot mijn schaamte en spijt vergeten ben het overlijden van mijn vrouw's enige zuster te melden. Ik leef korter bij het leven en sterven van mijn zeer geliefde vrouw dan van haar zuster. Het is voor Mina onverwachts eeuwigheid geworden, ze was niet helemaal goed geweest, maar geen gedachte aan sterven. 's Nachts werd het erger, ze heeft de huisgenoten gewekt door te kloppen, maar die vonden het nog niet nodig de dokter te roepen, maar 's morgens kwart voor 6 is zij al overleden op 21 december. U begrijpt wel dat wij 's morgens van haar overlijden hoorden; het gold ook voor haar dat de dood komt als een dief in de nacht. En dan God ontmoeten, en wat zal het zijn die grote Rechter hier nooit ontmoet te hebben. Nu is het gehele gezin weg, vader, moeder en een oude oom. Maar haar moeder had een ander leven leren kennen, zij leed de laatste jaren aan aderverkalking en sprak niet meer over het leven, maar met haar sterven in februari 1929, die koude winter, zei mijn vrouw nog tegen mij, ik geloof dat het met moeder wel is. Zij had die waarheid gehad uit Psalm 33: *Des Heeren Woord is recht en al Zijn werk getrouw*, dat de Heere het bevestigt daar komt het maar op aan. Uw vader schreef er nog over, ik heb haar gekend dat de liefde brande op het altaar des harten. Toen die strijd om de waarheid ontbrandde, had zij alles tegen wat haar familie betrof.

Nu hebben wij vanmorgen de Wachter gekregen en heb er o.a. ook een stukje gelezen over de kruisweg van een oude pelgrim, dat was mij verstaanbaar. Maar ik geloof dat u dat in uw leven niet vreemd is gebleven, waar het oprechte werk in de ziel verheerlijkt is, doet de Heere die opgaande weg eindigen, zodat de ziel gans andere wegen leert passeren. Wat een tegenvallen in zijn pogingen uit een verbroken werkverbond gezaligd te worden met de beste bedoelingen. Hoe verstaanbaar, zich net zo lang vasthouden aan een strohalm, niettegenstaande hem toegeroepen werd, laat los en gij zult losgelaten worden. Die man openbaarde dezelfde dwaasheid als bij mij, maar als alle grond onder de voeten komt weg te zinken dan denkt hij voor eeuwig om

te komen, maar dat leert hij nu van achteren verstaan. Ik kwam in mijzelf om en vond mij weer in de armen van de Heere Jezus. O dat door Hem opgeraapt te worden, wat de dichter getuigt, Psalm 86: *Gij hebt mijn ziel uit het diepst van het graf opgevoerd*, dan mag het ervaren worden vanwaar en waaruit Hij de ziel komt op te voeren. Wie Hij is en waar Hij ze brengt, dan zijn het Zijn gangen zo vol roemen eer. O neen, de ziel komt hier heel niet in aanmerking, maar krachtens dat eeuwig soeverein welbehagen opgeraapt in en uit de diepste nood. O ja dat uitroepen, en dat aan mij de grootste der zondaren. Welk een bewondering en aanbidding werkt dit alles in de ziel, want uw leven is met Christus verborgen in God, welk een hechte en vaste grondslag, zo komt God aan Zijn eer. Hier openbaart zich het leven des geloofs, maar ook de strijd en kruisweg van vele verdrukkingen en beproevingen. Als het geloof in zijn levende kracht zich vertoont en de ziel er over- en doorheen mag zien, dan mag de ziel wel eens krachtig zijn en dat in de Heere. Dat doet de ziel wel eens uitzien naar het volmaakte, waar geen zonde meer is, maar een volle verzadiging met Zijn beeld, maar ook weer tijden dat het geloof zieletoegende nederligt. Dat de ziel haar zwakheid in mocht leven, dat de bestrijders en de benauwers haar niet met rust laten, die doodsvijanden die de ziel niet ophouden haar aan te vechten. Als de ziel die gemeenschap mist dan mist zij alles en zo moet ze ervaren dat ze meer in het gemis leeft dan in het bezit en er overblijft dat de Heere de Drie-enige Jehova krachtens Zijn verbond, liefde en trouw wil gedenken. O dat gans eenzijdige en soevereine werk, een blijke van Zijn vernieuwde zorg, trouw en liefde doet de ziel leven en hopen. Maar ik ben maar ongemerkt Sientje aan het schrijven voortgegaan, maar zullen eindigen. De Heere mocht u met de uwen en ons met de onzen samen gedenken naar weg, staat en toestand en in deze vreselijke tijden van, ik zou haast zeggen ongekende afval en veroppervlakkiging staande houden. En aan die rechte, zuivere en beproefde waarheid verbonden blijven en bewaard te worden om ons niet onder alle wind van leer neder te zetten. Want hoevelen die de praktikale gegronde waarheid miskennen en haar bedekt of openlijk tegenstaan. Ontvang nu Sientje onze hartelijke groeten ook van onze kinderen, ook aan uw man en kinderen, dat zij zo.

Bertus.

Vriezenveen, 29 september 1969.

Geliefde vrienden,

Het is al geruime tijd geleden dat wij elkaar nog mochten ontmoeten, maar de tijd gaat zo snel, wij mogen ons nog in het land der levenden bevinden. Het was vorige week zondag dat Ds. van Reenen in zijn catechismus zo aanhaalde over de viering van de sabbath. *Volk, elke sabbath komen wij nader bij die eeuwige Sabbath*. Ik was er nog een ogenblik verblijd mee. Hij is zelf inmiddels de eeuwige Sabbathsrust ingegaan, hij is de Jordaan des doods gepasseerd en mag nu in de volle zaligheid delen, waarvan hij hier de voorsmaken mocht ervaren, hoewel het hier een arm zondaarsleven blijft.

Het was zondag voor een week, dat wij 's morgens zo in overdenking verkerende bepaald werden bij des apostels getuigenis in één van zijn zendbrieven, waar hij schrijft aan Timotheüs: *Want ik weet, Wien ik geloofd heb en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag*. Ik kreeg toen te zien en te geloven dat er een eeuwige dag op volgen zal. Dat zal toch wat zijn en uitmaken, daar zal toch een eeuwigheid nodig zijn om Hem, de Drie-enige Jehova eeuwig lof, eer en aanbidding toe te brengen, hetwelk Hem toch eeuwig toekomt. Dat zal toch die ganse Kerk te beurt vallen, want het is toch alles Zijn Eigen werk, ook dat

arme bekommerde volk, al kunnen ze het niet bezien. Daarom Sientje, ge mocht nog een weinig moed grijpen, Hij staat er voor in; niet dat ik u het geloof wil aanpraten. Die grote Doorbreker mocht nog eens verschijnen en mocht op Zijn Eigen werk nog terugkomen, het zal voor dat ellendig bestreden volk nog eens meevallen.

We hebben Ds. Mallan dinsdag nog in ons midden gehad, wat zijn het toch beproefde gangen die hij verkondigt, die men in die mate weinig beluistert. Hij sprak over Davids zonde in de volkstelling van hoogmoed, en: *Ik, ik heb gezondigd maar wat hebben deze schapen gedaan?* Wat treffen wij weinig schuldige mensen aan zei Ds. Mallan. Hij had voor korte tijd deze waarheid nog gehad: *Zijt dan nuchteren en waakt; want het einde aller dingen is nabij;* en het ontzaggelijk verval wijst ons op het einde aller dingen. De Heere mocht de wacht nog over ons houden om daaruit in deze vreselijke tijden nog wakende bevonden te mogen worden.

Wij zullen eindigen Sientje, wees de Heere in alles met de uwen en uw man in alles bevolen, van harte van ons gegroet,

Bertus en de kinderen.

Mocht het ons in ons zware verlies maar vergund worden in en door Zijn kracht maar achteraan te mogen komen.

Vriezenveen, 27 januari 1970.

Gel. Vrienden,

Wij hadden gedacht met de hulpe des Heeren een enkel regeltje te schrijven. Gelijk wij gedurig tegen elkaar gezegd hebben, hoe zou het met Sientje zijn, daar wij niets van haar horen. Uit de betrekking zouden wij graag vernemen hoe het met haar gesteld is; met ons gaat het naar omstandigheden nogal.

Wij hebben laatst onze 77 levensjaren mogen gedenken, nog gespaard. Toen gaf de Heere nog een terugblik wat er gebeurd was 50 jaar geleden, maar ook wie wij in dat tijdvak tegenover de Heere zijn geweest. Dat is niet te zeggen, een albederver wat zijn staat betreft; het in te leven niet verloren te gaan maar hij ligt verloren. Maar dat de Heere om dat eeuwig welbehagen in Christus, Zijn lieve Zoon, een wonder heeft willen doen in de verheerlijking van al Zijn deugden, zulk één te redden en te zaligen, dat gaat al ons denken te boven.

Maar nu te moeten leren dat hij uit die weldaden, die daar wel blijven liggen, niet kan leven, want dan heeft hij een arm leven. Wat is het dan groot dat de Heere nog bij tijden aan hem gedenkt, dan is de ervaring toch, dat hij van die kruimkens die van die genadetafel mogen vallen mag leven. Want hoe arm wij ons in onszelf leren kennen is niet uit te spreken, hoe blind en dwaas, als dat nog eens waar mag worden, welk een waarde krijgt die Borg en Middelaar dan voor hem. Dan gaat Hij toch wel eens blinken voor het oog der ziel en mag hij wel eens ervaren dat hij een vreemdeling is hier beneden en hij een ander Vaderland is zoekende. Maar dat hem ook de strijd niet gespaard blijft en het kruis. Want al heeft de Heere het boven bidden en denken welgemaakt, dan ligt er wel eens een stille hoop in het hart en hoop ik haar in de handen des Heeren te laten, waarin ik ze ben kwijt geraakt. Toch is het een kruisje dat ik in Zijn kracht bij tijden mag ervaren, als ik dat in mijn kracht moest dragen, dan zou het bezwijken.

Zij, de kinderen bejiveren zich mij met hun liefde te omringen, inzonderheid onze Jo. Wij hopen 11 februari Ds. Pannekoek in ons midden te hebben, 15 februari D.V. Ds. Mallan een zondag. Eerst hopen wij toch nog wel eens van u te horen Sientje, wij reizen toch zo snel die eeuwigheid tegemoet.

Wij zullen eindigen, de hartelijke groeten en de Heere in alles bevelen.
Dekker en kinderen.

Vriezenveen, 8 januari 1971.

Gel. Vrienden,

Met de hulp des Heeren hopen wij de pen op te nemen om een lettertje te schrijven aan u. Wij hopen van harte van u dat het nog wel mag gaan naar het lichaam, maar bovenal naar de arme ziel. Wij hebben de jaarwisseling nog weer mogen beleven, waar alles ons de vergankelijkheid predikt en niets hier uit eindelijk zijn stand behoud. Ach wat is het nodig om buiten onszelf geleid te mogen worden en het ons vergund mag worden dat het oog ontsloten wordt op die grote Voorbidder en Voorspraak aan de rechterhand des Vaders, Wiens voorbede gegrond is op Zijn volbrachte en volmaakte werk. En daar ziet nu de Vader met welgevallen op neer, welk een zoete harmonie geeft dat toch te kennen en dat Hij daarop nog geen *amen* heeft gezegd. Maar ook daarvan geldt, *Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook*; en dat die lieve Geest des Vaders en des Zoons daar nu alleen getuigenis van komt te geven. Want als daar nog iets van waargenomen mag worden, dan wordt het bewaarheid: *Drie zijn er Die getuigen in de hemel namelijk de Vader, het Woord en de Heilige Geest en Deze Drie zijn Eén*. Maar watervaart de ziel in die weg dat deze bediening een armmakende bediening is, waar zij mag inleven hoe arm en ellendig dat zij van zichzelf is, hoe arm in de uit en inleving en dat zo laag komt in te leven. Hoe ouder dat zij wordt hoe minder er van te kunnen bezien, tenzij dat het geloof nog bij ogenblikken een weinig tot doorbreking mag komen. Maar dan krijgt die eeuwige Middelaar in Zijn schoonheid toch zulk een eeuwige waarde in de stand van het leven der ziel. Nooit had de ziel kunnen denken dat het zo laag zou aflopen, maar nu bij ogenblikken wat van dat heilig oogmerk en doen in het oog mag krijgen door des Geestes dierbare onderwijzing. Dat dát nu alleen de nuttige Godverheerlijkende weg wordt bevonden, en dat is nu een weg van gedurig sterven om met al het onze in de dood gebracht te worden, gelijk de apostel spreekt: *Wij die leven worden altijd in de dood overgegeven opdat het leven van Jezus in ons sterfelijk lichaam geopenbaard zou worden*. Wel pijnlijk voor het vlees, maar als het de ziel vergund mag worden dat de Heere de ziel er doorheen mag doen blikken, dan is het een zielsprofijtelijke weg.

Wij hebben dinsdagavond Ds. de Groot nog mogen beluisteren, Timotheüs 4, de woorden des apostels, *ik heb den goeden strijd gestreden*, en vervolg. Kostelijk was het onderwijs des Geestes in een weg van totale afbraak, stervende te leven om uiteindelijk gekroond te worden, gekroond te worden als kind. Maar ook die verwonderende uitroep des apostels, *ik heb het geloof behouden*. Het is niet langs het kantje gegaan. Welke stof van verwondering voor de ziel.

Ik zal maar zachtjes eindigen Sientje, het is maar een arm geschrijf, schrijft u ook nog eens terug, we kunnen voor de Heere nimmer te arm zijn, wel te rijk. Die dierbare Borg heeft voor Zijn arm volk zo arm willen worden, daar Hij rijk was, opdat wij door Zijn armoede rijk zouden worden. De Heere mocht met Zijn dierbare lesjes in onze arme zielen nog willen afdalen, om ons van die dierbare geloofsverborgenheden te willen leren.

Ds. Fraanje zei wel eens, *het was niets, het is niets en het wordt niets*. En daar de Vader naar Zijn eeuwig soeverein welbehagen dat bij ogenblikken zou willen ontsluiten en meedelen en als dan de ziel mag instemmen met de apostel: *Hem zij de*

eer en de lof en de aanbedding tot in der eeuwigheid, dan vallen de snaren der ziel in lieflijke plaatsen; dat zij zo.

Wij zullen eindigen; doe de hartelijke groeten aan uw geliefde man en kinderen en wees de Heere in alles bevolen.

Uw diep onwaardige broeder

Bertus Dekker

en kinderen en kleinkinderen.

Vriezenveen, 4 november 1971.

Geliefde vrienden,

Wij zijn nog in het heden van genade en zijn nog een weinig opgeknaapt naar het lichaam. We hebben een poosje erg geleden aan bronchitis, maar hebben een natuur geneesmiddel gekregen en dat heeft voortreffelijk geholpen. Maar mocht nu Gode de eer ontvangen want Die is het zo eeuwig waardig om met de weldaden in de Weldoener te mogen eindigen.

Zondag is mijn ziel nog verkwikt geworden onder een preek van Philpot door onze Bertus in de kerk gelezen uit Petrus 5, deze woorden: *De God nu aller genade, Die ons geroepen heeft tot Zijne eeuwighe heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, Dezelve volmake, bevestige, versterke, en fundere ulieden*. O hoe kwam hij de nadruk te leggen, dat lijden een voorname schakel is in de keten. O, dat sloeg aan; en dan denk ik nog aan het sterven van mijn geliefde vrouw, dat zijn geen wegen zonder lijden enzovoort met Christus. En nu geloof ik als de Heere een ziel wat van de zaken komt te leren, ook het lijden niet zal ontbreken. Want zo zei vroeger het volk: *het leven ligt achter de dood*. En dat zijn zulke aanbiddelijke geheimen waarin God voor Zijn eer zorgt, want dat zijn des Heeren zaken; daar is niets van het schepsel bij, want de Heere werkt altijd op Zijn eer aan en het welzijn van Zijn volk. En nu zegt Philpot, *er is zoveel lijden, maar dit is een lijden met Christus*; en dat sloeg zo aan, de overblijfselen des lijdens van Christus. Nee dat is geen bekijkend lijden, maar een gemeenschap met Die overdierbare Persoon. En dan zegt hij: *Indien wij met Hem lijden, wij zullen ook met Hem verheerlijkt worden*. En dán is het een heiligend lijden, dan werpt het een heiligende vrucht af voor de ziel.

Dan denk ik er nog aan dat ik na het sterven van mijn vrouw een kostelijke brief gekregen heb van de nu zalige Ds. Pannekoek, waar we zo menigmaal innig mee hebben verkeerdt. Met droefheid denken we daaraan terug dat de Heere zulke smartelijke wegen wil gebruiken om Zich te openbaren als de Drie-enige Jehova in Zijn Vaderlijke, oneindige en onnaspeurlijke liefde. Hoewel dat niet blijft, is het een onvergetelijke zaak, want dan is Hij toch een alles vervullend Goed dat nooit naar waarde weergegeven kan worden. Dan denkt hij dat is mijn ondergang en hij gaat ook, opdat hij niets zal worden en die lieve Jehova alles in allen.

Sientje, wij staan onszelf maar zo in de weg, maar als het des Heeren tijd is, dan moet alles voor Hem wijken en dan wordt hij een niet. En nu moet hij maar leren, (want dat blijft zo niet) hoe arm hij door het leven moet, soms waar het hem toeschijnt als een mens waar niets aan gebeurd is. Maar als de Heere het weer een weinig gaat ontsluiten, dan gaan die weldaden weer schitteren. In onverdoofbare luister en dan gaan ze een weinig verstaan: *De God Israëls doet wonderen, Hij alleen*. En dat ze van het gegeef moeten leven en dat ze er zo armpjes doorheen moeten.

En nu zullen we eindigen Sientje, maar dat volk mag en moet getuigen: de Heere, de Jehova is oneindig goed, maar ik deug niet.

Nu, de hartelijke groeten aan u en al de uwen.

Bertus.
Nog hartelijk dank voor uw brief.

Vriezenveen, 24 januari 1972.

Gel. Vrienden,
Mocht het mij vergund worden met de hulp des Heeren een enkel woordje te schrijven. Vooreerst betuigen wij onze innige deelneming met het zo zware verlies dat uw zuster Jo getroffen heeft, dat de Heere haar krachten mocht verlenen in deze zo smartelijke zaak. De Heere mocht het nog geven dat er nog winst uit geboren mocht worden voor haar arme ziel, dat zou het grootste zijn.

We mochten elkaar nog onverwachts ontmoeten bij die droevige plechtigheid met de begrafenis van vrouw Van de Linde, hoewel voor haarzelf een eeuwige winst. Het wordt zo leeg in ons land, dat geoefende volk wordt zo thuisgehaald. Het was een arme ziel met rijke kostelijke genade, het was een gefundeerde ziel met vaste geloofsgangen om jaloers op te worden, zoals we zelden aantreffen. Wij zijn er laatst geweest, ik geloof 17 november, 's morgens nog slecht te pas, maar toen zij aan het praten kwam toen werd ze zo levendig. O mijn ziel kan zo bedroefd zijn als ik verneem dat er geen plaats is voor dat werk. *Ze zei toen: de Heere, die Hij verkoren en die Hijzelf aangenomen heeft, zou Hij die niet kennen?* En dan wordt het wel bewaarheid dat het ene kooltje het ander aansteekt. Ik zei tegen onze Bertus, wat ben ik toch blij dat we vandaag hier zijn, want de Heere was tegenwoordig. De tranen liepen haar over de wangen. *Ze zei, dat werk venedert zo diep.* We mochten wel enige dagen er de vrucht van wegdragen, o dat kostelijk onderwijs dat van die gezalfde lippen vloeide door dat werk in haar verheerlijkt, met diepe eerbied. Dat is nu hetzelfde werk als bij **Lina Jonker in den Bommel en vrouw Vermeris in Rhenen**, met wie wij enige keren bij haar geweest zijn. Die hadden ook zulk een hoge achting voor dat werk der genade in haar verheerlijkt.

Wij hadden op de begrafenis als het niet zo mistig was geweest, graag willen blijven. Het lopen valt ons moeilijk, ik zal hier niet verder op ingaan. Ik vraag verschoning over dit briefje vanwege de onduidelijkheid en de verslechtering van mijn ogen. Ik zal nu maar eindigen, hopende dat u deze regeltjes in welstand mag ontvangen. Zo ontvang de hartelijke groeten van al de kinderen inzonderheid van onze Jo en ook onze Bertus.

Bertus.

Vriezenveen, 28 februari 1974.

Geliefde vrienden,

Vader is niet meer in staat om zelf een brief te schrijven, hij zou het nog wel graag willen en zou het zeker allang gedaan hebben wanneer hij gekund had. Zijn verstand is gelukkig nog goed en nu wou hij graag dat ik het zou doen. Vader wil me dan zeggen wat ik moet schrijven.

Binnen korter of langer tijd hopen we zelf een schoolgebouw toegewezen te krijgen. Ondanks veel tegenstand zijn er nu genoeg leerlingen, het is te hopen dat verder alles ten goede beschikt mag worden en op alles de Goddelijke goedkeuring mag rusten.

14 Januari heeft vader zijn 81e verjaardag mogen beleven zonder ooit te kunnen denken zulk een leeftijd te mogen bereiken. Ook vaders beide zusters zijn nog in leven, hoewel tante Sina wat zwak is, gaat het nogal aardig goed met haar. Hoe gaat het met u Sientje en uw man, kinderen en kleinkinderen, en hoe gaat het met uw broer Maarten en de zijnen? Zo loopt alles op het einde, het ene geslacht gaat, het andere geslacht komt.

Verleden week nog een dag naar vrouw Vermerris geweest in Veenendaal met Bertus. We hebben een aangename dag gehad en de Goddelijke goedkeuring erover mogen ondervinden.

Gisteravond heeft Ds. van de Berg hier gesproken over Jesaja 53:6, heeft zakelijk en makkelijk mogen spreken.

Dat de Heere ons tezamen mocht willen gedenken in Zijn gunst, u met de uwen en ons met de onzen.

We hopen dat u dit briefje in goede welstand mag ontvangen en dat vader nog een brief van u terug mag ontvangen.

Ontvangt u samen de hartelijke groeten van vader en Jo.

P.S. Ik moest u nog schrijven dat vader veel strijd heeft inwendig, maar dat de Heere hem bij ogenblikken nog wel kwam te verkwikken. Nogmaals hartelijk gegroet.

Aan de familie Vermeris

Vriezenveen, 28 november 1967

Geliefde vrienden!

Wij zijn nog verblijd geworden met uw schrijven en zeggen U van harte dank.

Ja, het is werkelijkheid, bittere werkelijkheid, aangaande de toestand van mijn geliefde vrouw. Ik hoopte nog zozeer dat er te zijner tijd nog enige beterschap mocht intreden, maar des Heeren weg was anders. Het was veel met haar toestand op en neer, soms vreesde ik het ergste, maar ik kon niet met alles onder den Heere komen. Wel kwam de Heere mij soms liefelijk te verkwikken, maar 3 weken voor haar dood gaf de dokter te kennen dat het sterven zou worden.

Geliefden, ik kan het bijna niet beschrijven, niet onder God te kunnen komen; ik kan het niet zeggen, dat onverenigd zijn, die smarten. Ik kan het niet beter uitdrukken wat David getuigd in den 18e Psalm: "De dood bracht mij geboeid in nare streken, bij Belials verschrikkelijke beken". En wat de oude Simeon getuigde tot Maria: "En ook een zwaard zal door uws zelfs ziel gaan". Maar na twee dagen keerde het om. De Heere was niet in het onweder, niet in de storm, maar in het suizen van een zachte stilte, dat de Heere afdaalde in mijn ziel, zo zielsvenerend en vertederend; het was of mijn ziel een ogenblik in die onmiddellijke gemeenschap met dat Drieënige Wezen verkeerde. Er was niets meer tussen beide en dat mijn ziele uitriep: "O mijn God, ik zal U eeuwig prijzen, voor deze weg, die voor mijn vlees zo smartelijk is". O, dat lag zo eeuwig vast. Wat werd mijn ziel ingeleid in die 9e en 10e Zondag van de Heidelbergse Catechismus. *En dat Hij al dat kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt ten beste keren wil, wat Hij zulks doen kan als een Almachtig God, maar ook doen wil als een getrouw en liefhebbend Vader.* En daarop ingeleid in de 1e Zondagsafdeling; *van welke is uw enige troost, beide in leven en in sterven.* Ik heb het mijn lieve vrouw nog verteld; ik kon het niet voor mij houden. Mijn mond vloeyde over van de lof des Heeren.

Ik kan niet zeggen wat het was, dat ik mijzelf met mijn lieve vrouw in God kwijt mocht raken. Het ging van dag tot dag met haar achteruit, totdat zij op 5 November om 6 uur is overleden. Op 9 november heeft ds. Mallan de begrafenis geleid en ben onder zijn spreken zeer verkwikt geworden. Hij mocht met opening spreken. En aan de avond van de begrafenis daalde bij het ter ruste gaan de Heere zo lieflijk af, alsof de Heere het gemis Zelve vervulde. Daar straalde zoveel van dat Vaderlijk aangezicht af en leidde mij zo lieflijk in dat laatste zangvers van Psalm 56.

En nu ben ik dat leven wel weer kwijt, maar toch komt de Heere nog gedurig te versterken, *om er gedurig onder gehouden te mogen worden*, zoals u schreef. En dat is nog oorzaak dat mijn kinderen het beter kunnen dragen, ziende dat de Heere het nog zo goed met Zichzelf komt te maken. Zij zeggen; nu is het voor ons draaglijker, als wij dat van vader mogen zien. De Heere mocht het aan ons en ons aller hart heiligen. De Heere heeft in deze moeitevolle weg ons Zijn trouwe zorg en liefde willen bewijzen. Hij mocht verder willen gedenken, nauw en teder aan Hem willen verbinden en maar voorbereiden en rijp gemaakt om Hem eenmaal zonder verschrikking te ontmoeten.

Nu horen wij dat ouderling **Bertus Aversch** uit Rijssen vrijdagmiddag is overleden. Hij behoorde tot de Walgemeente. Ze zeggen naar wij horen, dat hij een ander leven kent. Maar nu is zijn zoon die onderwijzer is, zondagmiddag, in hetzelfde huis om half 11 overleden en staan beide dood boven aarde en zullen morgen vader en zoon begraven worden. Wat gaat er toch een sprake van uit. De Heere mocht de overblijvenden gedenken.

Nu zullen wij gaan eindigen. De Heere mocht u samen nog gedenken en het nodige genadig verlenen. Wees dan de Heeren in Zijn Liefde, Trouw en Zorge bevolen en wees van harte van ons gegroet en van mijn kinderen.

Dekker.

DWS 14-8-1975

**Albertus Dekker werd geboren 14 januari 1893 en overleed op 82 jarige leeftijd
4 juli 1975; begrafenis geleid door ds. F. Mallan**

Verslag begrafenis en brief van ouderling A. Dekker

De laatste tijd hebben we de gewoonte niet meer zo aangehouden om van de begrafenis van een ouderling een verslag in ons kerkelijk blad op te nemen. Er zijn er de laatste jaren ons ontvallen door de dood, aan wie we zeer nauw verbonden mochten zijn. En als we nu ook iets schrijven over het sterven en over de begrafenis van ouderling A. Dekker van Vriezenveen, maken we dit onderscheid niet om daarmee andere reeds overleden ambtsdragers in de schaduw te stellen. Het is niet altijd mogelijk om een verslag op te nemen. Daarom hebben we dit ook de laatste tijd bij niet één ouderling meer gedaan.

Misschien mogen we nu een uitzondering maken. Het is deze zomer precies 30 jaar geleden geweest dat we ouderling Dekker mochten leren kennen. Zeer nauw mochten we aan hem door geestelijke banden verbonden zijn. Het verlies van deze geliefde ambtsdrager is dan ook voor ons, zowel als voor zijn familie, kerkeraad en gemeente, zeer smartelijk geweest. Nog een week voor zijn sterven hebben we hem mogen ontmoeten en is hij zelfs nog onder ons gehoor geweest. We hebben er een voorgevoel van gehad dat dit de laatste keer zou zijn. Vrijdag 4 juli ontvingen we het telefonisch bericht van het nog vrij plotseling overlijden van onze geliefde zielevriend.

Onder grote belangstelling is zijn stoffelijk omhulsel op woensdag 9 juli ter aarde besteld. Daar ds. J. de Groot als consulent van de gemeente Vriezenveen in Canada vertoefde, werd ons verzocht de leiding van de begrafenis op ons te nemen.

In het kerkgebouw hebben we mogen spreken over Hebr. 11 : 5: "Door het geloof is Henoeh weggenomen geweest, opdat hij de dood niet zou zien, en hij werd niet gevonden, daarom, dat God hem weggenomen had; want vóór zijn wegneming heeft hij getuigenis gehad, dat hij Gode behaagde."

Bij het geopende graf mochten we nog een enkel woord zeggen over Openb. 14 : 13: "En ik hoorde ene stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf: Zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hunne arbeid, en hunne werken volgen met hen."

Ook werd nog het woord gevoerd door ds. A. v. d. Berg en door ds. M. van Beek, mede bij deze teraardebestelling aanwezig. Het is de bedoeling niet om al het gesprokene weer te geven. Met vrijmoedigheid mochten we hem bij een Henoeh vergelijken, want wie hem gekend hebben, zullen weten hoe zijn wandel in de tedere vreze des Heeren was. En in hem mochten we ook weer bevestigd zien, dat een nauw leven nogal eens een ruim sterven geeft. Hoe is hij in volle vrede ontslapen!

God heeft getuigenis gegeven aan Zijn eigen werk. Ook in het rijk der natuur, zoals nog wel eens meer gebeurt bij het ten grave dragen van één Zijner kinderen. Voor sommigen werd het staan in de zon op de begraafplaats al gauw te veel door lichamelijke zwakte. Dit laat zich begrijpen. Alles heeft ook weer een bestemde tijd. Men kan op zo'n begraafplaats niet blijven staan, al zou men daar ook wel willen blijven staan. Het kostte ons althans moeite om die plaats te verlaten. Zulk een staan bij het graf van zulk een geliefde zielevriend is ons meer waard dan al die vakantie in deze zomertijd.

Het hoofddoel van ons verslag van deze begrafenis is echter nog iets anders. In de plaats van ons "Antwoord per brief" zouden we deze keer eens een brief van onze overleden zielevriend willen opnemen. We geloven dat dit door de familie van ouderling Dekker en ook door zijn kerkeraad en gemeente en verder door vele vrienden in het land en ook door veruit de meeste lezers van ons blad wel op prijs zal worden gesteld. Al zijn brieven zijn steeds door ons bewaard en ze geven er allen blijk van hoedanig zijn leven was. Willekeurig willen we er dan ook een brief uit lichten, die we op 10 september 1956 in Bruinisse van hem mochten ontvangen. De brief luidt als volgt:

Vriezenveen, 10 september 1956.

Geliefde Leraar met de Uwen,

Wij mogen nog samen in redelijke welstand verkeren naar het lichaam, hetwelk wij ook van ulieden hopen, hoewel wij gehoord hebben van ds. X. dat het met uw echtgenote niet goed was. Het mocht de Heere behagen het nog ten goede te keren. Och, het wordt ervaren dat het leven soms zoveel kan opleveren. Gedurig komt het maar openbaar dat het hier het land der ruste niet is. Om der zondewil zijn we velerhande tegenheden onderworpen. Hoe blijven we maar nodig houden die gedurige ontdekkingen des harten om bij de oorzaak gebracht te worden.

Het smartelijkste is, als we onder alles het leven voor onze ziel zo moeten missen en die lieve gunst en gemeenschap met dat dierbare Wezen. Dan kunnen de daarbij komende omstandigheden te meer zo nederdrukken. De laatste tijden lezen wij de preken van Van Lis, die wij kostelijk vinden. En zo behaagde het de Heere ons nog een verademing te geven onder het lezen van het eerste gedeelte van de predikatie over Rom. 4 : 20, waarin gehandeld wordt over *de geloofsgangen van de vader der gelovigen en van zijn geestelijk zaad, geroepen uit het Ur der Chaldeeën, waar de God der heerlijkheid Abraham verschenen was*. O hoe werd onze ziel geleid in dat vrije Godswerk dat zich openbaarde in de beproevende wegen, waarin ook openbaar kwam wie Alaraham in zichzelf was en bleef. Maar hoe kwam de Heere dan toch Zijn eigen werk te kronen en te prijzen. „En heeft aan de belofenis Gods niet getwijfeld door ongeloof, maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer." Dat ingewrochte geloof is gesterkt geworden door de Belover Zelf, terwijl Abraham een verstorvene was in zichzelf en in al zijn vreze en zijn bezwaren door het onmogelijke heen moest. Maar nu die openbaringen van die grote Belover als de AJgenoegzame en de Almachtige! Maar vooraf: "Vrees niet. Abraham: Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot." En nu na al zijn bedenkingen en tegenwerpingen is de Heere hem voorgekomen en heeft hem uitgeleid naar buiten en gezegd: "Zie nu op naar de hemel en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en zeide tot hem: Zo zal uw zaad zijn." O dat uitleiden uit zichzelf en dan dat inleiden in die zuivere geloofsgronden in het Goddelijk Wezen Zelf, in die Goddelijke deugden in Zijn werken uitstralende. En dat in Christus.

O geliefde leraar, dat ging toch niet ledig aan mijn ziel voorbij. Het was of ik voor mijn eigen ziel van de Heere bij de hand gevat en uit mezelf uitgeleid werd en in die eeuwige volwichtige geloofsgronden ingeleid werd. O die Goddelijke deugden die in de gerechtigheid van de Middelaar uitstralen, zo hartsmeltende, die Goddelijke Personen in het oog te krijgen in de orde in hun werk en nochtans één in Wezen. Het was of de eeuwigheid openging, achter me in die ondoorgrondelijke raadslagen en voor me in dat blijde vooruitzicht. Daar mocht ik een ogenblik terechtkomen in die

eeuwige vastigheid. Welk een sterkte, welk een innerlijke vermaking der ziel mocht ik vinden in God Drieënig. Dat is de grondslag. Niet onze bekering, noch onze rechtvaardigmaking, hoe noodzakelijk ook gekend, maar Jehovah, in Wie zich een eeuwige zaligheid ontsluit in Christus. En wat ging hiermede een walging van mezelf gepaard. Welk een verfoeiing van mezelf en van al mijn wegen. Ja, geliefde leraar, ik kon mij niet diep genoeg voor de Heere verfoeien. Het was of de Heere zeide: "Mijn wegen zijn hoger dan uwe wegen en Mijn gedachten dan uw gedachten."

O die wegen en die gedachten Gods zijn ondoorgrondelijk, enkel heiligheid en liefde, en mijn wegen een afgrond van bederf. Maar hoe ontstaat daaruit dan toch een mishagen aan onszelf en een haten van ons eigen leven. O, als die zuivere Goddelijke liefde eens mag afdalen, dan wordt het: "Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind ? Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog emstiglijk aan hem; daarom rommelt Mijn ingewand over hem. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de HEERE."

Als dat zijn ziel mag raken, maakt dat hem een niet en een nul, door Hem vervuld. En als dan de Heere zo oneindig goed is om op het onverwacht Zijn ellendig, amechtige en moedeloze volk te versterken, dan legt de Heere ook alles van binnen en van buiten aan banden. Dat we dan toch met alle noden en bezwaren en strijd toch maar gedurig van alles afgedreven en meer aan Hem verbonden mochten worden. Die toch de nooitbeschamende Rotssteen van Zijn nooddriftige volk is.

En nu, geliefde leraar, het is in de donkerheid dezer verschrikkelijke tijden en onder de laaghangende oordelen Gods dat wij uit de innige zielsbetrekking deze lettertjes aan u schrijven. Er lag een betrekking en begeerte uit de zielsvereniging wat de gangen betreft die u behandelt in ons blad en in de prediking, wat zulk een vreemde taal is in onze tijd en waar de vijandschap tegen ontbrandt, maar ik heb toch hoop daar een klein stipje van geleerd te hebben, hoewel ik dat lang niet altijd gezien kan en de donkerheid en bestrijders mij menigmaal de mond sluiten. Maar het is mijn innerlijke hartewens, door de Heere als de getrouwe Verbonds-Jehovah door Zijn getrouwmakende genade bij die zuivere zielsontdekkende en afbrekende, maar Godverheerlijkende en zielversterkende Waarheid bewaard te blijven en op Zijn kosten daarbij te mogen leven en sterven, zoals die Waarheid in de kostelijke geschriften onzer oudvaders en door onze geliefde leraars is en wordt uitgedragen. Ik dacht nog zo vandaag aan wat de Godzalige Erskine gezegd heeft toen hij ging sterven. Hij wenste *eeuwig schuldenaar te zijn aan vrije genade*. Ik was er toch zo jaloers op.

En nu zal ik maar afbreken, geliefde leraar. Uit de liefde van mijn hart heb ik deze lettertjes geschreven. U hebt niet veel vrienden en die heb ik ook niet. Maar als de Heere de weg zal willen banen, hoop ik van ganser harte dat u nog eens een beurt in ons midden mag vervullen in die lieve gunst van Boven. En nu, gel. leraar, wees de Heere persoonlijk, maar ook met uw geliefde vrouw en kinderen bevolen. Dat we elkander veel mochten gedenken aan de troon der genade.

Uw liefhebbende br. en medezuchter in de verdrukking, A. Dekker.

Wees ook hartelijk gegroet van mijn vrouw en kinderen.